

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Politické aspekty územní samosprávy - stranický systém
města Mnichovo Hradiště**

Bc. Jindřich Hoření

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jindřich Hoření

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Politické aspekty územní samosprávy – stranický systém města Mnichovo Hradiště

Název anglicky

Political Aspects of Local Government – Party System of the Town Mnichovo Hradiště

Cíle práce

Cílem diplomové práce bude deskripce vývoje stranického systému města Mnichova Hradiště a posouzení proměnných, které stojí v pozadí jeho formování. Pozornost bude věnována zejména dlouhodobému vývoji a směřování stranického systému v časové ose od konce 90 let do současnosti, personální stabilitě či proměnlivosti zastupitelstva obce. Východiskem bude stávající teorie stranických systémů. Ta je rozpracována zejména ve snaze interpretovat politické jevy na národní, či nadnárodní úrovni politického rozhodování. Dílčím cílem práce, který ovšem může přispět k naplnění hlavního cíle, je ověřit uplatnitelnost těchto konceptů také při popisu lokální úrovně české komunální politiky.

Metodika

Diplomová práce bude pojata jako případová studie. Pro naplnění cíle práce bude analyticky využito dat, která budou primárně získána prostřednictvím semistrukturovaných rozhovorů s představiteli politických subjektů zastoupených v místní územní samosprávě města Mnichovo Hradiště. Využita budou rovněž statistická data Českého statistického úřadu, především data volební. Získání dalších informací a dat bude realizováno studiem dokumentů, a to studiem zápisů z jednání zastupitelstva obce, materiálů místních politických subjektů a v neposlední řadě sběrem dat z místních periodik.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Zastupitelstvo obce, municipalita, město Mnichovo Hradiště, stranický systém, komunální volby, politické subjekty, nezávislí, volební chování.

Doporučené zdroje informací

- BALÍK, S. (2009). Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2908-4.
- BERNARD, J. (2012). Individuální charakteristiky kandidátů ve volbách do zastupitelstev obcí a jejich vliv na volební výsledky. Sociologický časopis / Czech Sociological Review 48(4), s. 613-640. ISSN 0038-0288.
- ČMEJREK, J.; BUBENÍČEK, V.; ČOPIK, J. (2010). Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3061-5.
- JÜPTNER, P. (2004). Komunální koalice a politické modely. Politologická revue. Vol. 10, no. 2, s. 81-101. ISSN 1211-0353.
- KOPŘIVA, R. Analytické možnosti využití preferenčních hlasů při výzkumu volebního chování ve volbách zastupitelstev obcí. Acta Politologica (on-line verze), 2012, roč. 4, č. 3, s. 315-333. ISSN 1803-8220.
- KOPŘIVA, R. Stabilita volební podpory politických stran v komunálních volbách. Acta Politologica (on-line verze), 2010, roč. 2, č. 3, s. 3 – 16. ISSN 1803-8220.
- REISER, M., HOLTMANN, E. (eds.) (2008): Farewell to the Party Model? Independent local lists in East and West European countries. Wiesbaden: VS Verlag. ISBN 978-3-531-90923-3.
- RINGELOVÁ, Z. (2009). Typologie komunálních systémů. In JÜPTNER, P.; POLINEC, M.; (eds). Evropská lokální politika 2. Praha: Institut politologický studií FSV UK, 2009. 413 s. ISBN 978-80-254-3510-6.
- RYŠAVÝ, D.; ŠARADÍN, P. (2010). Straníci, bezpartijní a nezávislí zastupitelé na českých radnicích. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 46(5): 719:744. ISSN 0038-0288.
- SARTORI, G. *Strany a stranické systémy : schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-062-4.
-

Předběžný termín obhajoby

2018/19 ZS – PEF (únor 2019)

Vedoucí práce

Ing. Radek Kopřiva, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 26. 10. 2017

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 1. 11. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 18. 11. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Politické aspekty územní samosprávy – stranický systém města Mnichovo Hradiště“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28.11.2018 _____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Radku Kopřivovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, příjemnou spolupráci a pomoc při zpracování této práce.

Politické aspekty územní samosprávy - stranický systém města Mnichovo Hradiště

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce, pojatá jako případová studie, se zabývá vývojem stranického systému lokální úrovně politického rozhodování municipality Mnichova Hradiště a jejím cílem bylo ověřit uplatnitelnost teorie stranických systémů. Rozdělení práce je do tří částí – teoretická východiska, vlastní práce a diskuse. V teoretické části jsou definovány základní pojmy, které jsou východiskem pro vlastní zkoumání a hodnocení vývoje místního stranického systému, jako je obec, samospráva obce, orgány obce, politická strana, komunální volební systém a demokracie. V teoretické části jsou dále popsány stranické systémy a jejich kvalifikace vybraných autorů. Praktická část – vlastní práce a diskuse je zaměřena na město Mnichovo Hradiště a skládá se ze stručného představení města, včetně historického vývoje, s charakteristikou jeho základních socioekonomických a demografických ukazatelů důležitých pro hledání faktorů ovlivňujících stranický systém v Mnichově Hradišti. Stěžejním je zkoumání politického prostoru, chování politických subjektů místního politického spektra, jeho vývoj a proměna v období 1994 až 2018, míra politické participace a plurality. V diskusní části práce je pak zkoumána možnost aplikace teorie stranických systémů na místní stranický systém.

Klíčová slova: Zastupitelstvo obce, municipalita, město Mnichovo Hradiště, stranický systém, komunální volby, politické subjekty, nezávislí, volební chování.

PoliticalAspects of Local Government - Party System of the Town Mnichovo Hradiste

Abstract

This diploma thesis, conceived as a case study, deals with the development of the party system on the local level of political decision-making in Mnichovo Hradiste's municipality and its aim is to verify the applicability of the party system theory. The analysis is divided into three parts - theoretical basis, own work and discussion. In the theoretical part there are defined the basic concepts which are the basis for own examination and evaluation of the development of the local party system, such as municipality, municipal administration, municipal authorities, political party, municipal electoral system and democracy. The theoretical part also describes party systems and their qualifications of selected authors. Practical part – itself analysis and discussion is focused on the city Mnichovo Hradiste and consists of a brief city presentation, including historical development, with characteristics of its basic socioeconomic and demographic indicators important for the search for factors influencing the party system in Mnichovo Hradiste. The main focus is the study of political space, the behavior of political subjects in local political spectrum, its development and transformation between 1994 and 2018, the degree of political participation and pluralism. In the discussion part there is investigated the possibility of applying the theory of party systems to the local party system.

Keywords: Representative of the municipality, municipality, town of Mnichovo Hradiste, party system, municipal elections, political bodies, independent, electoral behavior.

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	14
3.1 Územní samospráva	14
3.1.1 Obec	15
3.1.2 Právní postavení obce	15
3.1.3 Typy obcí	17
3.2 Orgány obce	18
3.2.1 Zastupitelstvo obce	18
3.2.2 Rada	19
3.2.3 Starosta.....	20
3.2.4 Komise a výbory	20
3.3 Demokracie a komunální politika	21
3.3.1 Demokracie	21
3.3.2 Komunální politika	25
3.3.3 Volby do zastupitelstva obce	26
3.3.4 Volební systém na komunální úrovni	27
3.3.5 Volební chování elektorátu na lokální úrovni.....	30
3.4 Politická strana a stranické systémy.....	31
3.4.1 Vývoj a typy stran.....	31
3.4.2 Politická strana v současném politickém prostředí České republiky.....	33
3.4.3 Stranické systémy	35
3.4.3.1 Stranické systémy dle M. Duvergera a J. Blondela.....	36
3.4.3.2 Stranický systém podle Giovanni Sartoriho	37
3.4.3.3 Novodobí teoretici a jejich pohled na stranické systémy	43
3.4.4 Stranické systémy na lokální úrovni	43
4 Vlastní práce	46
4.1 Charakteristika města Mnichovo Hradiště	46
4.1.1 Historie města	47
4.1.2 Demografická charakteristika	50
4.1.3 Charakteristika sociální a ekonomická	54
4.2 Místní politické subjekty.....	56

4.3	Volby do zastupitelstva města Mnichovo Hradiště.....	66
4.3.1	Komunální volby v roce 1994	67
4.3.2	Komunální volby v roce 1998	68
4.3.3	Komunální volby v roce 2002	70
4.3.4	Komunální volby v roce 2006	71
4.3.5	Komunální volby v roce 2010	73
4.3.6	Komunální volby v roce 2014	74
4.3.7	Komunální volby v roce 2018	76
4.4	Vývoj místního stranického systému v Mnichově Hradišti	77
5	Diskuse	80
6	Závěr.....	84
7	Seznam použitých zdrojů	87
7.1	Literární zdroje.....	87
7.2	Elektronické publikace a zdroje	88
7.3	Seznam zákonů.....	88
7.4	Ostatní zdroje	89
8	Přílohy	89

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Přímá demokracie vs. Zastupitelská demokracie	23
------------	---	----

Seznam grafů

Graf 1:	Znázornění vývoje počtu obyvatel od roku 1921 do současnosti	50
Graf 2:	Znázornění vývoje volební účasti ve sledovaném období v komunálních volbách v Mnichově Hradišti a celkově v ČR.....	66
Graf 3:	Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města	68
Graf 4:	Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města	69
Graf 5:	Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města	71
Graf 6:	Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města	72
Graf 7:	Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města	74
Graf 8:	Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města	75
Graf 9:	Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města	77
Graf 10:	Vývoj indexu plurality lokálního stranického systému v Mnichově Hradišti v období 1994 - 2018.....	79

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ	Český statistický úřad
DEU	Demokratická unie
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
např.	například
ODS	Občanská demokratická strana
resp.	respektive
s.	strana číslo
Sb.	sbírka
SNK	Sdružení nezávislých kandidátů
SNK-ED	SNK Evropští demokraté
SZ	Strana zelených
US	Unie svobody
VV	Věci veřejné

1 Úvod

Na rozdíl od vyspělých demokracií, kde se stranické systémy rozvíjely podstatně dále, byl v našich podmínkách Československa do roku 1989 vývoj stranického systému zásadně ovlivněn totalitním režimem, a tedy vládou jedné strany - Komunistické strany Československa. Teprve se začátkem 90. let minulého století, po pádu totalitního režimu v tehdejší Československu, došlo ke změně systému na demokratický a tedy k obnově účasti občanů na politickém rozhodování. Tím se i v České republice otevřel prostor rozvoje stranického systému jak na národní, tak i na nižší, tedy komunální úrovni. S přechodem k zastupitelské demokracii souvisí dva její základní znaky a těmi jsou svobodné volby a existence více politických stran.

Zároveň se změnou na demokratické zřízení se přeorientovává i zájem politologů, ale i laické veřejnosti, do té doby zaměřený pouze na studium stranického systému na národní úrovni. Na národní úrovni se u stranických systémů proto mohlo k počátku 90. let hovořit o velmi dobrém zmapování. Vzhledem k tomu, že lokální i regionální stranické systémy naopak nebyly do té doby v centru pozornosti, zůstala tato úroveň neprobádána. O zlomu zájmu o studium a sledování vývoje stranických systémů na úrovni regionů a obcí se hovoří od osamostatnění České republiky. Po osamostatnění České republiky následuje reforma ve veřejné správě a zásadně se posiluje význam komunální politiky a tedy i zájem o její studium. Ani v současné době však nelze říci, že je lokální úroveň úplně probádána. Důvod je odlišnost stranických systémů v jednotlivých obcích.

V současné době stále nelze mluvit o velkém množství komplexních politologických prací, týkajících se komunální politiky, na jejichž základě by se sestavovaly zobecňující závěry. Proto tyto zobecňující závěry vychází především z jednotlivých případových studií mapujících stranické systémy ve vybraných regionech a obcích.

Pokud se hovoří o vypovídající hodnotě výsledků komunálních voleb z hlediska úspěšnosti parlamentních politických uskupení, ať již stran či hnutí, je zde velký rozdíl z hlediska velikosti obce. Tím je zmiňována jedna z mnoha proměnných, které v jednotlivých obcích – municipalitách vytvářejí jedinečný a unikátní stranický systém. Z tohoto důvodu, zmíněného vysokého počtu proměnných je velmi obtížné na základě jednotlivých studií sestavit zobecňující závěr. Čím větší obec, tím větší vypovídající hodnota a naopak. Především v malých obcích bývá rozložení politických sil velmi zkruslené. To zapříčiňuje i další proměnná, kterou jsou kandidáti na jednotlivých

kandidátních listinách, kdy na lokální úrovni, v menších obcích jsou na kandidátkách stran velmi často nestraníci, kteří nemají nic společného se stranou, za kterou kandidují, ale pro stranu jako osobnost z hlediska zájmu voličů představují zisk dalších hlasů. Stejně pak i povolební koalice na úrovni komunální, a zde nejen v menších obcích, pak mají složení, jaké by na úrovni národní nebylo myslitelné.

Tato práce má ambici zařadit se právě mezi případové studie, které se snaží vést k zmapování stranických systémů na lokální úrovni a k zobecňujícím závěrům o charakteru stranických systémů. Práce je zpracována jako případová studie zabývající se vývojem stranického systému města Mnichovo Hradiště. Mnichovo Hradiště je středně větší obcí a ohledně charakteru stranického systému je zde několik zavedených relevantních politických stran, sdružení nezávislých kandidátů a hnutí.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Diplomová práce se zaměřuje na oblast stranických systémů na lokální úrovni. Východiskem práce je především teorie stranických systémů teoretika Giovanni Sartoriho. Tato práce měla za cíl ověřit, zda lze aplikovat jeho koncepci na lokální úrovni středně velké obce v podmínkách České republiky. Jeho teorie vychází ze znalosti národní úrovně stranických systémů. Z tohoto hlavního cíle práce plynou cíle dílčí, a to popis vývoje stranického systému obce Mnichovo Hradiště v letech 1994 –2018 a posouzení spojitosti či nespojitosti ve vývoji stranického systému dané obce a zároveň také posoudit podobu stability či nestability volebního chování místního elektorátu.

Objekt studia je středně velké město – Mnichovo Hradiště. Výběrem této obce je naplněn požadavek zapojení všech významných politických subjektů českého stranického systému. V rámci této případové studie byly analyzovány výsledky komunálních voleb za období let 1994 až 2018.

Práce je rozdělena do dvou částí. První část v kontextu daného tématu představují teoretická východiska vázaná k tématu stranických systémů. Zde jsou vysvětleny základní pojmy, jako je komunální politika, politická strana, stranický systém, koalice a teorie její tvorby, obec, zastupitelstvo obce a samozřejmě základ pro komunální politiku a spoluúčast

občanů na politickém rozhodování, kterým je demokracie. Je zde uvedeno vymezení politického prostoru na základě studia stranického systému uznávanými autory a úloha stran v stranickém systému. Tato část je právě východiskem části druhé, kde se jedná o aplikaci zde uváděných teoretických poznatků na konkrétní komunální politický proces ve zvolené municipalitě – městě Mnichově Hradišti.

Druhá, praktická část práce, vlastní případová studie města Mnichovo Hradiště, je tvořena jeho deskripcí, charakteristikou z úhlu pohledu jak demografického, tak socioekonomického. Následuje analýza volebních výsledků sledovaného období z let 1994 až 2018 za využití dat Českého statistického úřadu. Na základě terénního šetření – semistrukturovaných rozhovorů s čelními představiteli místní politiky, studia dokumentů vztahujících se k místnímu politickému procesu, včetně zápisů zastupitelstev, pak byla provedena identifikace volebních aktérů v daném místním politickém systému. Stěžejní pro tuto část práce byla kromě rozboru stranického systému města i tvorba koalic.

Závěr diplomové práce pak předkládá rekapitulaci údajů zjištěných zpracovanou případovou studií. Jsou zde zhodnoceny zjištěné výsledky v návaznosti na uplatnění teorie stranických systémů na komunální úrovni dané municipality.

2.2 Metodika

Práce byla pojata formou případové studie města Mnichovo Hradiště, které náleží do kategorie středních až středně větších měst. Jedná se o kategorii měst, v rámci které je možné sledovat zapojení všech stran hrajících důležitou roli i na úrovni národní českého stranického systému. V rámci této případové studie, jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, byly analyzovány výsledky komunálních voleb za období let 1994 až 2018, jejichž výsledky byly základem vypracování téma práce. Stěžejní bylo i zaměření na místní politické subjekty, jejich vývoj a stabilitu či nestabilitu jejich pozice ve sledovaném období.

Sběr dat probíhal za využití různých technik a na základě studia odborné literatury, legislativních norem, dokumentů formálního charakteru, archivních dokumentů města Mnichovo Hradiště, materiálů politických stran účastnících se ve sledovaném období na politickém životě obce, zápisů z jednání zastupitelstva, a samozřejmě přehledů výsledků voleb, které jsou zpracovávány Českým statistickým úřadem. Pro získání dat byly použity

semistrukturované rozhovory s vrcholnými představiteli důležitých politických uskupení, stran či hnutí, působících v současné době v obci Mnichovo Hradiště a účastnících se zdejšího politického života. Realizace rozhovorů proběhla v říjnu a listopadu 2018. Rozhovory byly zaměřeny na předkládání otázek týkající se zmapování místního sdružení uvedené strany od vzniku místního sdružení po současnost a současnou členskou základnu, rovněž na problematiku postupu při sestavování kandidátních listin pro příslušné komunální volby, pozici kandidátů bez politické příslušnosti, postoj členů a vedení místní organizace k těmto členům a na vztahy k ostatním volebním stranám. Záznamový arch semistrukturovaných rozhovorů je jako součást příloh. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018), (Záznamový arch rozhovorů s vrcholnými politickými představiteli Mnichova Hradiště)

3 Teoretická východiska

3.1 Územní samospráva

Pohledem do historie byla svobodná obecní samospráva zavedena v českých zemích poprvé v roce 1849 ve Stadionově obecním zřízení. Odtud pochází již tedy více než jeden a půl století stará, v odborných publikacích pro svoji výstižnost hojně užívaná, sentence, která zní: „*Základem svobodného státu je svobodná obec.*“ (Balík, 2009, s. 7)

V současné době je územní samospráva, jako součást veřejné správy, vykonávána územně samosprávnými celky. V našich podmínkách České republiky máme dva stupně územní samosprávy. Nižším, základním stupněm územní samosprávy je obec – veřejnoprávní korporace samostatně hospodařící s vlastním rozpočtem a vlastním majetkem. V právních vztazích obec vystupuje svým jménem a nese za tyto vztahy odpovědnost. Obcí je i městys, město a statutární město. Působnost obcí je vymezena územím dané obce, které se skládá z jednoho nebo více katastrálních území. Vyšším stupněm jsou kraje – vyšší územně samosprávný celek. Kraje, jako veřejnoprávní korporace, rovněž hospodaří se svým majetkem a mají vlastní majetek. Rovněž, stejně jako obce, vystupují ve veřejnoprávních vztazích vlastním jménem a za své jednání nesou odpovědnost vyplývající z předmětných právních vztahů. Jejich působnost je omezena územím kraje. Krajů v České republice existuje čtrnáct. Zvláštní postavení má hlavní

město Praha, které je jak obcí, tak krajem. Legislativně vše upravují: Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, Zákon č.128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č.129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, a Zákon č.131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů. (Balík, 2009, s. 14), (Zákon č. 128/2000 Sb.), (Zákon č. 131/2000 Sb.)

3.1.1 Obec

Česká republika se podle Ústavy ČR člení na obce. Dle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích je obec definována jako základní územní samosprávné společenství občanů a tvoří územní celek, který je vymezen hranicí. Obec je veřejnoprávní korporací, tedy právnickou osobou, vystupující svým jménem v právních vztazích a nesoucí odpovědnost vyplývající z těchto vztahů. Obec disponuje a hospodaří se svým majetkem, stará se o všeobecný rozvoj svého území a směrem ke svým občanům o jejich potřeby. Při veškeré své činnosti rovněž chrání veřejný zájem. Městem je obec, jestliže má minimálně 3000 obyvatel a pokud, na návrh obce, takto stanoví po vyjádření vlády předseda Poslanecké sněmovny. Zvláštní postavení mají statutární města, která mohou být členěna na městské obvody, či městské části. Ty mají vlastní orgány samosprávy. Obec má vlastní název, případnou změnu názvu může uskutečnit na základě podaného návrhu na Ministerstvo vnitra, a pokud ministerstvo k návrhu projeví souhlas. Obec dále užívá vlastních symbolů, především znaku, vlajky a razítka. (Zákon č. 128/2000 Sb.)

3.1.2 Právní postavení obce

Jak stanovuje Ústava, tvoří obec tři základními prvky, kterými jsou území, občané a působnosti.

Území je vymezeno jedním nebo více katastrálními územími. Nové obce pak mohou vzniknout sloučením nebo připojením dané obce k obci jiné, základem je dohoda, nebo jestliže se dvě nebo více obcí spolu sousedících dohodnou na sloučení a vzniku nové obce. Tímto způsobem vzniklá obec potom nese nový název, na kterém se dané sloučené obce shodnou. Pokud se obce nedohodnou, o názvu obce rozhodne Ministerstvo vnitra. Jako další možnost vzniku je oddělení obce od obce již existující. Zde musí mít obec samostatný

katastr a musí sousedit minimálně se dvěma obcemi nebo jen s jednou a s cizím státem a musí vytvořit souvislý územní celek. Obě části, nově vzniklá i původní obec, musí však dodržet podmínku, že mají minimálně 1000 obyvatel.(Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích)

Občany jsou fyzické osoby, jež jsou státními občany České republiky a mají trvalé bydlištěm vdané obci. Okamžikem dosažení 18 let mají právo volit a zároveň i být voleni v komunálních volbách. Mají možnost se vyjadřovat na zasedání zastupitelstva i k návrhům obecního rozpočtu a k závěrečnému účtu, stejně tak mohou nahlížet do různých usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva. (Balík, 2009, s. 63)

Působností se značí, že každá obec realizuje své záležitosti jednak samostatně v rámci samostatné působnosti. Rozsah samostatné působnosti obce může být omezen pouze zákonem. Do samostatné působnosti náleží záležitosti, které se týkají jak zájmů obce, tak jednotlivých občanů. Rovněž sem náleží i problematika svěřená zákonem. Jde zde zejména o schvalování programu rozvoje obce, dále územního a regulačního plánu, o schvalování rozpočtu, samozřejmě i závěrečného účtu, dále o určení počtu členů rady obce, volba starosty, místostarostů a ostatních členů rady obce, zřizování a rušení výborů, volení jejich předsedů či dalších členů, zřizování a rušení obecní policie. V souhrnu to znamená, že obec pečuje o všestranný rozvoj svého území, především vytvářením podmínek k dalšímu rozvoji jak sociální péče, tak zabezpečování potřeb občanů. (Čmejrek, Kopřiva, 2007, s. 32).

Další druhem působnosti obce je přenesená působnost, kterou zákon vykládá výkon státní správy, jenž je státem přenesen na obce. Přenesenou působnost pak vykonávají orgány obce, jimiž vydávaná rozhodnutí musí být v souladu se zákonem a dalšími souvisejícími právními předpisy. Metodickou a odbornou pomoc při výkonu přenesené působnosti poskytuje obcím krajský úřad. Výkon státní správy v přenesené působnosti je financován příspěvkem ze státního rozpočtu. Na základě rozsahu výkonu přenesené působnosti jsou rozlišovány tři typy obcí a to: obce, obce s pověřenými úřady a obce s rozšířenou působností. (Čmejrek, Kopřiva, 2007, s. 33).

3.1.3 Typy obcí

Z hlediska výkonu přenesené státní správy můžeme v České republice identifikovat tři základní typy obcí.

Obec se základním rozsahem výkonu státní správy. Obec své záležitosti spravuje samostatně. Možnost zásahu státních orgánů nebo orgánů krajů do samostatné působnosti obce je pouze v případě, pokud se jedná o ochranu zákona, a je zde možný zásah jen takovým způsobem, který je v souladu se zákonem. Pouze zákonem pak může být omezen rozsah samostatné působnosti obce. Obec ukládá v samostatné působnosti povinnosti občanům obecně závaznou vyhláškou. U obce se základním rozsahem výkonu státní správy zákon č. 128/2000 Sb., v § 61, odst. 1 písm. a), stanovuje: *„Přenesená působnost ve věcech, které stanoví zvláštní zákony, je v základním rozsahu svěřeném obci vykonávána orgány obce určenými tímto nebo jiným zákonem nebo na základě tohoto zákona; v tomto případě je území obce správním obvodem.“* (Zákon č. 128/2000 Sb.) U tohoto základního typu obcí je výkon přenesené působnosti např. v zajištění voleb do zastupitelstev krajů v souladu se zákonem č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů. (Zákon č. 130/2000 Sb.)

Pověřený obecní úřad. Jedná se o obec II. typu. Vedle přenesené působnosti v základním rozsahu stanovené v § 61 odst. 1 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb., vykonává, jak stanovuje zákon č. 128/2000 Sb. v § 64, *„v rozsahu jemu svěřeném zvláštními zákony přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem.“* Podřízeny jsou pověřenému obecnímu úřadu krom jiných odbor matriční a stavební úřad. (Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích)

Obecní úřad obce s rozšířenou působností. Jedná se obec III. typu. Kromě přenesené působnosti základního rozsahu, ve spojitosti s § 61 odst. 1 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb.) a rovněž i přenesené působnosti pověřených obecních úřadů, ve spojitosti s § 64 zákona č. 128/2000 Sb., obecní úřad obce s rozšířenou působností vykonává, jak stanovuje zákon č. 128/2000 Sb. v § 64, *„v rozsahu jemu svěřeném zvláštními zákony přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem“*. Z hlediska věcného vymezení je rozšířená působnost definována nejen v zákoně o obcích, ale i v dalších speciálních zákonech. V praxi to znamená mimo jiné např. vydávání živnostenského oprávnění, vydávání osobních i cestovních dokladů, dále vydávání řidičských průkazů, dále vodoprávní řízení apod. (Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích)

Oproti tomu jinak je to v postavení Prahy. Hlavní město České republiky Praha má oproti ostatním obcím zvláštní postavení, které upravuje zvláštní zákon, konkrétně zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Podle tohoto zákona je Praha jak hlavním městem České republiky, tak současně krajem i obcí. Své vnitřní poměry, týkající se správy města, má upraveny Statutem hlavního města Prahy. Hlavní město Praha je samostatně spravováno zastupitelstvem. Jako další orgány jsou primátor hlavního města Prahy, rada hlavního města Prahy, Magistrát hlavního města Prahy, dále pak zvláštní orgány hlavního města Prahy a Městská policie hlavního města Prahy. Členění hlavního města Praha je na městské části. Hlavní město Praha plní úkoly patřící do jeho samosprávy v rozsahu, který stanovuje zákon a zároveň v rozsahu, který odpovídá potřebám hlavního města Prahy. Úkoly, které patří do samosprávy jednotlivých městských částí pak plní příslušné městské části, a to v rozsahu který jim stanovuje zákon a Statutem hlavního města Prahy a zároveň v rozsahu, který odpovídá potřebám daných městských částí. (Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze)

3.2 Orgány obce

V rámci Ústavy České republiky je obec definována jako veřejnoprávní subjekt navenek jednající pomocí svých orgánů, tedy řádně zvolených fyzických osob. Ústava zmiňuje pouze termín zastupitelstvo, který je dále rozvíjen zákonem o obcích, ve kterém se pak upřesňuje co je zastupitelstvo obce, starosta, rada obce, obecní úřad, zvláštní orgán a komise a správce. (Ústava České republiky)

3.2.1 Zastupitelstvo obce

Základním orgánem samosprávy obce je zastupitelstvo. O jeho složení je rozhodnuto v obecních volbách přímo občany a vzniká tedy přímou volbou. Počet členů zastupitelstva je stanoven rovněž zákonem (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích) a v závislosti na velikosti obce je obcí do 500 obyvatel stanoven na 5 a 15 členů zastupitelstva, u obcí od 500 do 3000 obyvatel na 7 až 15 členů, obce s 3 000 až 10 000 obyvatel si pak mohou stanovit počet členů zastupitelstva v rozmezí 11 až 25, obce s 10 000 až 50 000 obyvatel 15 až 35

členů, s 50 000 až 150 000 obyvatel 25 až 45 členů a obce s počtem obyvatel nad 150 000 v rozmezí 35 až 55 členů zastupitelstva. Počet členů zastupitelstva pro příští volební období je stanoven před volbami do zastupitelstva dosavadním zastupitelstvem obce. Pro zastupitele platí, že mandát svěřený mu voliči vykonává osobně a zároveň v harmonii se svým svědomím, přičemž se nezodpovídá straně či uskupení, za kterou mandát získal. Základní povinnosti zastupitele spočívají v aktivní účasti spočívající především v povinnosti účastnit se zasedání zastupitelstva a vyvarovat se střetu zájmů. Zastupitel pak může vznášet dotazy adresující členům výborů, rady a podobně, či předkládat požadavky nebo návrhy k projednání. Primárně obecní zastupitelstvo rozhoduje ve věcech náležitých k samostatné působnosti dané obce, kdy mimo jiné schvaluje program rozvíjení se obce, obecní rozpočet i závěrečný účet, zřizuje a naopak i ručí výbory, vydává obecně závazné vyhlášky, pokud není v dané obci zřízena rada obce, i nařízení obce, rozhoduje o případném vyhlášení referenda a další. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 39-43).

3.2.2 Rada

Rada obce je výkonným orgánem, jak je zakotveno v §99 zákona č. 128/2000 Sb., prezentujícím se v oblasti samostatné působnosti, s odpovědností za výkon své práce zastupitelstvu obce. Rada se zřizuje v obcích s počtem zastupitelů patnáct a více, přičemž počet zastupitelů musí být vždy lichý, v rozmezí pět až jedenáct radních a zároveň ne větší než 1/3 počtu zastupitelů. Členy rady jsou starosta, místostarosta a radní, zvolení ze zastupitelů obce. Zasedání rady, oproti zasedání zastupitelstva, je neveřejné, avšak zápis z jednání musí být pro občany k nahlédnutí. V kompetenci rady mimo jiné je příprava návrhů pro jednání zastupitelstva, zabezpečit plnění usnesení zastupitelstva, zabezpečení obecního hospodaření v souladu zastupitelstvem schváleného rozpočtu, vydává nařízení obce, ustanovuje komise, které představují její kontrolní a iniciativní orgány, stanovuje pravidla platící pro přijímání i vyřizování petic, stanoví celkový počet zaměstnanců obce, a to jak obecního úřadu, tak v organizačních složkách obce, v samostatné působnosti obce rozhoduje v ostatních záležitostech obce, které zákonem nejsou vyhraněny k rozhodování zastupitelstvu a v přenesené působnosti v záležitostech, kde to stanovuje zákon. (Balík, 2009, s. 72-74)

3.2.3 Starosta

Status orgánu obce nese i funkce starosty, který je nejrepresentativnějším, a především z pohledů občanů orgánem obce nejvíce „viditelným“. Z toho vyplývá i jeho hlavní funkce zastupovat obec navenek, jelikož není statutárním orgánem, je součástí rady a jeho jednání a prováděné úkony podléhají schválení radou či zastupitelstvem. Starostou, stejně jako místostarostou, se může stát pouze člen zastupitelstva mající, na rozdíl od řadového zastupitele, české občanství, a právě zastupitelstvu, kterým jsou zvoleni, se z výkonu funkce zodpovídají. Specifické pravomoci starosty je jmenování, či odvolání tajemníka obecního úřadu, v závislosti na souhlasu ředitele krajského úřadu. Dále je náplní výkonu jeho činnosti i funkce zaměstnavatele vůči zaměstnancům obce a v obcích, kde není tajemník obecního úřadu, i zabezpečení výkonu přenesené působnosti. Asi nejsilnějšími pravomocemi starosty je právo řídit zasedání jak rady, tak zastupitelstva, stejně jako právo určování agend, které budou na programu jednání, či stanovení pořadí projednávání jednotlivých bodů. Právě tyto pravomoci mohou často mít velký vliv na výsledek jednání, resp. konečné rozhodnutí rady či zastupitelstva v projednávané věci či problematice. (Balík, 2009, s. 74-76).

3.2.4 Komise a výbory

Výbory a komise, jak je stanoveno zákonem č. 128/2000 Sb., v §118–121, jsou iniciativní a rovněž kontrolní orgány. Výbory jsou zřizovány zastupitelstvem obce. Tomu jsou pak zpětně zodpovědné za svoji činnost. Zde platí, že předseda výboru musí být zároveň zastupitelem a členů vždy musí být lichý počet. Obligatorně musí být vždy zastupitelstvem každé obce zřízen výbor finanční a kontrolní, přičemž počet členů musí mít minimálně tři a nemohou se jimi stát starosta, místostarosta, tajemník a dále úředníci mající na starost účetnictví a rozpočet příslušné obce. Finanční výbor má na starost kontrolu hospodaření s obecním majetkem a rovněž i nakládání s finančními prostředky obce. Náplní výkonu kontrolního výboru je kontrola usnesení zastupitelstva i rady obce, dohled nad jejím plněním apod. Rovněž plní úkoly ve zmocnění zastupitelstvem obce. (Balík, 2009, s. 78-79)

V případě komisí se jedná o orgány zřizované radou. A zpětně vůči radě pak komise nesou za svoji činnost odpovědnost. Avšak v případě, že je komise zaúkolována výkonem přenesené působnosti, je zde odpovědná za tento výkon přímo starostovi obce. V souladu

s §122 zákona č. 128/2000 Sb. může být předsedou komise pouze občan, jenž prokázal zvláštní odbornou způsobilost v předmětné oblasti svěřené působnosti. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 49)

3.3 **Demokracie a komunální politika**

3.3.1 **Demokracie**

Pojem demokracie pochází z řeckého slova demokratia. Jde o sloučení slov demos (v překladu: lid) a kratos (v překladu: vláda). Zjednodušeně bychom tedy o demokracii mohli mluvit jako o vládě lidu. Z této, na první pohled všeříkající definice, vyvstává ale řada otázek. Lid – kdo ho představuje a jakými prostředky vládne? Jak lid na vládě participuje? Termín vláda – v jakém slova smyslu je používán? A má vláda moc nad životem občanů, jak jejich soukromým, tak veřejným? A je povinností občana poslouchat vládu? Tyto otázky jsou vlastně důvody, proč nelze pojem demokracie vysvětlit jednoduše jedním slovem či jednou větou. (Gidens, 1999, s. 399)

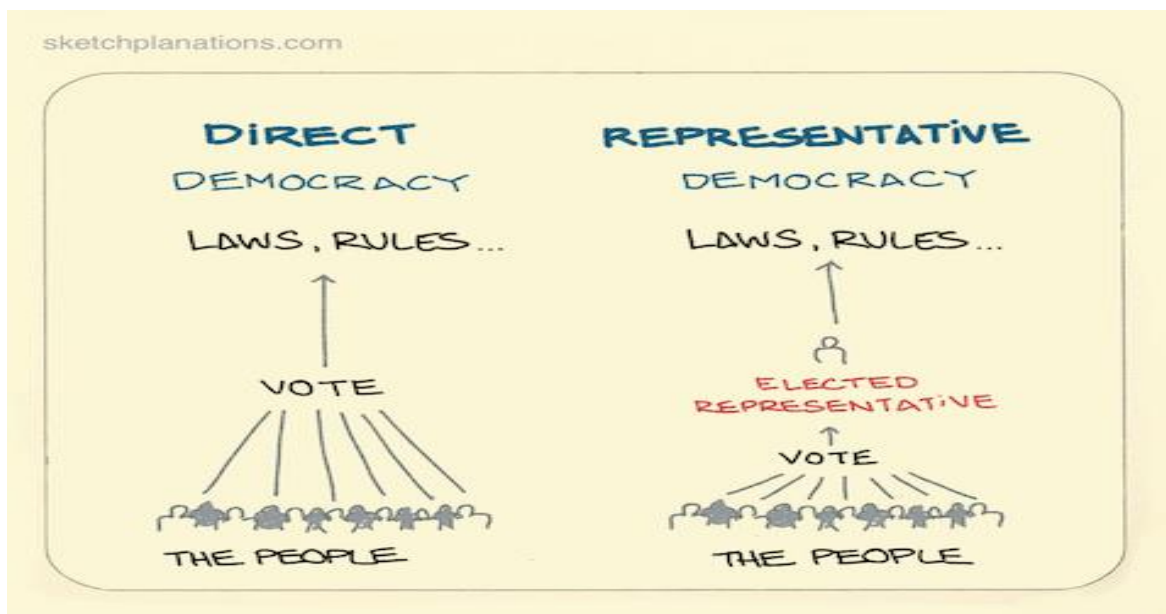
Pojem lid byl významově odlišně vnímán, v závislosti na dané době. O shrnutí těchto významů se pokusil Giovanni Sartori a jeho závěr byl, že lze lid interpretovat minimálně šesti způsoby – jako každého, jako mnohé, jako nižší třídu, jako organický celek, jako absolutní většinu a jako omezenou většinu. Avšak rozhodně ne všechny tyto kategorie lze aplikovat ve smyslu nositele moci v demokracii. Zásadní zde je, že dosud nikdy nenastala situace, aby bylo volební právo, a na něm závislý podíl na moci, všem bez jakékoliv výjimky přiznáno. Tedy již od počátků demokracie byly uplatňovány různé cenzury – například majetkové a vzdělanostní, účast se umožňuje až od určitého věku a co se týká žen, těm bylo volební právo ve většině zemí přiznáno až v průběhu minulého, tedy dvacátého století (Heywood, 2004, s. 85). Pokud je však přistoupeno ke zmiňovaným omezením, případně vyloučením, je nutné, aby k nim docházelo jen na základě demokratických principů a aby nebyla v žádném případě diskriminační (Sartori, 1993, 24). V dnešní době lze pojem „lid“ označit definicí „všichni dospělí občané“, ačkoliv lze jej brát jako jeden celek mající společný zájem a jenž není možné dál dělit, nebo z jiného pohledu, jako velké množství postojově odlišných skupin, kde lid je pak chápán jako většina. (Heywood, 2008, s. 97)

Náhled na pojem demokracie se začíná měnit až koncem 18. století v období buržoasní revoluce ve Francii, vzhledem k probíhající transformaci systému přímé účasti v systém zastupitelský. Do té doby byl všeobecně název demokracie vnímán jako „vláda davu“ a „okrádání bohatých chudými“, tedy v negativním náhledu. (Svenson, 1995, s. 9) Říchová pak v této souvislosti obecně označuje demokracii formou vlády většiny, s tím, že je zde většinový princip v souvislosti s možností volby a nedochází k porušení práv menšin. (Říchová, 2007, s. 33)

Demokracie mimo jiné znamená, že občan nesmí být perzekuován ze strany vlády za své názory. (Dahl, 2005, s. 189) Robert Dahl dále ve svých pracích vidí demokratické zřízení jako zřízení, které deklaruje svému lidu, konkrétně každému občanovi, základní práva, poskytuje mu osobní svobodu a chrání zájmy jednotlivce. O demokracii se tedy vyjadřuje tak, že ji shledává jako způsob vlády a politického rozhodování s několika zásadními přínosy oproti ostatním vládním formám. Státy s demokratickým zřízením pak můžou dosahovat vysokého stupně politické rovnosti. Tím je zabraňováno vládám krutých autokratů a v souvislosti s tím i válečným konfliktům. Ačkoliv není demokracie pokládána za stoprocentně dokonalou vládní formu, jelikož i ona má své nedostatky, je dnes považována za nejvíce přijatelné a nejrozumnější společenské uspořádání. (Dahl, 2001, s. 58)

U demokracie rozpoznáváme její dvě základní podoby, a to demokracii přímou a demokracii zastupitelskou. Jako původní demokracii označujeme demokracii přímou. Její zrod je datován, jak uvádí Robert Dahl, do 5. století před naším letopočtem v řeckých městských státech „antické polis“. Zde se rozvíjel systém, který byl založen jak na kolektivním rozhodování, tak zároveň na přímém politickém podílu svobodných občanů. Aby vše takto fungovalo, byla zásadní přiměřená velikost politického prostoru. Jak řekl Aristoteles, co dokládají jeho dochované poznámky: *„jest nesnadno, ba snad nemožno, aby příliš lidnatá obec byla dobře spravována, jest nutno, aby se občané vespolek znali“*. Pro potřeby fungování tohoto systému v dané době tedy platilo, že na jedné straně stát neměl být příliš velký, na straně druhé by obec neměla být příliš malá, protože pak by byla ohrožena její soběstačnost. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 9)

Obrázek 1: Přímá demokracie vs. Zastupitelská demokracie

(Sketchplanations, 2016)

Základním principem přímé demokracie je shromáždění všech občanů daného celku s jejich možností hlasovat. Přímá demokracie může tedy, v přímé závislosti na systémovém modelu užití, zařadit jako svoji součást např.: přímou volbu, odvolatelnost politiků i úředníků, referenda, přímé tvoření zákonů lidem, konečnou kontrolu politického rozhodování, nebo i losování do státních úřadů. Pravomoc rozhodování se zde nepřenáší na zástupce, kde je riziko, že mohou rozhodovat ne v zájmu svých voličů, ale ve svém vlastním. Dostáváme se k problému přímé demokracie, kterým je právě, jak již bylo v předchozím odstavci zmíněno, její závislost na velikosti dané politicky jednotky, na počtu obyvatel. Při velkém počtu občanů by byl potřeba velmi dlouhý čas k vyjádření všech účastníků shromáždění občanů a tím je snižována možnost účasti všech, kteří zde budou přítomni. S vyšším počtem obyvatel, jak z časových, tak prostorových důvodů je tedy přímá demokracie nerealizovatelná. Docházelo by pak k situaci, že aktivnější účastníci se vpusují do role zástupců ostatních, ale kde je potom zaručeno, že právně oni jsou reprezentanty té většiny, která se k přímému vyjádření svého názoru již nedostane? Neméně podstatným problémem přímé demokracie je i odborná způsobilost, která nemůže být u všech občanů zaručena na stejné úrovni a vede to k jejich špatné orientaci v projednávaných problémech a otázkách. To se pak projeví na výběru rozhodnutí, u kterého pak nemůže být jistota rozhodnutí nejlepšího. (Dahl, 20001, s. 102) Lze tedy

ve shrnutí k přímé demokracii říci, že v její klasické podobě, vzhledem k jejímu natolik velkému propojení s životem obcí a komunit, jiná než lokální úroveň politického procesu prakticky nepřipadá v úvahu. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 9)

Naproti tomu zastupitelská demokracie je takovým vládním uspořádáním, kde není suverenita lidu uskutečňována přímo. Zastupitelská neboli reprezentativní demokracie je realizována pomocí k tomu ustanovených institucí, na které jsou práva a moc lidu delegovány. Vzhledem ke složité struktuře dnešních moderních států a ke skutečnosti, že v současné době je volební právo na velkém množství obyvatel, což je jednou z hlavních komplikací pro demokracii přímou, jelikož nelze umožnit aktivní účast na rozhodování všem, zastupitelská demokracie, ve které lid delegováním volených zástupců svou státní moc uskutečňuje, se zdá jako přijatelná a vyhovující alternativa. Státní moc, která je právě na zástupce lidu a státní orgány převedena, je delegována lidem jakožto nejvyšším suverénem. Hovoříme zde tedy o tzv. legitimačním řetězci, ve kterém daný nositel státní moci není zvolen přímo samotnými občany, ale prostřednictvím občanů zvolených zástupců. (Pavlíček, 1998, s. 181)

I demokracie zastupitelská však má svá úskalí v možnosti potenciálního nebezpečí, které může spočívat ve zneužití moci menšinou, na kterou, prezentující se jako relativně malá skupina zástupců, je přenesena moc většiny. Ačkoliv je povinností této zvolené skupiny „zástupců lidu“ reprezentovat a prosazovat názor většiny. Abychom mohli mluvit o fungující zastupitelské demokracii na úrovni národní, je zde nutností a tedy základní podmínkou její uplatnění i na úrovních nižších, lokálních. Čmejrek, a spol., 2010, ve své publikaci jako dva základní přístupy nahlížení na lokální demokracii uvádějí přístup normativní a deskriptivní. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 15 - 17)

Normativní teorie lokální politiky je přístupem chápajícím lokální vládnutí jako „řízení konfliktních situací“. Dochází zde k rozlišování dvou rovin lokální demokracie. V první rovině hovoříme o lokální demokracii jako o institucionální vládě, kterou představuje zastupitelstvo, rada obce, starosta, apod. Ve druhé rovině je pak chápána jako instituce či aktivity občanské společnosti. Z těchto rovin lokální demokracie tedy vyplývá předpoklad těsného a vzájemně se posilujícího vztahu mezi lokální vládou a místní společností občanů. Tento vztah se stává zásadním pro identifikaci problémů a následné řešení zjištěných problémů. (Sisk, 2001, s. 13)

Při deskriptivním přístupu za pojem lokální demokracie sledujeme odlišení politického prostředí, ve kterém demokratické instituce mají vliv. Oproti normativnímu přístupu přístup deskriptivní tedy neformuluje dokonalý obraz lokální demokracie, popisuje jen charakter politik v multicentralitách různých velikostí. Tento přístup se používá ve studiích nezabývajících se lokální demokracií přímo, ale kde je pojem lokální demokracie označován místní samospráva mající demokratické rysy. Z hlediska deskriptivních přístupů vymezení pojmu lokální demokracie jsou tedy především odlišovány demokratické instituce působící na úrovni lokální, od těch demokratických institucí, které působí na úrovních vyšších. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 15 - 17)

3.3.2 Komunální politika

Politik, pojmenování pocházející z řeckého *politikos* (πολιτικός - občanský, státní, veřejný) a *polites* (πολίτης - občan, krajan). Označuje občana aktivně angažovaného v ovlivňování veřejných pravidel a rozhodování, tedy v politice. Ambicí komunálního politika na dané lokální, místní úrovni, je úsilí ovlivňovat správu hospodaření a veřejných věcí ve své municipalitě. Komunální politik je buď nezávislý, nebo členem určité politické strany nebo hnutí. Aby mohl prosazovat svůj osobní politický program, kandiduje, s ohledem na volební systém komunálních voleb, většinou na společné kandidátní listině, ať již na bázi stranické či nestraničné, společně s dalšími obdobně smýšlejícími kandidáty, do zastupitelstva dané obce. Politika (z řeckého *polis* – město, *politikétechné* – správa obce) pak v návaznosti na již zmíněné značí metodu a proces rozhodování konkrétní skupiny lidí s pluralitními názory a zájmy. Z hlediska komplexity pohledu a poznání rozdělujeme komunální politiku na tři dimenze a to na oblasti polity, politics a policy. Uvedené koncepce chápání politiky zde vychází z významově odlišných tří anglických výrazů hovořících o politice. Pod pojmem polity rozumíme formální, normativní součást politiky. Představíme si pod ním strukturální a normativní aspekty, politický řád, ústavní rámec a politické ideje. Lze si pod ním představit dále i vymezení prostoru, ve kterém se politika uskutečňuje, zahrnující vymezení hranic, definování aktérů a formulaci vztahů mezi nimi. Oblasti Politics pak rozumíme jako dynamice politiky nebo procesální dimenzi, kde dochází ke střetu přístupů a zájmů, které zastávají a prosazují konkrétní aktéři. Dimenzi policy lze vylíčit jako obsahový rozměr politiky zahrnující ne pouze její

obsah, ale i její výsledek. Mluvíme zde tedy o skutečné činnosti aktérů politiky, o cíli politiky a faktické politice. Právě v této oblasti – dimenzi politiky se proměňují politické myšlenky – ideje a rozhodnutí ve faktické opatření, jako jsou zákony, nařízení, nebo program, platící pro občany. (Balík, 2009, s. 7 – 8)

Problematice komunální politiky, jak je dále uvedeno, se věnuje řada autorů, jejich zpracování dané problematiky komunální politiky je ale z různých úhlů pohledu a za využití různých metodologických přístupů.

3.3.3 Volby do zastupitelstva obce

Vše týkající se voleb do zastupitelstva obcí České republiky, konkrétně podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb, ale i rozsah soudního přezkumu, je stanoveno zákonem č. 491/2001 Sb. Zákon č. 128/200 Sb. pak v § 16 definuje občana obce a zmiňuje jeho práva a je tak v souladu se zákonem upraveno aktivní i pasivní právo občanů: *“Právo volit do zastupitelstva obce má občan obce, tj. státní občan České republiky, který je v obci přihlášen k trvalému pobytu. Druhou podmínkou uplatnění volebního práva je dosažení 18. roku. “Právo volit (volební právo aktivní) i právo být zvolen (volební právo pasivní) má podle § 17 téhož zákona i občan jiného státu rovněž s podmínkou, že dosáhl věku 18 let a v dané obci má hlášen trvalý pobyt. Toto právo je mu přiznáno mezinárodní úmluvou, jíž je Česká republika vázána. Zákon dále stanovuje rovněž i překážky výkonu volebního práva. Těmi se může stát omezení osobní svobody stanovené zákonem, dále zbavení způsobilosti k právním úkonům, a případně i výkon vojenské služby v případě, kdy to vyžadují povinnosti plynoucí z výkonu služby. V úzké souvislosti s volebním právem pasivním je slučitelnost funkcí. Funkci člena zastupitelstva nelze vykonávat zároveň jako zaměstnanec obce působící na obecním či městském úřadě jestliže „vykonává přímo státní správu vztahující se k územní působnosti příslušné obce či města, nebo jde-li o zaměstnance jmenovaného starostou či primátorem.“ Stejně tak je neslučitelná funkce člena zastupitelstva a výkonu státní služby dle služebního zákona. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 59-60)*

Obec, jak stanovuje §27 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, je tvořena jedním volebním obvodem, jehož ohraničení je územím obce. V případě, že

bude v obci voleno více než 10 zastupitelů, může zastupitelstvo obce ve lhůtě maximálně osmdesát pět dnů před prvním dnem konání voleb dát za vznik více volebním obvodům a to za dodržení podmínky, že v každém obvodě bude volen stejný počet zastupitelů. Rozmezí počtu členů zastupitelstva je stanoveno z počtu obyvatel v obci. (§27 zákona č. 491/2001 Sb.)

3.3.4 Volební systém na komunální úrovni

Volebním systémem se rozumí metoda, kterou dochází k převodu rozhodnutí voličů do formy voleného zastupitelského orgánu. Zákonou úpravou je řízen celý volební proces, nesoustředící se pouze na tuto metodu, ale i na zpracování a kontrolu seznamu voličů, zřizování volebních orgánů, skládání kandidátních listin, na konkrétní organizaci hlasování občanů i na navazující vyhlášení volebních výsledků. Volební procedura je pak počítání hlasů s jejich následným převodem na mandáty. Volební systém lze chápat ve dvou pojetích a to v užším a v širším slova smyslu. V užším slova smyslu jej chápeme jako princip, na jehož základě dochází k převodu hlasů voličů na mandáty. V širším slova smyslu se jedná o souhrnnou podobu celého mechanismu voleb, zahrnující jeho základní komponenty, mezi které řadíme formu kandidatury, volební obvod, strukturu hlasu, volební klauzuli a také volební formulí. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 52)

Volební principy, resp. volební systémy v užším slova smyslu, v současné době užíváme dva základní, a to většinový a proporcionální. O většinovém systému hovoříme v souvislosti s jednomandátovými volebními obvody, oproti tomu systém proporcionální nachází užití ve více mandátových obvodech. Ve většinovém systému si voliči v daném obvodě z kandidátů zvolí jednoho, který buď relativní, případně absolutní většinou získá mandát. Kolik se volí mandátů, tolik je volebních obvodů. Oproti tomu při proporcionálním systému voleb jsou voličům předloženy k výběru kandidátní listiny, ne tedy jednotliví kandidáti, což ve skutečnosti znamená volbu mezi jednotlivými kandidujícími politickými stranami. Výhodu většinového systému lze spatřit v jeho jednoduchosti, těsném napojení zvoleného politického reprezentanta na své voliče a obecně na svůj volební obvod, a také ve vysoké personalizaci volby. Nevýhodou je zde však vysoká disproporcionalita výsledků voleb, v praxi značící možné zvýhodňování stran silnějších a znevýhodňování menších stran, případně nových subjektů a z toho

vycházejícího nedostatečného či zkreslujícího obrazu rozložení sil v předmětném politickém prostoru a dochází tak k selhání hlavního principu voleb. Většinový princip je v podmínkách České republiky využíván při senátních volbách. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 52-53)

Proporcionální systém, tedy systém poměrného zastupování, je oproti většinovému mnohem spravedlivější a tedy lépe odráží rozložení politických sil v daném volebním obvodu a lépe plní hlavní úlohu voleb, spočívající v odkrytí aktuálních sil politického spektra a přidělení na základě toho mandátů. Úskalím systému je spatřováno v jeho rozvinutosti, kdy by se do zastupitelských orgánů mohlo dostat velké množství stran a subjektů a proto je nutností toto korigovat, k čemu slouží zavedení volební klauzule tzv. umělého prahu pro vstup do zastupitelstva. V podmínkách České republiky při volbách do zastupitelstev obce, krajů, parlamentu, ale i při volbách do Evropského parlamentu, kde se konkrétně užívá volební systém proporcionální, je tento „vstupní práh“ nastaven hranicí 5% hlasů. Nevýhodou proporcionálního systému oproti většinovému je jeho složitost, případně těžkopádnost, stejně tak i větší závislost příslušných kandidátů na stranách, za které kandidují. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 53, 57)

Na bázi voleb do zastupitelstva obce je tedy v České republice užíván proporcionální volební systém, jehož pěti základními komponenty, ze kterých se skládá, je volební obvod, forma kandidatury, struktura hlasu, volební klauzule a volební formule. Volební obvod, jak vyplývá z názoru politologů, je přiřazován na vrchol důležitosti faktorů majících zásadní vliv na převádění hlasů voličů na konkrétní mandáty a proporcionalitu voleb. Čím je obvod menší, je nižší proporcionalita a naopak se zvětšováním volebního obvodu souvisí i zvyšování proporcionality volebního výsledku. Obvody s pěti mandáty jsou považovány za kritickou hranici a u obvodů s nižším počtem mandátů je již nebezpečí disproportionality a tedy v této souvislosti nad reprezentace silných stran. (Lebeda, 2001, s. 134)

Forma kandidatury v České republice probíhá na úrovni komunálních voleb za využití kandidátní listiny otevřené. Příslušná strana na kandidátce zvolí pořadí kandidátů, avšak volič může využít možnosti výběru kandidátů napříč spektrem kandidátních listin a není tudíž omezen výběrem jedné kandidátní listiny. Volební lístek obsahuje všechny kandidující politické strany a volební uskupení a každé uskupení či politická strana zde mají seznam svých kandidátů v pořadí, v jakém bylo jimi stanoveno.

Volič pak má tři možnosti, jak volit a to označit jednu stranu, kterou zvolí a její kandidáty v pořadí na kandidátkách, nebo označí různé kandidáty napříč spektrem kandidátek na volební listině a každému z označených kandidátů přidělí hlas, až do hranice počtu volených zastupitelů dané municipality, nebo třetí způsob, kdy označí jednu volební stranu a z ostatních kandidátek označí vybrané kandidát a tím získají hlas všichni označení a poté z označené strany tolik kandidátů, kolik zbývá do počtu volených zastupitelů, v pořadí uvedeném na hlasovacím lístku příslušné strany. (Balík, 2009, s. 97)

Struktura hlasu je těsně spojena s formou kandidatury a v komunálních volbách do zastupitelstev obcí, jak prezentuje R. Kopřiva (2012, s. 316) je voličům nabízen tzv. kombinovaný (vícenásobný) hlas. Jak bylo v předchozí kapitole uvedeno, volič má při volbě do zastupitelstva obce k dispozici tolik hlasů, kolik je mandátů na členy zastupitelstva a má možnost hlasovat za využití tzv. panašování, tedy napříč spektrem kandidátek volebních stran na kandidátní volební listině a tedy možnost preferování různých kandidátů z jednotlivých stran či uskupení. (Lebeda, 2009, s. 334).

Volební formule je prostředkem převodu odevzdaných voličské hlasů na mandáty. Pro tento převod je stanovena matematická operace zakotvená v příslušném zákoně o volbách. V současnosti se k převodu na mandáty při volbě do zastupitelstev obcí užívá čistý D'Hondtův model volebního dělitele. V praxi to znamená, že „se celkový odevzdaný počet hlasů pro volební stranu dělí postupně čísly 1, 2, 3, ...n, kdy n představuje počet kandidátů na listině, nejvýše pak počet členů zastupitelstva“. (Balík, 2009, s. 101-102)

Volební (uzavírací) klauzule je uměle stanoveným prahem pro vstup do skrutinia, resp. jedná se o zákonem stanovenou hranici počtu hlasů, která je pro vstup do zastupitelstva obce (ale i ve volbách na dalších – vyšších úrovních) stanovena v České republice na 5%. U komunálních voleb, pokud klauzule není překonána alespoň dvěma kandidátkami, se postupně snižuje o 1 %. Pokud se jedná o obec, kde je do voleb do zastupitelstva podána kandidátka pouze jedna, volební klauzule zde nepřichází v úvahu. (Lebeda, 2009, s. 335).

U volebního mechanismu při volbách do zastupitelstev obce se jedná o nejsložitější volební systém užívaný v České republice. Složitost tohoto systému je na újmu srozumitelnosti. Ve voličích vzbuzuje dojem otevřenosti pro zvolení jednotlivců na základě jejich preference, avšak realita je taková, že zásadní je zde pořadí kandidátů na listině, tak jak jej stanoví příslušné strany či politická uskupení. V konečném pořadí

získání mandátu není stanoveno nejvyšším počtem odevzdaných hlasů, ale je zde potřeba získat o 10 % více hlasů než je průměr jednoho kandidáta listiny. To může v praxi i značit skutečnost, že je mandát přidělen kandidátům, kteří získají méně preferenčních hlasů, a dokonce mohou preferenční hlasy některých kandidátů, kteří např. ze zadních pozic kandidátky mandát nezískají, pomoci k zisku mandátu kandidátovi z předních pozic voliči nepreferovaného. (Lebeda, 2009, s. 336–337)

3.3.5 Volební chování elektorátu na lokální úrovni

Studium rozhodování elektorátu na lokální úrovni, konkrétně na úrovni obecních zastupitelstev je jak na úrovni výzkumu politického procesu České republiky, tak i jakožto samostatné téma. Jak vyvozuje Jaroslav Čmejrek ve svých závěrech o volebním chování, pokud srovnáme stranické systémy obcí a stranické systémy rozhodujících stran národní úrovně, je zde znatelný vliv velikosti obce, ve které jsou volby pořádány, na volební chování elektorátu. Největší města České republiky jsou svými stranickými systémy blízká úrovni parlamentní, bez zásadní odlišnosti, přičemž se z pravidla neliší ani pořadí stran v pojetí hlediska poměrné velikosti. Z pohledu měst střední velikosti zpravidla rovněž nejsou rozdíly oproti úrovni národní významné. I tady místní stranický systém utváří strany mající zastoupení v Poslanecké sněmovně. Je však zde již častěji patrnější rozdíl z hlediska pořadí stran ve volbách. Oproti tomu ve venkovských obcích je tomu zcela jinak. Zde je buď z národního stranického spektra pouze část, většinou malá, nebo zde politický život probíhá úplně bez politických stran. Z toho je zřetelné, jak uvádí Jaroslav Čmejrek (2008), že „...voliči, zejména v menších obcích, při svém rozhodování berou v úvahu rozdílný kontext voleb“. Při výzkumech zabývajících se studiem volebního chování v komunálních volbách je jedním z výhledů otázka kontinuity, či opačně diskontinuity, politické reprezentace. Zde se výzkum zaměřuje mimo jiné na váhu preferenčních hlasů ve volebním systému na komunální úrovni. V návaznosti na to se pak zabývá i následným vlivem těchto preferenčních hlasů, resp. zastupitelů zvolených díky preferenčním hlasům, na personální stabilitu konkrétních zvolených zastupitelských sborů. Jak vyplývá z analýzy Jakuba Šedy, při jeho zkoumání volebních výsledků voleb do zastupitelstva obcí, konajících se v letech 2002 a v 2006, ve čtyřech velkých městech (s více jak 50 000 obyvateli) a čtyřech městech střední velikosti (15 až 40 tisíc obyvatel),

byly u preferenčních hlasů prokázány stabilizující účinky. To vyplývá ze zjištění, kdy největší skupinu znovu zvolených bývalých zastupitelů představovali kandidáti zvolení bez ohledu na svoji pozici na kandidátní listině. (Kopřiva, 2010, s. 3-5)

3.4 Politická strana a stranické systémy

Problematika klasifikace stran a stranických systémů patří mezi nejvíce rozpracovaná témata v rámci politických věd.

3.4.1 Vývoj a typy stran

Zkoumání stran politology se soustřeďuje na větší množství náhledů: původ a vývoj z hlediska historie, organizační struktury uvnitř stran a chování leaderů těchto stran, včetně jejich ideologického zaměření. Snahou je vypracování ideální typologie politických stran z hlediska pěti přístupů a to historického, strukturálního, behaviorálního, funkčně systémového i ideologického. Přístup historický se opírá o studium historických předpokladů podmiňujících vznik jednotlivých stran. Strukturální analýza se zabývá formální organizací a vyhodnocuje vztahy mezi konkrétními organizačními úrovněmi, tj. stranickou strukturou. Behaviorální přístup, na rozdíl od předchozí strukturální analýzy, se zaměřuje na roli lidských činitelů na fungování dané strany. Jak zmiňuje M. Klíma, „*všimá si jejich postojů, motivací a činností. Soustředí se zvláště na tři úrovně: stranické vedení, aktivisty a voliče.*“ Předmět zájmu politologů v tomto přístupu je tedy na zjištění síly ztotožňování voličů s danou stranou a na aspekty změny jejich volebního chování. Funkčně systémový přístup se zaměřuje na určení funkce a role politické strany v návaznosti na vztah k celku či na jeho dílčí části. Jak zde M. Klíma zmiňuje: „*Strany jsou chápány jako prvek, jenž plní určité role v politickém systému té které země. Strany v jisté míře vždy ovlivňují volební pravidla, tvar a fungování zákonodárných a výkonných orgánů. Zároveň platí i opačný vztah, že totiž určité ústavní uspořádání, politická kultura, volební mechanismy mají dopad na průběh mezistranické soutěže, počet stran, stranickou taktiku a strategii.*“ Zaměření přístupu ideologického je primárně na názory a hodnoty tvořící východisko vedoucí k formulování programu strany. Z hlediska cílů stran lze

hovořit o jejich různorodosti, od cílů krátkodobých, pragmatických k střednědobým a programovým, až po cíle dlouhodobé a měsíášké. (Klíma, 1998, s. 16-30)

Uvedené přístupy se staly základem pro vytvoření řady po sobě jdoucích typů stran: Elitní strana je typem, u kterého se nejedná o stranu v jejím pravém slova smyslu, spíše zde hovoříme o počátečním stadiu. Vychází ze soutěživosti společenských sil v parlamentu o politickou moc. Tyto síly se však vyhraňovali pouze na privilegované skupiny, aristokratickou elity a občany majetné, tedy z hlediska obyvatel na menšinu. Počátek elitních stran je tedy zasazen do parlamentu, a proto zde sledujeme potřeby privilegovaných, např. vlivných šlechtických rodin, zajišťujících si touto cestou, pomocí volebního procesu, účast svých zástupců v parlamentu. To jim zabezpečilo koordinaci zákonodárné činnosti. (Klíma, 1998, s. 38-63)

Až s rozšiřováním volebního práva, které začíná přecházet i na střední a rovněž i nižší společenské vrstvy, vedoucí ke vzniku opravdových politických organizací, majících zastoupení i na úrovni místní, hovoříme o typu „Masová strana“. Zde, v jakožto straně celostátně organizované, nastává potřeba složitějšího uspořádání uvnitř strany, na rozdíl od stran elitních, kde postačovala struktura klubová. Demokratizování stran zde znamená právě zmíněné otevírání se nižším sociálním vrstvám. Centralizovanost, disciplína, ideologické zaměření a silící agresivita vůči politickému systému, v souvislosti s orientací na masy, politické vzdělání a s aktivitou i po volbách, jsou zásadní prvky tohoto typu stran daného období. (Klíma, 1998, s. 38-63)

Po druhé světové válce dochází k vzniku koncepce univerzální strany. Promítá se zde snižování intenzity náboženských a třídních rozporů a přístup k politice se individualizuje. Masové strany zažívají stagnaci a odliv voličů právě k tomuto novému typu univerzálních stran, které se snaží být pojítkem mezi občanskou společností na jedné straně a státem na straně druhé. Stranická soutěž, ovlivňující vývoj stranického systému, se modifikuje a dochází zároveň k proměně strany individuální v její orientaci na vládnoucí funkci. Nástupnickým typem strany je strana kartelu. Pro tento typ strany je charakteristickým rysem pokles těsného napojení mezi stranou a jejími členy, následkem čeho ale dochází k úbytku vnitřních zdrojů a ohrožení chodu stranické organizace. Aby došlo k zajištění finančních zdrojů, např. pro volební kampaň, ohlíží se zde po náhradě, která je spatřována v podobě zdrojů externích, které představují dotace a přístupy k veřejnoprávním

prostředkům. S tím dochází i ke změně organizační struktury, kdy ve straně kartelu si dominantní pozici udržuje stranické vedení. To stanovuje směřování a strategii další činnosti stran. Mluvíme zde již sílící profesionalizaci politiky a vývoje stranického systému, kdy do čela stran přicházejí manažeři a experti přes sdělovací prostředky. Strana se tedy začíná profilovat spíše jako společenství profesionálů, nikoliv jako sdružení občanů. Toto nové směřování sebou nese omezování vzájemné stranické konkurence ve snaze politiků o co nejdelší udržení se v politice. Základní snahou je proto stranu stabilizovat a chovat se jako celek, což je cestou ke snížení rizika porážky při nabývání koaličního potencionálu. „*Politika se stává profesí, a proto se cení manažerské schopnosti a výkonnost. Relevantní strany se v jisté míře snaží řídit a kontrolovat volební soutěž.*“ (Klíma, 1998, s. 38-63)

3.4.2 Politická strana v současném politickém prostředí České republiky

Konec roku 1989 sebou přinesl obnovení politického pluralismu v tehdejším Československu, u jehož vzniku stálo přijetí zásadních ústavních zákonů Federálním shromážděním o zrušení článku ústavy o vedoucí roli Komunistické strany Československa. V následných prvních „svobodných“ volbách do Sněmovny lidu Federálního shromáždění, Sněmovny národů a České národní rady se dominantní silou dočasně stalo Občanské fórum, založené již dva dny po „sametové revoluci“ v listopadu 1989. Významný zisk nadále zůstal Komunistické straně Československa, a další podstatné zisky, především na Moravě, získalo Hnutí za samosprávnou demokracii - Společnost pro Moravu a Slezsko. Posledním subjektem, který se dostal do zákonodárných sborů, byla Československá strana lidová, naopak před branami parlamentu prozatím zůstala znovu obnovená sociální demokracie. (Jiří Malíř, Pavel Marek, kolektiv, 2005, s. 1414–1416)

K dotváření politického spektra a dalším zásadním změnám ve stranickém systému dochází následně po roce 1990. Názorová nesourodost v Občanském fóru vede ve vznik vnitřních platforem a následně až v jeho rozdělení. Tím vznikly dvě nástupnické strany a to Občanská demokratická strana a Občanské hnutí. Vedle těchto subjektů dále vznikla i Občanská demokratická aliance. V následných volbách v roce 1992 převzala po rozštěpeném Občanském fóru roli dominantní strany Občanská demokratická strana, naopak druhá nástupnická strana, v té době vlivné Občanské hnutí, se do Národní rady

těsně nedostalo. Naopak poprvé do Národní rady vedle Křesťansko demokratické unie – Československé strany lidové, komunistů sdružených do koalice Levý blok, Občanské demokratická aliance, Hnutí za samosprávnou demokracii - Společnost pro Moravu a Slezsko a radikálního Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa, dostala i Česká strana sociálně demokratická. Po vzniku samostatné České republiky v průběhu 90. let se ve vývoji stranického spektra dospělo od dominance Občanského fóra a následně Občanské demokratické strany k paritě mezi pravicí a levicí. Jako hlavním levicovým subjektem se etablovala Česká strana sociálně demokratická, nejsilnějším subjektem pravice zůstala Občanská demokratická strana. Oproti tomu jiné politické strany se z vrcholové politiky postupně vytrácely. Volby 1996 znamenaly konec v parlamentu pro Liberálně sociální unie i moravistické formace, volby 1998 pak o pro Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa. Roztržka v Občanské demokratické straně na konci 90. let dala vznik Unii svobody, která ale bipolární charakter české politiky, konstituovaný v polovině 90. let, neohrozila. Ani průběh první dekády 21. století neposkytl zásadní proměnu stranického spektra a stále se uplatňoval systém rovnováhy mezi levicí a pravicí, představovaný dominancí České strany sociálně demokratické a Občanské demokratické strany. (Jiří Malíř, Pavel Marek, kolektiv, 2005, s. 1364–1492)

Stranický systém se však v průběhu 21. století rozvíjel i na nižších úrovních, na úrovni krajských zastupitelstev či komunálních volbách. Úspěch zde začali slavít i regionální seskupení, jako např. Severočesí.cz, Starostové pro Liberecký kraj, SNK sdružení nezávislých, či individuální nezávislí kandidáti. Změnu politického spektra, nejen na národní úrovni, pak přinesly předčasné parlamentní volby v roce 2013, kdy dochází ke změně do té doby bipolárního charakteru české politiky vstupem nových subjektů do politického spektra, především vstupem hnutí Ano 2011, ale hnutím Tomia Okamury a následně se přidávají i Piráti. To znamenalo oslabení do té doby dominantních stran České strany sociálně demokratické a Občanské demokratické strany. Bipolární charakter stranického spektra tak byl vystřídán více fragmentovaným stranickým systémem, který s pohledem na výsledek následujících voleb v roce 2017 ještě více zesílil, kdy poprvé od roku 1990 ve volbách nezměnila ČSSD ani ODS, ale hnutí ANO 2011. Tím se politické spektrum rovněž poprvé od poloviny 90. let, kdy naposledy dominovala jedna strana, konkrétně Občanská demokratická strana, nasměrovalo od bipolarity k dominanci jednoho subjektu, v současné době tedy konkrétně k dominanci hnutí ANO 2011. Výrazný

propad zaznamenávají tradiční strany jako ČSSD, KSCČ či TOP 09, naopak částečné zotavení zaznamenala ODS. Zároveň tyto volby zaznamenaly rekordní počet stran, které po volbách vstoupily do sněmovny, včetně nových subjektů v parlamentu, což potvrzuje nový trend fragmentace stranického systému.

3.4.3 Stranické systémy

Pod pojmem stranický systém hovoříme o vzájemném vlivu a uspořádání politických stran v dané zemi, nebo státu. Nejdůležitějšími kritérii k vytyčení stranického systému je počet politicky relevantních stran a druhým neméně důležitým kritériem vzájemná ideologická vzdálenost jednotlivých stran, tzv. polarizace. (Sartori, 2005, s. 130 – 131)

Ačkoliv je dané, že základními reprezentanty politické soutěže jsou politické strany, samy o sobě však stranický systém netvoří. Podstatnou roli zde mají i jejich vzájemné vztahy. Tyto vztahy mezi jednotlivými stranami jsou buď kooperační, či konfliktní. Kooperační hledisko vztahu lze sledovat mezi stranami volebních nebo vládních koalic, naopak konfliktní vztah bývá mezi stranami vládními a opozičními. Základní prvky stranického systému pak z dynamiky jejich proměny lze označovat v případě strany jako prvek statický, vzhledem k poměrně pomalé proměně strany, naopak, vztahy mezi stranami lze označit jako prvek dynamický, jelikož zde mohou nastávat i velmi rychlé změny. I zde však z pohledu stranického systému shledáváme výjimku, kde stranické systémy nevznikají, a to v případě režimu jedné strany. Kolik je stran, a v souvislosti s tím i charakter koalic, kde dochází k vytváření úzkých vztahů, má přímý vliv na práci institucí. Pokud dojde ke změně v systému stran, následně se to projeví v proměně fungování ústavních zákonů. Východiska stranických systémů jsou v množství faktorů, ke kterým řadíme národní tradice, národnostní rivalitu, dějiny, dále etnické složení daného státu, náboženské vyznání apod. V obecné rovině tedy platí, že východiskem stranických systémů jsou sociálně-ekonomické faktory, faktory kulturní a ideologické a rovněž faktory technické. (Strmiska, 2006, s. 40-41)

Stranické systémy, jako politická věda, prezentující se širokou a relativně komplikovanou dimenzí, vešly v popředí primárního zájmu mnoha politologů, odborníků i teoretiků. Z množství vytvořených teorií, snažících se generalizovat a vytvářet konkrétní stranické systémy, patří mezi nejvíce preferované a zároveň nejznámější koncepty

vypracované Maurice Duvergerem, Jeanem Blondelem a Giovanni Sartorim. Každý z nich zakládá svoji teorii na jiném úhlu pohledu a ve spojení s tím jiným primárním aspektem, eventuálně teorii staví jako doplňující k již uvedeným konceptům. Chronologicky za sebou uvedené koncepty stranických systémů pochází z padesátých let 20. století v případě Duvergera, následně ze šedesátých let 20. století pochází typologie Blondela a sedmdesátá léta 20. století dala za vznik teorii stranických systémů Sartoriho.

3.4.3.1 Stranické systémy dle M. Duvergera a J. Blondela

Francouz Maurice Duverger primárně svoji práci směřoval ke studiu vývoje politických systémů, stejně tak institucí, s vizí zjištění fungování v různých státech, přičemž aplikoval při hledání příčinné souvislosti vzájemného ovlivňování politických stran především hledisko empirické než jiné metody, např. filozofické apod. Jako jeho nejvýznačnější dílo spatřuje odborná veřejnost jeho průkopnickou knihu „*Les partispolitiques*“ (v překladu Politické strany), jež se dočkala vydání v mnoha jazykových verzích a je brána jako východisko při zkoumání jak politických stran, tak stranických systémů. Jeho rozdělení stranických systémů spočívá pouze v principu počtu stran, a tedy rozlišuje stranické systémy jedné strany, tzv. monopartismus, které jsou charakteristické nedemokratickým režimům. Dále hovoří o systémech se dvěma stranami, tzv. bipartismus, jejichž podstatou je existence dvou stran střídajících se u moci, resp. ve vládě. Třetím a posledním stranickým systémem dle Duvergera je více stranický systém, tzv. multipartismus, tedy systém, kde jsou více jak dvě strany. (Duverger, český překlad 2016, s. 203)

Francouz Jean Blondel ve své práci – zkoumání stranických systémů navazuje na Maurice Duvergera a jeho dělení stranického systému dle počtu stran, avšak doplňuje jej přiznáním velikosti a síly stran, stejně tak jejich ideologickou charakteristikou, sociálním náhledem klientely strany, vedením strany i singularitou stranické organizace. Rozeznával systémy nesoutěživé a systémy soutěživé. Přednostně se pak soustředil na ty soutěživé, u kterých rozlišoval jak výše komentovaný bipartismus, tak na tento systém navazující systém dvou a půl té strany a rovněž i multipartismus, který dále dělil na multipartismus se stranou dominující a bez strany dominující. Dokonalý bipartismu

je o dvou velkých stranách, zpravidla jedna reprezentující pravici, druhá reprezentující levici, jejichž pravidelný volební zisk je kolem devadesáti procent hlasů a politické klání se uskutečňuje vlastně pouze mezi nimi, kdy případná třetí či další strana je nejen malá, ale i politicky marginální, tj. nevýznamná. Systém dvou a půl té strany počítá, stejně jako bipartismus, se dvěma velkými stranami, s tím rozdílem, že zde je ještě jedna strana malá, která však oproti bipartismu má svoji důležitost a stává se nezbytným partnerem jedné z uvedených dvou velkých stran, se kterou pak tvoří vládní většinu. Tato, tzv. pivotální strana, zpravidla reprezentuje středovou politiku a je tedy schopná být ve vládní koalici jak s velkou stranou reprezentující pravici, tak s velkou levicovou stranou. Multipartismus s dominující stranou Blondel představuje jako systém, kde je více než dvě strany, avšak jedna velká strana má stálý volební zisk kolem čtyřiceti procent hlasů elektorátu a jasně tak dominuje nad ostatními stranami, avšak zpravidla se nedostane na většinu a musí jít do vládní koalice. Ovšem nabízí se zde alternativa možného spojení ostatních stran vůči této dominantní straně, kdy tyto strany vytvoří vládní koalici a dominantní stranu vytlačí do opozice. Multipartismus bez dominující strany pak spočívá rovněž v systému více než dvou stran, avšak stran téměř stejně velkých. (Strmiska, Hloušek, Kopeček, 2006, s. 40-42)

3.4.3.2 Stranický systém podle Giovanni Sartoriho

Ital Giovanni Sartori ve svých dílech zkoumá v první řadě komparativní politologii. Je řazen k nejvýznamnějším badatelům na poli politologických věd ve 20. století. Teorii stranických systémů předkládá Sartori v knize "Parties and Party System 3". Při vypracovávání své teorie stranických systémů Giovanni Sartori ve svých zkoumání vychází z typologií Maurice Duvergera a Jeana Blondela, avšak pouze numerické kritérium dále rozvíjí. Zaměřil se na relevantnost jednotlivých stran a z toho pramenící jejich důležitost, či naopak marginalitu v daném systému. Hodnocení relevance konkrétní politické strany v konkrétním stranickém systému zakládá na jejím koaličním či naopak vyděračském potenciálu. Koaličním potenciálem je dle Sartoriho stav vhodnosti politické strany být nezbytným koaličním partnerem, se kterým lze utvořit koaliční většinu. V tomto pohledu tedy primárně nehraje roli velikost politické strany, protože i politická strana menší může mít koaliční potenciál, a proti tomu naopak straně poměrně velké může potřebný koaliční potenciál zcela chybět. (Sartori, 2005, s. 126–127).

Jako irelevantní lze z pohledu Sartoriho brát stranu, která je ve sledovaném období z pohledu účasti na koaličních vládách nepotřebná, resp. nadbytečná. Oproti tomu strana, jenž alespoň jednou ve sledovaném období má účast ve vládní koalici, je relevantní. Avšak jak dále ve své teorii Sartori uvádí, i toto pravidlo má své úskalí, kterým je skutečnost, že se vztahuje pouze na strany orientující se na vládu a s ideologií pro vládu, tedy eventuální koaliční partnery, přijatelnou. Nelze však zapomenout na strany permanentní opozice, např. antisystémové, a s těmito v sestavování stranických systémů nekalkulovat. Z toho důvodu Sartori přidává i druhé pravidlo relevantnosti stran, spočívající v síle zastrahování, kterou může strana mít a tedy v jejím „vyděračském“ potenciálu. Tyto strany sice netvoří koalice s ostatními stranami a mají tudíž koaliční potenciál nulový, ale z druhého pohledu je chování, včetně taktiky stran ostatních, včetně koaličních, a v návaznosti na to daného stranického systému, silou těchto stran ovlivněno. V tomto náhledu tedy Sartori jako relevantní stranu označoval i tu, jejíž objevení, resp. existence měla vliv na taktiku stranické soutěže. (Sartori, 2005, s. 127–128)

Vypracovanou teorii Giovanni Sartori segmentoval do sedmi typů stranických systémů. Aby orientace v systému byla jednodušší, lze těchto sedm systémů rozdělit do dvou kategorií na soutěživé či nesoutěživé stranické systémy. Znakem nesoutěživých stranických systémů je neumožnění jakékoliv korunce ve volbách. Z výčtů Sartorim stanovených stranických systémů jsou jako nesoutěživé stranické systémy vedeny systémy jedné strany a hegemonické strany. Naopak, z hlediska konkurence ve volbách, je tomu u stranických systémů soutěživých. (Sartori, 2005, s. 55–59).

Systém jedné strany. Ačkoliv jak dále Sartori zmiňuje, jako přesněji vystihující by zde byl termín „systém státostrany“, vzhledem ke skutečnosti, že pouze jedna existující strana v systému musí zákonitě mít tendenci identifikování se státem, což vede k vytvoření unitaristického systému. Užívání právě tohoto termínu je pak typické u státu komunistických, nacistických apod. Proto zde Sartori mluví až o neexistenci jednostranického systému, kdy důvodem je odkaz na státní systém (Sartori, 2005, s. 55–59).

Lze se tedy zde přiklonit ke kterémukoliv z výše uvedených názvů, avšak konečná charakteristika systému změny nedozná. V přísném slova smyslu je stranický systém jedné strany systémem, ve kterém je a může být politická strana pouze jedna, neumožňující vznik žádného druhu stranického pluralismu. (Sartori, 2005, s. 224)

To samo osobě již přiřazuje systém jedné strany mezi nesoutěživé druhy stranických systémů. Avšak i takováto politická strana má za potřebu mít zdroj pro svoji legitimitu. Pro nárokování své jedinečnosti musí prokázat svoje uplatnění a potřebnost ve společnosti. Právě proto potřebují systémy jedné strany ke své životaschopnosti ubikvitární politizovanou společnost (Sartori, 2005, s. 53).

Charakteristickým úsilím jedno stranických politických zřízení je všim pronikat a s tím spojená netolerance a utlačování. Tyto zřízení se ale odlišují v míře uplatňování této represe a donucovací kontroly vůči společnosti. Proto jsou rozlišovány tři typy systému jedné strany, konkrétně systémy: jedno stranický totalitní, jedno stranický autoritářský a jedno stranický pragmatický. Charakteristikou jedno stranického totalitního systému je jeho silná ideologičnost. Jedno stranický autoritářský systém oproti totalitnímu nemá tolik silnou ideologii, ale je pro ni charakteristický exkluzionarismus, tj. snižování aktivní činnosti poražené politické strany. Pragmatická strana pak z pohledu síly ideologické působení je na konci žebříčku za totalitním a autoritářským systémem a její charakteristika spočívá v proměně ideologické mentality na mentalitu pragmatickou. (Sartori, 2005, s. 225-226).

Systém hegemonické strany. Systém typický pro nealternativní systémy. Na rozdíl od systému jedné strany povoluje existenci i dalších politických stran, jež mohou mít své zastoupení i v parlamentu. Hegemonická strana ale nepřipouští v žádném případě soutěž o moc. Z toho důvodu je role ostatních politických stran druhořadá a nemůže se stát, že by se jiná strana dostala k moci. Tu má výsadně pouze hegemonická strana, a to i pokud ve společnosti ztratí oblibu. V praxi to znamená, že ostatní strany v systému jsou jen proto, aby navenek vyvolali pocit demokratičnosti systému. Navenek tedy může tento systém vyvolat zdání soutěživého systému, avšak nikoliv v reálu. Hegemonické systémy pak mají, obdobně jako systémy jedné strany, své podtypy, spočívající v ideologickém a pragmatickém systému hegemonické strany. (Sartori 2005: 235–238)

Systém predominantní strany. Tento systém již představuje jeden z pluralistických stranických systémů a řadí se, na rozdíl od předcházejících dvou, již mezi stranické systémy soutěživé. Zde nejenže ostatní jiné politické strany mají legitimní existenci, zároveň už mají i legitimitu k tomu být v boji o moc soupeřem strany predominantní, která však zpravidla vzhledem ke své velikosti a síle zůstává u moci. Alternace ostatních stran ale vyloučena není a především zde ze strany predominantní nedochází k zastařování stran

ostatních, ani při projevu jejich nesouhlasu, resp. nesouhlasnými názory vůči jednání predominantní strany, stejně tak nedochází k manipulaci s volbami. I přesto strana predominantní opakovaně získává parlamentní většinu. Sartori pak dále jako dobu, kdy lze začít mluvit o straně predominantní, a v souvislosti s tím o stranickém systému predominantní strany, uvádí čtyři volební období, po která se predominantní strana v systému udržuje. A naopak z toho vyplývá, že pokud predominantní strana přijde o většinovou podporu voličů, přestává být stranou predominantní a zároveň i zaniká stranický systém predominantní strany. (Sartori, 2005, s. 211–216)

System dvou stran. Dvou stranický systém, jako jeden ze všeobecně neznámějších stranických systémů, opírá svůj základ v bytí dvou silných stran střídajících se o moci, avšak při existenci dalších menších, resp. slabších stran. V tomto systému tedy je třetí politická strany či další politické strany, avšak není jimi narušena možnost jedné ze dvou silných stran vládnout samostatně, což je právě charakteristickým znakem tohoto stranického systému. Další důležitý znak systému je v tom, že mezi uvedenými dvěma stranami dochází k alternaci u moci. V opačném případě, tedy bez alternace u moci, by se systém proměnil v systém predominantní strany. (Sartori, 2005, s. 200).

Pro dvou stranický systém je typická specifická taktika spočívající v dostředivém stranickém soutěžení a s tím spojeným tlumením štěpení strany. Pro obě hlavní strany musí být typické chování v systému jakožto prvek sjednocující, s cílením na maximum požadavků, zájmů a skupin. Při dodržování těchto podmínek si uvedené dvě silné strany zajišťují v systému pozici, která jim zaručuje soupeření o parlamentní většinu pouze mezi nimi. Tedy čím menší je rozptyl názorů jednotlivě v obou stranách, tím na lepší úrovni funguje dvou stranický systém a naopak, pokud se strany uvnitř dostanou do „ideologické vzdálenosti“ hrozí dis funkčnost systému. To z toho důvodu, že při zvýšení ideologické vzdálenosti v uvedených dvou stranách střídajících se u moci, se mohou začít etablovat na politické scéně nové politické strany a s tím v souvislosti dochází ke změně stranického systému. (Sartori, 2005, s. 206–208).

Umírněný (omezený) pluralismus. V tomto systému lze vysledovat de facto přechodový stupeň mezi dvoustranickými systémy a systémy polarizovaného pluralismu. Typická je pro tento systém existence tří až pěti, pro systém významných, politických stran a proto je na daný systém nahlíženo jako na systém omezený. Nejdůležitější rozdílem umírněného pluralismu oproti dvoustranickému systému je existence koaličních vlád, které

se ve dvou stranickém systému nevyskytují pro svoji nepotřebnost, jelikož jedna z uvedených dvou hlavních stran vždy dosáhne absolutní většinu a může, ale především chce, být ve vládě sama. (Sartori 2005: 185, 190)

Systém umírněného pluralismu je tedy založen na existenci tří až pěti relevantních stran, ale žádná z těchto stran zpravidla nezíská absolutní většinu v parlamentu a je tedy zde potřeba vytvořit vládní koalici a ve spojitosti s tím přejít k dělbě moci pro příslušné koaliční strany. V umírněném pluralismu je ale nadále základem bipolární systémová struktura s rozdílem v tom, že u zmíněných dvou pólů se nejedná o jednotlivé politické strany, ale o dvě skupiny alternativních koalic. Póly systému jsou zde tvořeny vládní koalicí na straně jedné a jednotnou a unilaterální opozicí na straně druhé. Střídání u moci pak probíhá na úrovni koalic, nikoliv stran. Možnost relevantní středové formace v tomto systému sice vyloučena není, ale soutěž však je nadále dostředivá, a stejně jako u systému dvou stran, systémový mechanismus stále směřuje k umírněné politice. Důvodem tohoto směřování je v tomto systému neexistence relevantní antisystémové strany, resp. relevantní antisystémové opozice. Existující politické strany do jedné uznávají legitimitu daného politického systému, včetně jeho pravidel a zaměřují se tak, aby měly potenciál podílet se na moci, jakožto součást nějaké z vládních koalic. A ještě jeden důležitý znak tohoto stranického systému, spočívající v možnosti, resp. schopnosti všech nevládních politických stran spojit se jako celistvá opozice, bez ohledu na směřování jednotlivých stran napravo, či nalevo, a tedy v neexistenci bilaterální opozice. (Sartori, 2005, s. 190–192)

Polarizovaný (extrémní) pluralismus. V systému je s větším důrazem zohledňováno hledisko ideologické vzdálenosti napříč politickými stranami, z hlediska počtů je pak ohraničen počtem pět/šest až osm relevantních politických stran a z důvodu takto vysokého počtu pro systém významných stran se polarizovaný pluralismus dle Sartoriho označuje i jako extrémní pluralismus. Mezi charakteristické rysy polarizovaného (extrémního) pluralismu patří existence antisystémových stran setrvávajících v opozici, a pouze kritizující a odmítající daný systém a reprezentující v systému svoji, pro daný systém cizí a vzdálenou, ideologii. Dále existence dvojí, resp. bilaterální opozice, které především z názorového a ideologického hlediska se nemohou spojit a naopak jedna druhou navzájem vylučuje. Dalším znakem je pak existence středové politické strany nebo skupiny středových politických stran a s tím spojená minimálně trojúhelníková interakce, oproti bipolární u předchozího systému, a mluvíme zde tedy o multipolárním mechanismu,

kde vyrovnávací, resp. mediační funkci mají právě politické strany středu. Jako další znak tohoto systému je vysoká polarizace, způsobená především existencí antisystémových stran či z důvodu přítomnosti bilaterální opozice. Dalším znakem, resp. charakteristikou polarizovaného (extrémního) pluralismu je převládání odstředivých sklonů nad dostředivými, způsobené skutečností, že existence středových stran v tomto systému vede k odstředivým silám, projevující se trendem ztráty hlasů politického středu a na úkor toho v posílení některého z extrémních táborů, případně obou. Dále mezi znaky patří ideologické rozstrukturování systému polarizovaného pluralismu. Dalším znakem je také existence nezodpovědných opozic, spatřována v kontextu s omezeným, resp. periferním přístupem k vládnutí, jakožto znakem nezodpovědné opozice, a spočívající, ve spojitosti s vyloučením antisystémových stran z možnosti účasti na vládnutí, v tom, že v souvislostech s uvedeným vyloučením dané sliby tato antisystémová opoziční strana nebude muset plnit, a tedy zde nenastává důvod k jejímu zodpovědnému chování. Jako poslední charakteristiku systému polarizovaného pluralismu Sartori uvádí v systému probíhající politickou soutěž, která je v polarizovaném pluralismu charakterizována velkým slibováním a zároveň s tím s nekalou soutěží. Shrnutí: polarizovaný (extrémní) pluralismus charakterizují antisystémové politické strany, nezodpovědná opozice, odstředivé tendence a nekalá politická soutěž, což ve spojitosti s neúměrnou a ideologickou politikou vede dříve nebo později k selhání systému a jeho rozpadu. (Sartori, 2005, s. 136–146).

Atomizovaný stranický systém. Poslední typ v Sartoriho stranických systémech a je vymezován jako „zbytková třída“, přičemž početní kritérium zde není podstatné a žádnou roli zde nemá a to z důvodu, že tyto systémy ještě neprošly stadiem strukturální konsolidace. Tento systém je z hlediska definice Sartorim přirovnáván k automatizované konkurenci v ekonomice, „*tj. jako situaci, v níž žádná firma (nemá) znatelný vliv na jinou firmu*“. V přeneseném slova smyslu lze charakteristiku automatizovaného systému spatřit v existujících politických stranách majících tak vyrovnané pozice, že nemají potřebu při sledování svých cílů brát ohledy na ostatní strany politického spektra. (Sartori, 2005, s. 131).

3.4.3.3 Novodobí teoretici a jejich pohled na stranické systémy

Irský politolog Peter Mair uvedl ve svém díle z roku 1997 *„Party System Change: přístupy a interpretace“*, klasifikaci stranických systémů se základem ve zkoumání stability a ve spojení s tím v předvídatelnosti stranických interakcí vznikajících při vytváření vlád. Pohled autora zkoumání vládních koalic je zde z hlediska výměny vládních stran. Pokud zde jsou spatřované změny menší a k moci se dokáže dostat jen menší počet stran, přičemž další strany jsou z účasti na moci dlouho době vyloučené, je Mairem takovýto systém nazýván jako uzavřený. Je to důsledek toho, že strany vytvářejí koalice neustále s totožnými stejnými partnery. Příkladem zde mohou být stranické systémy Velké Británie, či Japonska. O otevřeném systému hovoří Mair v případě, kdy lze pozorovat inovativnost během skládání vládních koalic a při seskupování bloků stran vzájemně spolupracujících nastávají odlišné alternativy. K moci tak mají možnost proniknout téměř všechny strany, jež do parlamentu pronikly. Jako příklad zde uvést příklady stranických systémů Dánska a Holandska. (Mair, 1996, s. 49–72)

Steven Bernard Wolinetz, mající kanadské a americké občanství, zaměřuje své dílo *„Classifying Party Systems: Where Have All the Typologies Gone?“* ke studiu otázky zastaralosti stranických systémů původem z třetí čtvrtiny 20. století. Wolinetz je nakloněn nové, rep. upravenější či rozšířenější verzi klasifikace, která má za základ klasifikaci dle Sartoriho, vycházející ze stupně polarizace a relevantnosti politických stran. Wolinetz jde dále a na základě stupně polarizace dělí stranické systémy na *„unipolární, dostředivé, bipolární a multipolární“*. Jako další kritérium pak shledává fakt, zda k utváření společenství dochází v parlamentu či mimo parlament. Koalice, či bloky stran vytvářené stranami v rozličných stranických systémech zde sehrávají hlavní roli. (Wolinetz, 2004, s. 21–22)

3.4.4 Stranické systémy na lokální úrovni

Statická podoba stranického systému je jako formát stranického systému formulována zpravidla podle počtu stran, které danou politickou scénu ovlivňují. V souvislosti s tím je v úzké závislosti na mnohosti lokálního politického spektra. Aplikovat de facto kteroukoliv klasifikaci stranického systému ke srovnání politického

prostoru na úrovni malých obcí na venkově je ale zpravidla bezvýznamné, a to v souvislosti se skutečností, že v tomto nejnižším lokálním politickém prostoru jsou elektorátu předkládány kandidátní listiny jednočlenné, případně omezené množství kandidátek stran, či pouze jedna, což působí proti možné identifikaci formátu existujícího stranického systému a zároveň znesnadňuje i srovnání politickým prostředím s prostředím nějaké další menší vesnické obce. Ze zkoumání lokálních mechanismů stranických systémů často může vzejít závěr, dle kterého mnohost formátu stranického systému nemusí být dopadem domnělé politické mnohosti, resp. polarizace místního stranického systému. Jak dále Čmejrek *akol.*, (2010, s. 108), uvádí: *„Může se totiž například ukázat, že identifikovaný bipartismus na volební úrovni se na úrovni legislativního orgánu „transformoval“ v jednoznačný monopartismus a naopak. S tím souvisí i další otázky – štěpení v lokálních politických spektrech, komunální koalice, role lokálních politických subjektů ve stranickém systému z hlediska působení nezávislých kandidátů v komunální politice.“* (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 107-108)

Na národní úrovni se pluralita stranických systémů všeobecně dedukuje z počtu stran, resp. je spojována s přítomností opozičních stran a souborem jevů mezistranické soutěže. Oproti tomu na místní úrovni není na politickém poli moc místa k ideologizaci a platí: čím menší je obec, o to méně místa je zde pro vznik politických ideologických rozporů. U zvolených kandidátů nelze zajistit stejný pohled na vedení obce a v případě, že jejich pohledy v tomto směru budou odlišné, může vyústit tato skutečnost ve vznik pluralitního politického prostředí přímo uvnitř zvoleného zastupitelstva. Z tohoto důvodu se pro úroveň lokálního prostředí při stanovování plurality stranického systému užívá index plurality. Jedná se o formulaci podílu počtu kandidátů na počtu volených zastupitelů. V dané obecní samosprávě se pak o stranickém systému jako pluralitním hovoří v případě, pokud hodnota indexu přesáhne číslo jedna. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík., 2010, s. 108 - 109).

Výzkum stranických systémů na nižší - lokální úrovni staví na popisu stranických systémů podle dílčích hledisek, kde jako nejdůležitější je spatřována velikost dané obce. Ty jsou rozčleněny do skupin na základě počtu obyvatel a poté je realizován popis stranického systému právě těch jednotlivých skupin obcí. S diferenciací municipalit do čtyř, z kvantitativního hlediska odlišných skupin, resp. kategorií, pracoval Jüpner, (2004), který uvádí kategorii nejmenší obce s počtem obyvatel do 1.700, kategorii obce

menší střední velikosti, s počtem obyvatel od 1.701 do 9.000, kategorii obce větší střední velikosti s počtem obyvatel od 9.001 do 45.000 a jako čtvrtou kategorií největší obce s počtem obyvatel nad 45.000. V České republice při existenci 6.249 obcí, kdy každá má svoji jedinečnou komunální politiku platí, že čím větší je obec, tím více je zde politických stran či subjektů, a naopak. (Jüpner, 2004, s. 85–97)

Pro českou společnost je typické zastávání jak pravicových, tak levicových postojů, na lokální úrovni zastoupené regionálními politickými subjekty. Složení obyvatelstva v příslušném regionu je pak jedním z nejvýznamnějších faktorů při vedení výzkumu místních stranických systémů. V případě malých obcí, s obyvateli s nízkými příjmy, je stranický systém orientován na levicové politické subjekty a zároveň i nezávislé kandidáty. V případě obcí střední velikosti je zde již úspěšnost parlamentních stran, ale s viditelnými rozdíly ve svých cílech a politických programech, oproti národní úrovni. A zcela jinak, především pak oproti malým obcím, je úroveň velkých měst, kde je stranický systém již ve shodě s úrovní parlamentní, chová se obdobně, a nezávislí kandidáti zde jsou zpravidla bez šance na úspěch. (Hoskovec, Balík, 2010, s. 28-46).

Kromě propracovaných typologií stranických systémů, jsou předmětem studia na úrovni komunální politiky i typologie koalic. Propracovanou typologii koalic, aplikovatelnou na komunální politiku, předkládá Stanislav Balík, který vychází z obecně rozšířených dělení koalice, kde jsou dvě hlavní kategorie a to koalice minimálně vítězné a koalice nadměrné. Jak Balík dále hodnotí, tato kategorizace vypovídá pouze o míře soutěživosti, nejsou však zodpovězeny otázky k charakteru politické kultury. Důvod je v tom, že v jedné kategorii koalic nadměrných může být jak vše stranická koalice s tím, že v opozici nikdo nezůstane, tak koalice největších dvou ideových protivníků s tím, že v opozici zůstanou menší strany. Tyto varianty jsou však krajně odlišné a dávají obraz zásadně rozdílné politické kultury. Balík tedy z této základní typologie koalic pro uplatnitelnost v komunální politice vychází a dále obě třídy pojí s různými typy. Ke třídě minimálně vítězné koalice přiřazuje typy: minimálně vítězné ideově propojené, minimálně vítězné ideově nepropojené a velké. Ke třídě nadměrné koalice přiřazuje typy: nadměrné ideově propojené, nadměrné ideově nepropojené, široké, vše stranické a velké. Pouze typ koalic velké je tedy shodný pro obě třídy. Mimo toto rozdělení Balík dále staví jednobarevné a menšinové exekutivy, tedy případy, kdy se o koalice nejedná.

Na komunální scéně v České republice je však možná pouze varianta jednobarevné exekutivy při získání nadpoloviční většiny hlasů pro jednu stranu. Druhý případ, menšinovou exekutiva, s podporou dalších zastupitelů, vylučuje § 87 zákona č. 128/2000 Sb. (Balík, 2009, s. 188 – 196)

4 Vlastní práce

Město Mnichovo Hradiště s aktuálně 8 684 obyvateli (stav k 1.1.2018) se nahází na okraji chráněné krajinné oblasti Český ráj. Z kdysi menšího zemědělského městečka se stalo středisko spotřebního, zpracovatelského i lehkého průmyslu. V roce 2014 město v rámci Středočeským krajem pořádaného výzkumu „Město pro byznys“ získalo první místo, na kterém má největší zásluhy velký podíl středních a větších zaměstnavatelů, dále levných pozemků, vysoké likvidity a v neposlední řadě vstřícnost městského úřadu. I přesto, že s rokem 1989, resp. v krátké době po tomto roce, nejvýznamnější podniky města, jako byl výrobce nákladních automobilů LIAZ, výrobce nápojů Fruta, výrobce dětských oděvů Severka, či cukrovar, zanikly, nahradily je nové podniky s využitím a zrekonstruováním jejich stávajících objektů, či velmi často ve spojení s výstavbou objektů zcela nových, kdy mezi největší v Mnichově Hradišti se v současnosti řadí firmy Mahle Behr, HBPO, Kofola, Dino Toys, Litra či Lipraco. (Mnichovo Hradiště)

4.1 Charakteristika města Mnichovo Hradiště

Město Mnichovo Hradiště leží v severovýchodní části Středočeského kraje, na hranici s Libereckým krajem a Královéhradeckým krajem, a je vzdáleno 15 km od okresního města Mladá Boleslav. Město je označováno jako vstupní brána do Českého ráje, chráněné krajinné oblasti ve středním Pojizeří, jejíž největší dominanty jsou zřícenina hradu Trosky, Prachovské skály, Hruboskalsko, vrch Mužský s přílehlými Drábskými světničkami či hora Kozákov. Městem protéká řeka Jizera, pramenící v Jizerských horách, na úpatí hory Smrk, na její na polské straně. Řeka Jizera protéká Libereckým a Středočeským krajem a u Brandýsa nad Labem se, po 164 k m od pramene, vlévá do řeky Labe. (Mnichovo Hradiště)

Z hlediska charakteristiky podle jednotek NUTS (nomenklatura územně statistických jednotek) se obec řadí do NUTS I – Česká republika, NUTS II – region soudružnosti Střední Čechy, NUTS III – Středočeský kraj, LAU I – okres Mladá Boleslav, LAU II – obec Mnichovo Hradiště. Z hlediska katastrální výměry je velikost obce Mnichovo Hradiště 34,32 km². Obec Mnichovo Hradiště je složena z dvanácti místních částí, které leží v osmi katastrálních územích. Jedná se o k.ú. Mnichovo Hradiště, s částí Mnichovo Hradiště, k.ú. Dneboh, s částí Dneboh, k.ú. Hoškovice, s částí Hoškovice, k.ú. Lhotice u Bosně, s částmi Dobrá Voda a Lhotice, k.ú. Olšina, s částí Olšina, k.ú. Podolí u Mnichova Hradiště, s částmi Hradec, Kruhy a Podolí, k.ú. Sychrov nad Jizerou, s částmi Hněvousice a Sychrov a k.ú. Veselá u Mnichova Hradiště, s částí Veselá. (Regionální informační servis)

Z hlediska výkonu státní správy vykonávané v přenesené působnosti, dané zákonem č. 314/2002 Sb., patří město Mnichovo Hradiště mezi obce s rozšířenou působností, tedy mezi obce III. stupně. Správní obvod obce je vymezen územím obcí Bílá Hlína, Boseň, Branžež, Březina, Dolní Krupá, Horní Bukovina, Chocnějovice, Jivina, Klášter Hradiště nad Jizerou, Kněžmost, Koryta, Loukov, Loukovec, Mnichovo Hradiště, Mohelnice nad Jizerou, Mukařov, Neveklovice, Ptýrov, Rokytá, Sezemice, Strážiště, Žďár. Pro své okolí, resp. obce ze svého okolí, především ze svého správního obvodu, tvoří město Mnichovo Hradiště přirozené centrum s pestrou škálou nabídky jak obslužných možností, tak pracovních příležitostí. (Regionální informační servis)

4.1.1 Historie města

Počátky města jdou svými kořeny až do poloviny 13. století a nedlouho po té, konkrétně z roku 1279, pochází první doložený údaj o existenci města jakožto o poddanském městečku mnichů se sídlem v nedalekém cisterciáckém klášteře Hradišti (nynější sousední obec Klášter Hradiště nad Jizerou), kterými bylo město původně pojmenované Hradiště založeno. Mniši pro své vlastní poddanské městečko zvolili místo v těsném sousedství tehdy už existující vesnice Rybitví (zaniklé v 17. století, po té co se po rozšíření městečka Hradiště a vybudování barokního zámku ocitla de facto uprostřed městečka, se kterým splynula). Zvolené místo pro založení města mělo význam v především ve skutečnosti křížení významných cest a to mladoboleslavské, turnovské

a jičínské. Písemná první zmínka o městečku byla v souvislosti s návštěvou královny Kunhuty (vdovy po Přemyslu Otakarovi II.) vězněné v té době se svým synem Václavem na nedalekém hradě Bezděz, jejíž návštěva se uskutečnila právě na pozvání mnichů ze sousedského cisterciáckého kláštera. (Budil, Červinka, Hnízdil, 1979, s. 9-10)

Město se postupně od původního názvu Hradiště, dostalo přes pozdější názvy Hradiště nad Jizerou a následně Hradiště Mnichové, až s polovinou 19. století k současnému názvu Mnichovo Hradiště. V době husitských válek, konkrétně 30. dubna 1420 došlo orebity k vypálení jak kláštera, tak společně s ním i jeho poddanského městečka Hradiště. Město poté velmi často střídalo své majitele, byli jimi, mimo další, postupně husitský hejtman Jan Čapek ze Sán, Mikuláš Berka z Dubé, či Staré Město Pražské, ale i Jan z Vartenberka. Po napadení lužickými žoldéry v roce 1468, kdy opět došlo k vypálení města, získali koncem 16. století Mnichovo Hradiště Budovcové z Budova. Jako nejvýznamnější osobnost jeho rodu lze zmínit Václava Budovce z Budova, což byl státník a zároveň velký český myslitel. Po jeho smrti, popraven v roce 1621, pro jeho účast v protihabsburském povstání, panství – městečko získal vojevůdce Albrecht z Valdštejna, jenž si jej ale dlouho neponechal a v roce 1627 jej předal Maxmiliánovi z Valdštejna, svému vzdálenému bratranci. (Budil, Červinka, Hnízdil, 1979, s. 12-18)

Období třicetileté války přineslo městu ohromnou zkázu, kdy konkrétně 18.5.1643, při pobytu švédských vojsk ve městě vypukl požár, který zachvátil celé město a řádově v hodinách město, vyjma zámku, kostela a několika chalup u zámku, lehlo popelem. Z této, asi největší katastrofy, která v dějinách Hradiště postihla, se město dostávalo mnoho desítek let. Zásadně se pak o rozvoj město koncem 17. století zasadil Arnošt Josef z Valdštejna, který se zasadil o přebudování zámku do barokní podoby, v jaké ho spatřujeme dnes, a zároveň se jeho přičiněním stal mnichovohradištský zámek jejich rodovým sídlem. Ve městě nechal postavit klášter a kostel sv. Tří králů a ve spojitosti s tím sem přivedl mnichy kapucínského řádu. Počátek 18. století pak znamenal pro město vznik kaple sv. Anny, postavení děkanského kostela sv. Jakuba, či vznik sousoší Jana Nepomuckého před zámkem. Dále sebou 18. století pro město přineslo zřízení pošty, rozvoj řemesel, a v neposlední řadě školství, které mělo v Hradišti vysokou úroveň a i děti hraběte Valdštejna místní školy navštěvovaly. (Budil, Červinka, Hnízdil, 1979, s. 18-24)

V roce 1833 bylo Mnichovo Hradiště hostitelem významné události a to jedné z posledních schůzek Svaté aliance, kdy Kristián z Valdštejna ve městě hostil rakouského císaře Františka, ruského cara Mikuláše a pruského korunního prince Bedřicha Viléma. 19. století znamenalo dále pro město počátek průmyslového rozvoje, byla založena tiskárny kartounů – Henkova továrna, následně byla založena továrna bratří Kompertů, patřící mezi přední výrobce obuvi v Rakousku-Uhersku a přímo hrabětem Arnoštem z Valdštejna zde byl začátkem druhé poloviny 19. století zřízen cukrovar. Mimo to zde byla lučební továrna Josefa Poláčka a textilka Franze Bujattiho. Město se v tomto století silně rozvíjelo i v oblasti společenského a kulturního rozvoje a národního uvědomění. Velmi důležité pro město bylo i zřízení železniční trati, která přes město vedla z Turnova do Kralup. První vlak městem projel v roce 1865. (Budil, Červinka, Hnízdil, 1979, s. 27-36)

Počátkem 20. století se město stalo sídlem samosprávného okresu, byl zde okresní soud a rovněž i sídlo okresního hejtmánství. Ve městě bylo zároveň několik bank a rovněž ze začátku 20. století pochází nové budovy škol, honosná spořitelna a novorenesanční radnice. I po vzniku samostatné Československé republiky bylo město nadále sídlem okresu a hlavní společenskou vrstvou tvořili obchodníci, drobní živnostníci, úředníci a zemědělci. Počet obyvatel města byl v té době kolem 3500. (Budil, Červinka, Hnízdil, 1979, s. 44-50)

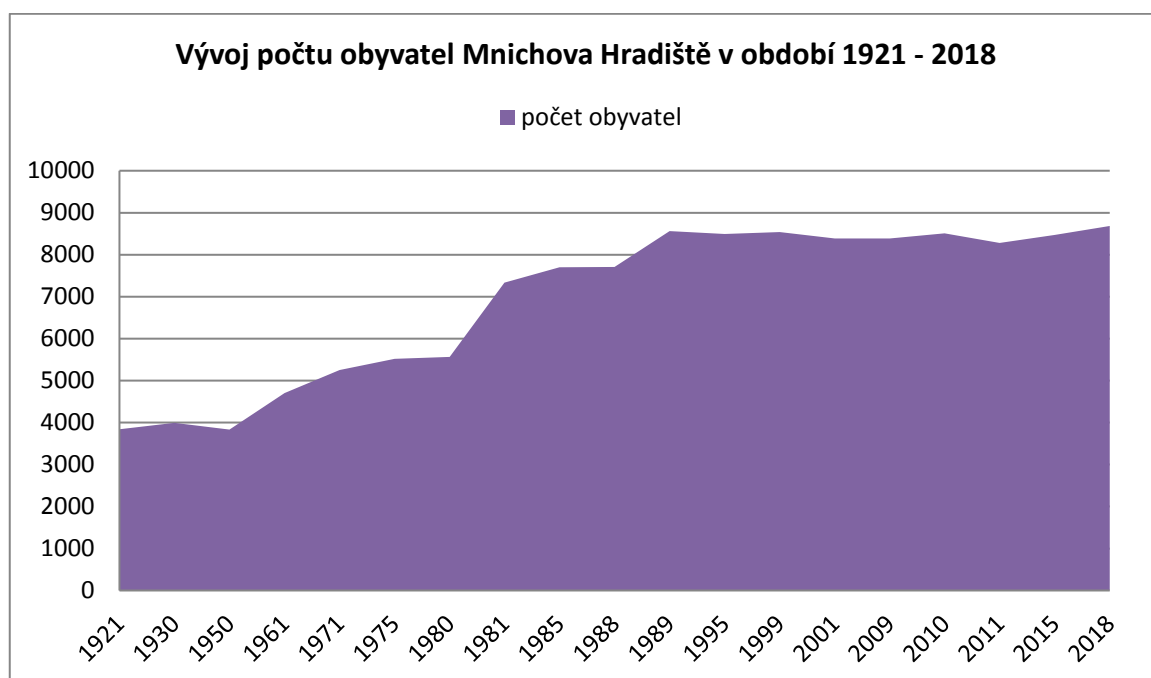
Rok 1938, ve spojení s odtržením Sudet, způsobil, že se město stalo de facto pohraničním a zároveň se v počtu obyvatel rozrostlo a více než 1000 obyvatel, kdy se jednalo o právě přistěhovalce z Německem zabraných Sudet. Po roce 1945 se život ve městě počal vracet do předválečných kolejí. V roce 1948, z důvodů politických změn, tak jako v celém Československu, došlo i v Mnichově Hradišti ke znárodnění všech podniků a zároveň k likvidaci dílen soukromých řemeslníků. Počátky 50. let pak znamenaly pro město především vznik automobilky LIAZ, zaměřující se na nákladní automobily a zaměstnávající přes 2000 lidí, dále vznik závodu Severka, vyrábějící dětské oděvy a závodu Fruta zaměřující se mimo jiné na výrobu nápojů, nebo ovocných sirupů. (Budil, Červinka, Hnízdil, 1979, s. 52)

4.1.2 Demografická charakteristika

Po roce 1918, vzniku samostatného Československa, byl počet obyvatel města Mnichovo Hradiště cca. 3500 obyvatel. Tento stav se významně zvýšil o více než 1000 obyvatel v roce 1938, kdy do města přišli lidé, kteří museli opustit Německem zabrané Sudety na základě 29. září 1938 v Mnichově dojednané Mnichovské dohody mezi Německem, Itálií, Francií a Velkou Británií o postoupení pohraničních území Československa, tzv. Sudet, Německu. (Český statistický úřad)

V současné době obec, se svými místními částmi, má k trvalému pobytu hlášeno 8684 obyvatel (stav k 1.1.2018). V grafu č. 1 je znázorněn podrobnější vývoj počtu obyvatel od začátku 70. let do současné doby, s doplněním předcházejících údajů od vzniku Československa. (Český statistický úřad)

Graf 1: Znázornění vývoje počtu obyvatel od roku 1921 do současnosti

(Český statistický úřad, vlastní zpracování)

Ve sledovaném období, od počátku sedmdesátých let, se počet obyvatel ve městě neustále zvyšuje, v období do roku 1990 je patrnější vyšší zvyšování počtu obyvatel, zhruba o 1000 obyvatel za desetiletí, po roku 1990 je zvyšování obyvatel znatelně mírnější, případně je za některé roky zjištěná stagnace přírůstku obyvatel. Více patrné změny počtu

obyvatel v roce 1980, s nárůstem o cca 600 obyvatel, v roce 1988 s nárůstem o cca 900 obyvatel, byly zapříčiněny územními změnami, kdy byly k obci Mnichovo Hradiště připojeny v roce 1980 obce Dneboh a Veselá (celkem 568 obyvatel) a v roce 1988 obce Březina a část území obce Boseň (příčemž hlavní část území obce Boseň, včetně kmenové obce Boseň, se spojila se sousední obcí Kněžmost), což znamenalo přírůstek dalších 870 lidí pro město Mnichovo Hradiště. Naopak po roce 1989, konkrétně v roce 1990 došlo k osamostatnění obce Březina a k tím spojené ztrátě 332 obyvatel. Ostatní připojené obce jsou do současné doby součástí území obce Mnichovo Hradiště jako místní části. Svého maxima dosáhla obec v současnosti a to při posledním zveřejněném počtu obyvatel k 31.12.2017, resp. k 1.1.2018, kdy byl počet obyvatel města Mnichovo Hradiště již výše zmíněných 8 684 obyvatel. (Český statistický úřad)

Při podrobnějším zkoumání vývoje počtu obyvatel obce je patrný vyšší počet narozených v období 70 let, až do začátku 80 let, kdy se jedná o důsledek tzv. populační politiky státu v daném období, jejímž primárním cílem bylo podporovat mladé rodiny a vysokou porodnost. Tato politika státu sebou nesla i zvýšený územní rozvoj města, spočívající ve výstavbě nových sídlišť s panelovými domy v severovýchodní a jihozápadní části Mnichova Hradiště, ve které se pokračovalo až do začátku let devadesátých. Naopak v druhé polovině let devadesátých, jak je z vývoje počtu narozených patrné, se stejně jako na úrovni národní, dostavil útlum v porodnosti odrážející se v nízkém počtu narozených dětí obyvatel obce, přetrvávající až do začátku prvního desetiletí 21. století, přičemž především v druhé polovině 90 let počet narozených byl nejnižší ve sledovaném období od začátku sedmdesátých let a oproti nejvyššímu počtu narozených přes 120 obyvatel za rok, konkrétně nejvíce 124 narozených v roce 1978, atakoval 50 narozenými v roce 2000 téměř pouhou třetinu z uvedeného nejvyššího počtu narozených z let sedmdesátých. V posledním desetiletí již počet narozených pravidelně rostl a začal se velmi přibližovat k hranici 100 narozených ročně, kterou v posledním období v roce 2017 již se 104 narozenými překonal. (Mnichovo Hradiště), (Český statistický úřad)

Ze sčítání lidu, provedeného v roce 2001 a 2011 a ze statistického údaje k 31.12.2017 je získán další demografický údaj a to podíl obyvatelstva ve věku 15 -64 let na celkovém počtu obyvatelstva obce, skupina pro kterou se dříve užíval termín „obyvatelstvo v produktivním věku“. V roce 2001 činil tento podíl 70,59 % obyvatel na celkovém počtu obyvatelstva obce, v roce 2011 činil 69,77 %, a ke konci roku 2017 činil

tento podíl 64,07 % obyvatel na celkovém počtu obyvatelstva obce, což je téměř vyrovnaný stav pro první dvě období se znatelnějším poklesem, více než 5 %, k současnosti. Oproti tomu v cílové skupině 0 – 14 je podíl obyvatelstva obce ke konci roku 2017 oproti roku 2011 téměř vyrovnaný, s mírným propadem v roce 2011. Konkrétně v roce 2001 činil tento podíl 14,33 % obyvatel na celkovém počtu obyvatelstva obce, v roce 2011 činil 12,27 %, a ke konci roku 2017 činil tento podíl 15,43 % obyvatel na celkovém počtu obyvatelstva obce, přičemž byl za sledované období nejvyšší. V opačné cílové skupině 65 a více je podíl obyvatelstva ve sledovaném období ve stoupajícím trendu. Konkrétně v roce 2001 činil tento podíl 15,14 % obyvatel na celkovém počtu obyvatelstva obce, v roce 2011 činil 17,3 %, a ke konci roku 2017 činil tento podíl 20,5 % obyvatel na celkovém počtu obyvatelstva obce, přičemž byl za sledované období nejvyšší. Je zde tedy patrný trend zvyšujícího se podílu starších 65 let, což koresponduje s celorepublikovým problémem stárnutí populace.(Český statistický úřad)

Dalším údajem získávaným jen při sčítání lidu, domů a bytů, které se opakuje v desetiletém cyklu, je údaj týkající se národnostní struktury v Mnichově Hradišti. Nejnovější dostupná data z posledního sčítání obyvatel v roce 2011 uvádějí, že v Mnichově Hradišti bylo 5780 občanů s českou národností, dále tři občané s národností moravskou, 163 obyvatel s národností slovenskou, s německou národností deset obyvatel, s polskou národností 27 obyvatel, s ukrajinskou 23 obyvatel města, s vietnamskou národností v uvedeném období žilo v Mnichově Hradišti 16 obyvatel. Romská národnost nebyla zjišťována, ačkoliv je v Mnichově Hradišti zastoupena a bude se nacházet v rámci zbývajících skupiny „neuvedeno“, ve které je 2167 obyvatel z celkového počtu 8245 obyvatel města v daném období sčítání lidu v roce 2011. To znamená, že jasnou většinu, přes dvě třetiny obyvatel města, konkrétně 70,1 % tvoří obyvatelé s českou národností. Obyvatelé s jinou než českou národností, vyjma národnosti romské, pak tvoří zhruba 3 % obyvatel obce. Nutné je ale zmínit, že 26,3 % obyvatel svoji národnost neuvedlo. Podle uvedených dat nejvýraznějším národnostním etnikem v Mnichově Hradišti, v uvedeném roce 2011, byly osoby se slovenskou národností a to s 2% zastoupením. Do města se přistěhovalo i mnoho obyvatel polské, ukrajinské a vietnamské národnosti, což je v souvislosti, především u polské, ukrajinské a slovenské národnosti, s velkou pracovní příležitostí v průmyslových podnicích v Mnichově Hradišti, které jsou zpravidla napojeny na automobilový průmysl a tedy Škoda Auto a.s. v Mladé Boleslavi. V Mnichově Hradišti,

stejně jako v dalších středních obcích, má poměrné zastoupení i romská národnostní menšina, její procentuální podíl však nebyl zjištěn. (Český statistický úřad)

Údaj týkající se náboženské kultury, je s ohledem na dobrovolnost zodpovězení této otázky, pouze orientační. Téměř polovina obyvatel, konkrétně přes 47 % obyvatel, využila dobrovolnosti a na otázku neodpověděla, pravděpodobně z důvodu považování náboženské příslušnosti za zcela osobní a soukromou záležitost. I tak ale 10,5 % obyvatel města uvedlo, že je věřících a zhruba polovina uvedla i konkrétní víru, kdy největší zastoupení má se 3 % Církev římskokatolická, následovaná věřícími vyznávajícími víru Církve československé husitské, se zastoupením necelého 1 % obyvatel města. To značí, že se Mnichovo Hradiště, z hlediska náboženského vyznání, řadí spíš k oblastem s nižší proporcionalitou věřících. (Český statistický úřad)

Jako důležitým indexem rozvoje obcí je kritérium kvalitní vzdělanostní struktury obyvatelstva. Ze zjištěných údajů při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 vychází, že v Mnichově Hradiště, k uvedenému datu, bylo z počtu obyvatelstva 7229 staršího 15 let, celkem 1 % obyvatel bez vzdělání a 16,5 % pouze se základním vzděláním (včetně neukončeného vzdělání). Více než 36,5 % obyvatelstva měla střední vzdělání (včetně vyučení) bez maturity a úplné střední vzdělání (s maturitou) mělo necelých 28 % obyvatelstva města. Necelých 3,5 % obyvatel mělo nástavbové studium a přes 1 % obyvatel pak vyšší odborné vzdělání. Těsně více než 9% obyvatel města Mnichova Hradiště bylo v roce 2011 vysokoškolsky vzdělaných, přičemž zjištěný počet vysokoškolsky vzdělaných občanů byl rovnoměrně rozložen mezi muže a ženy. Oproti předchozímu sčítání obyvatel je to v hledisku vysokoškolsky vzdělaných obyvatel města nárůst o téměř 3 % (z hodnoty necelých 6,4 procenta vysokoškolsky vzdělaných při sčítání lidu v roce 2001). Zároveň z opačného konce hlediska vzdělanosti se od předcházejícího sčítání lidu v roce 2001 ke sčítání lidu v roce 2011 počet osob bez vzdělání a se základním vzděláním (včetně neukončeného) o téměř 6 % snížil, konkrétně z proporcionality 23,16% obyvatelstva města v roce 2001 na proporcionalitu 16,61% obyvatelstva města v roce 2011. To je v kontextu obou protipólů vzdělanosti jasně hovořící obraz zvyšující se vzdělanosti obyvatelstva města Mnichova Hradiště, stejně jako je současný celonárodní trend (Český statistický úřad).

4.1.3 Charakteristika sociální a ekonomická

Pro oblast nezaměstnanosti je zásadním ukazatelem míra nezaměstnanosti, od roku 2013 Ministerstvem práce a sociálních věcí pod nově zavedeným ukazatel nezaměstnanosti v ČR s názvem „Podíl nezaměstnaných osob“. Podíl nezaměstnaných osob je podílem nezaměstnaných ve věku 15 – 64 let vůči všem osobám, které jsou schopné pracovat (zaměstnaní i nezaměstnaní) ve věkovém rozmezí 15 – 64 let. V Mnichově Hradišti je v současné době, shodně s průměrem celého Středočeského kraje, podíl nezaměstnaných osob na rekordně nízké hodnotě. Konkrétní podíl nezaměstnaných osob v Mnichově Hradišti je nyní 1,5 % (stav k 20.07.2018). (Středočeský kraj)

Po roce 1989 došlo k zániku nejvýznamnější závodů ve městě, včetně výrobce nákladních vozidel firmy (bývalého národního podniku) LIAZ. Postupně však začaly vznikat firmy nové, orientující se především na výrobu dílů a doplňků pro firmu Škoda Auto a.s. Mladá Boleslav. Město se stalo střediskem zpracovatelského, spotřebního a v neposlední řadě i lehkého průmyslu. Nejvýznamnějšími zaměstnavateli v Mnichově Hradišti jsou v současné době firmy Mahle Behr, HBPO, Dino Toys, Kofola a Litra. Na okraji města, především v severní části města a v místní části Veselá, se rozvíjí rozsáhlá výstavba rodinných domů. Do Mnichova Hradiště pronikli obchodní řetězce Lidl a Penny a nyní má zájem o vstup do Mnichova Hradiště, jak vyplývá ze současných jednání vedení města, i obchodní řetězec Billa. (Mnichovo Hradiště)

Velmi rozvětvené jsou zde i sociální služby. Ve městě byl postaven domov důchodců, dále dům s pečovatelskou službou „Modrý kámen“, místní poliklinika prošla zásadní rekonstrukcí a modernizací a je nově s bezbariérovým přístupem. Kulturní zázemí svým obyvatelům ve městě poskytuje městské divadlo, zmodernizované kino a veřejná knihovna s internetem, vše provozované městem Mnichovo Hradiště, resp. městskou společností KLUB Mnichovo Hradiště s.r.o. Zázemí pro trávení volného času, jak seniorům, tak ale například i maminkám s dětmi a dalším, nabízí Volnočasové centrum, sídlící ve vícepodlažní budově, rovněž spravované městem Mnichovo Hradiště, sloužící dále i k pořádání besed, přednášek a ke spolkové činnosti. (Mnichovo Hradiště)

Město se vyvinulo v důležité společenské a kulturní centrum. Turisticky nejvyhledávanější a nejvíce významnou historickou památkou ve městě je areál státního zámku, kde se jedná o barokní budovu zámku s jedinečnou sbírkou delfské fajáns,

s unikátním funkčním zámeckým divadlem a s valdštejskou knihovnou. Sídlo má v prostorách zámku, konkrétně v druhém podlaží, městské muzeum, jenž vedle stálých expozic nabízí každoročně i různé sezónní výstavy. K zámku náleží i rozsáhlá zahrada s dalšími budovami, mj. zámeckou obrazárnou, kaplí, či konírnou. Centrum Mnichova Hradiště je vyhlášenou městskou památkou zónou s celou řadou zajímavých staveb. (Mnichovo Hradiště)

K zabezpečení předškolní a školní výchovy jsou obcí zřízeny a provozovány dvě základní školy. Rovněž obec zřizuje celkem tři školy mateřské a to dvě přímo ve městě, třetí v místní části Veselá. Základní školy žákům poskytují vzdělání jak prvního (1. až 5. třída), tak samozřejmě i druhého stupně (6. až 9. třída). V rámci každé z obou škol je zřízena školní jídelna. Ve městě se dále nachází i Základní umělecká škola. Dále je ve městě zřízena i 3. základní škola, se speciálně pedagogickým centrem, se zaměřením na kultivaci a rozvíjení osobnosti žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Město je, z hlediska základního vzdělání, spádovou oblastí pro další okolní obce, odkud děti dojíždějí do Mnichova Hradiště za základním vzděláváním. Mnichovo Hradiště má i subjekt poskytující středoškolské vzdělání, kterým je Středočeským krajem zřizované Gymnázium. Nabídka vysokoškolského vzdělávání v Mnichově Hradiště absentuje. Za vysokoškolským vzděláváním studenti dojíždějí v menším počtu do Mladé Boleslavi, ve větším počtu pak především do Prahy a Liberce. V Mnichově Hradišti je dále i čteně zastoupena sportovní zařízení, sloužící oddílům i jednotlivcům, přičemž tyto sportovní zařízení se nacházejí nejen přímo ve městě, ale v místních částech. (Mnichovo Hradiště)

Další podstatnou výhodou města je vynikající dopravní dostupnost, daná polohou města na železniční trati Praha - Mladá Boleslav – Turnov – Liberec a bezprostředně u dálnice D 10 spojující Prahu, Turnov a Liberec, přičemž z Liberce navazuje transit do Německa a Polska. Nespornou výhodou je pro město i přítomnost veřejného mezinárodního letiště v místní části Hoškovice. Velmi dobrá je i obslužnost autobusovými linkami a to jak místními, tak dálkovými, kdy má město přímé autobusové spojení s Prahou, Libercem, ale např. i s Harrachovem či Špindlerovým Mlýnem.

Ve městě je občanům k dispozici pobočka České pošty, pobočky Komerční banky a České spořitelny, hasičská zbrojnice, Městská policie. Samozřejmostí je ve městě i Policie ČR - Obvodní oddělení Mnichovo Hradiště. Dále jsou v obci celkem čtyři čerpací

stanice, Městská knihovna, Informační centrum a samozřejmě i pečovatelská služba. Ve městě, včetně místních částí, je veřejné osvětlení, veřejný vodovod a samozřejmě je i kanalizace s čističkou odpadních vod pro město provozovanou firmou Vodovody a kanalizace (VaK) Mladá Boleslav, s pobočkou v Mnichově Hradišti. Město je i kompletně plynofikováno, včetně místní části Veselá.(Mnichovo Hradiště)

4.2 Místní politické subjekty

Město Mnichovo Hradiště s více než osmi a půl tisíci obyvateli patří ke středně velkým obcím České republiky. Stranický systém obce, města Mnichova Hradiště, utváří kromě relevantních politických stran českého stranického spektra i místní politické subjekty. Pro volby do zastupitelstva obce v roce 2014 byly sestaveny kandidátní listiny sedmi politických subjektů. Těmito politickými subjekty byly dle pořadí kandidátek: Komunistická strana Čech a Moravy, TOP 09, Občanská demokratická strana, Sdružení nezávislých kandidátů Mnichova Hradiště, Žijeme pro Hradiště, Česká strana sociálně demokratická a ANO 2011. Aktuálně pro volby do zastupitelstva obce v roce 2018 byly sestaveny kandidátní listiny pouze čtyř politických subjektů. Těmito politickými subjekty byly dle pořadí kandidátek: Občanská demokratická strana, ANO 2011, Žijeme pro Hradiště a koalice stran: Česká strana sociálně demokratická a Strana zelených. (Český statistický úřad)

SNK Žijeme pro Hradiště. Sdružení vzniklo na jaře roku 2014, před volbami do zastupitelstva Mnichova Hradiště. Jedná se o sdružení nezávislých kandidátů, které čítá počet lidí shodný s počtem a konkrétními osobami na kandidátní listině, tedy 23 lidí, všichni bez stranické příslušnosti. Sdružení navazuje, a i lidskými zdroji částečně vychází, ze spolku Žijeme pro Hradiště, který vznikl o cca jeden a půl roku dříve se zaměřením mj. na společenský a kulturní život v Mnichově Hradišti. Právě někteří ze sympatizantů členů spolku, který má v současné době padesát až šedesát sympatizantů, avšak žádné členy, přišli zkraje roku 2014 s nápadem kandidovat do zastupitelstva s cílem pracovat a angažovat se ještě více pro město. Z uvedeného počtu sympatizantů spolku je nyní politicky aktivních pro město asi 25 lidí. Za poslední čtyři roky se základna sympatizantů spolku postupně rozrůstala až na uvedený současný stav. Při volbách do zastupitelstva

kraje a v parlamentních volbách sdružení pro Hradiště veřejně podporuje hnutí STAN (Starostové a nezávislí), za které do zastupitelstva kraje kandidoval jako nezávislý kandidát i vrcholný představitel sdružení Ondřej Lochman, se kterým byl veden rozhovor a který je zároveň i současným, a pravděpodobně i budoucím na další období do roku 2022, starostou města Mnichovo Hradiště. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

Sdružení Žijeme pro Hradiště organizuje veřejná setkání s lidmi a svoji účastí se angažuje v komisích rady. Spolek žijeme pro Hradiště, se kterým sdružení spolupracuje, pak organizuje různé společenské a kulturní akce, jako např. každoročně pořádané: Vítání jara, Bleší trhy, Sportovní den s.. (letos s Jakubem Děkanem), Sousedské slavnosti, Svatomartinský průvod nebo Balónky pro ježíška. Spolková a radniční činnost je tedy rozdělena, avšak někteří lidé zde svoji činnost prolínají. Chod sdružení SNK Žijeme pro Hradiště mají na starost tři lidé, a to Lochman, dále Jan Mareš a Lenka Sosnovcová. Z 23 kandidátů do voleb do zastupitelstva města nyní v roce 2018 bylo čtrnáct kandidátů ze spolku Žijeme pro Hradiště. Ostatní jsou mimo spolek a byli osloveni přímo pro kandidaturu za SNK Žijeme pro Hradiště, s možným, dle volebního výsledku, angažováním se a prací pro město v zastupitelstvu či radě - vedení města. Při sestavování kandidátky strana oslovuje primárně lidi, kteří již kandidovali, jestli mají zájem znovu kandidovat. Kandidáty, i ty, kteří se nedostanou do zastupitelstva a nejsou členy spolku, SNK Žijeme pro Hradiště jednou za dva měsíce informuje o projednávaných věcech v zastupitelstvu. Další lidi mimo spolek se vytipují z lidí významných pro život na mnichovohradištsko napříč spektrem profesí a činností a osloví se s nabídkou kandidatury ze sdružení. Letos se pro kandidátku vybíralo 23 z asi 45 lidí, jež projevíli zájem za sdružení kandidovat. Pořadí na kandidátce určují tři kritéria a to aktivita kandidáta za poslední čtyři roky v politickém dění Mnichova Hradiště, nakolik je kandidát v obci známý, aby dostal hlasy voličů a jak by se chtěl zapojit případně v místní politice – práci v zastupitelstvu či radě – vedení města. Všichni kandidáti jsou tedy bez politické příslušnosti a vztahy mezi nimi jsou bezproblémové, vstřícné a konstruktivní a to i mezi kandidáty ze spolku a mimo něj. SNK Žijeme pro Hradiště komunikuje se všemi stranami a politickými uskupeními Mnichova Hradiště, nejlepší vztah pak má konkrétně se stranou ODS, se kterou má společné asi 75% programu. S ČSSD, ačkoliv s touto stranou má společné asi 85 % programu, jsou vztahy rovněž v pořádku, ale chladnější než se stranou ODS. Nejchladnější vztahy má sdružení s hnutím ANO 2011, s kterým se i v programu

shoduje nejméně, asi 40 – 50%. Konstruktivně však sdružení dokáže pozitivně jednat s každým subjektem, ale jak Lochman dodal, je to o lidech, někdy záleží na konkrétní osobě, s kým se za daný subjekt jedná. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

Ve volbách v roce 2014 sdružení vyhrálo se ziskem více než 32% hlasů voličů a osmi mandátů z 23 členného zastupitelstva. Byly zde snahy ze strany dalších kandidujících subjektů, konkrétně SNK a Ano 2011 o vytvoření koalice s ČSSD a ODS, bez SNK Žijeme pro Hradiště. Nakonec však byla koalice utvořena sdružením SNK Žijeme pro Mnichovo Hradiště a stranami ČSSD a ODS, s počty radních 4-2-1. Ve volbách do zastupitelstva v letošním roce 2018 již kandidovaly pouze čtyři subjekty a SNK Žijeme pro Hradiště vyhrálo se ziskem necelých 61% hlasů voličů a patnácti mandátů v 23 členném zastupitelstvu obce. Tento úspěch sdružení, slovy Lochmana, spatřuje v tom, že lidé v jejich kandidátech vidí aktivitu a tzv. „motor“ v zastupitelstvu a radě. I přesto, že sdružení mělo dostatečný mandát vládnout samo, oslovilo strany ODS a ČSSD s nabídkou vstupu do koalice a možností zisku jednoho až dvou radních pro každou oslovenou stranu. Nabídka byla přijata pouze stranou ODS, se kterou na další období utvořilo sdružení koalici. Hnutí ANO pro programové neshody osloveno nebylo. Vedení města, resp. posty starosty a nově i místostarosty si obsadilo sdružení Žijeme pro Hradiště samo. Co se týká předvolebních dohod, či vytváření dohod o možné budoucí koalici, sdružení SNK Mnichovo Hradiště iniciovalo přibližně dva měsíce před volbami dvoustranná jednání s ODS a s ČSSD, s tím jak by si ostatní strany představovali možnou spolupráci po volbách, o jaké posty by měli zájem, avšak nebyla na těchto jednáních dohadována žádná koalice, jednalo se pouze o konstruktivní jednání o dalším - povolebním směřování oslovených subjektů. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

Občanská demokratická strana (ODS). Vznik místního sdružení ODS, jako jedné z nástupnických stran Občanského fóra, se datuje do roku 1993, kdy se prvním předsedou strany stal pan Václav Vyšohlíd. V roce 2003 ho vystřídal pan Arnošt Vajzr, který tuto funkci vykonává dodnes a který se k činnosti strany vyjádřil. V průběhu let se v souvislosti se silícím nezájmem občanů o politické dění snižovala, stejně jako ostatních stran, členská základna ODS, až na dvanáct členů ke konci roku 2017. V letošním roce 2018 se straně podařilo do svých řad získat dva mladé členy a v současné době tak má členská základna

místního sdružení ODS v Mnichově Hradišti čtrnáct členů. Z toho tři ženy. Věkový průměr členů strany je 45 let. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

ODS se od začátku své existence v Mnichově Hradišti ujala vedení města funkcemi starosty, místostarosty a členů rady města, což umožnilo realizovat její program. Hlavním cílem bylo zlepšení života občanů ve městě a místních částech. Oblastí jejího zájmu bylo zdravotnictví, školství, infrastruktura, dopravní obslužnost atd. Výsledky její činnosti umožnily vést město až do roku 2014. Ve volbách do zastupitelstva obce v roce 2014 ODS sice skončila na čtvrtém místě se ziskem tří mandátů, s těsným odstupem za druhou ČSSD a třetím ANO, avšak vítězným hnutím Žijeme pro Hradiště byla přizvána do koalice a získala post místostarosty a tak se opět i další volební období přímo podílela na vedení města. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

Vzhledem k počtu členů místní sdružení strany volí jen tříčlenný výbor, který se skládá z předsedy, místopředsedy a hospodáře. Místopředseda a hospodář jsou současně členy oblastní rady v Mladé Boleslavi, kde je mnichovohradištský místopředseda zároveň místopředsedou oblastní rady. Předseda je k jednání zván automaticky. Zastupitelstvo města má 23 členů a proto je cílem místního sdružení ODS kandidátku obsadit v plném rozsahu. Vzhledem k velikosti členské základny hledá kandidáty z řad občanů města či místních částí. Oslovuje občany tak, aby obsáhla všechny oblasti ve městě. Proto se na kandidátce objevují i nestraníci, kteří souhlasí s programem strany. Vztah mezi členy a nečleny je od samého začátku rovnoprávný, přátelský a konstruktivní. Nikdy se neobjevily žádné známky negativního chování. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

ODS byla vždy otevřená k diskusím a jednáním napříč politickým spektrem mnichovohradištska. Vzhledem k tomu, že se kandidáti ve všech volebních stranách a uskupeních osobně znají, nedocházelo při jednáních k napadání a kontroverzím. Zvolení zastupitelé ODS byli ochotni jednat se všemi členy zastupitelstva i se za zástupci stran mimo něj, či vytvořit konstruktivní koalici. Odliv voličů, stejně jako u dalších „tradičních“ stran, ve volbách v roce 2014, především směrem k nově vzniklým lokálním hnutím a uskupením v Mnichově Hradišti, místní sdružení ODS shledává v nepopulární politice vrcholných orgánů klasických stran, tedy i vrcholných orgánů ODS. Z tohoto důvodu v Mnichově Hradišti vzniklo a zvítězilo v roce 2014 hnutí „Žijeme pro Hradiště“, kterým byla ODS, společně s ČSSD, přizvána do koalice a ODS získala již zmíněnou funkci

místostarosty. Odliv voličů setrval i pro volby 2018, kdy se v počtu získaných mandátů zastupitelů strana dělila o druhé až třetí místo společně s ČSSD. Od s převahou, ziskem nadpoloviční většiny hlasů voličů, vítězného sdružení Žijeme pro Hradiště, však strana dostala nabídkou vstupu do koalice, stejně jako ČSSD a na rozdíl od ČSSD nabídku přijala a pro volební období 2018 – 2022 bude mít dva zástupce v sedmi členné radě města, poprvé však bez funkce starosty nebo místostarosty. Úkolem ODS bude ve vedení města nadále podporovat smysluplné projekty, které jsou v zájmu občanů Mnichova Hradiště a místních částí. Předvolební koalici se žádnou stranou ODS nedomlouvala, před volbami se však zástupci strany setkali na konstruktivním jednání s hnutím Žijeme pro Hradiště o případné další spolupráci. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

Česká strana sociálně demokratická (ČSSD). Vznik místní organizace ČSSD se datuje, jak se vyjádřil v rozhovoru současný předseda místní organizace ČSSD v Mnichově Hradišti Václav Haas, do roku 1990 ještě jako Československá sociální demokracie. Po té strana navazovala kontakty se sociální demokracií ze Švédska a byl zájem některých představitelů směřovat i směr místního sdružení podle švédského vzoru, což ale vedlo k rozporům uvnitř strany a k rozštěpení. Ke znovu založení místního sdružení, již pod názvem České strany sociálně demokratické, došlo před volbami 1998 a pro tyto volby již strana opět postavila svoji kandidátku. Pro volby 1998 se třemi kandidáty. Od voleb 2006 již strana sestavuje plnou 23 člennou kandidátku. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

V současné době je členská základna devíti členná, postupně od založení kulminovala až na hranici dvaceti členů, ale v roce 2008 ČSSD přišla o větší počet členů a další odešli v roce 2010, pravděpodobně v souvislosti s odchodem ČSSD na národní úrovni do opozice a tedy asi díky frustrací z odchodu z vlády. Pod svou značkou ČSSD, jako politické uskupení, vyloženě aktivity pro občany města ve větším rozsahu nedělá, pouze jedenkrát ročně k výročí založení strany organizuje výstup na vrch Mužský v blízkosti Mnichova Hradiště. Na úrovni regionu se podílí, ne už přímo v Mnichově Hradišti, na oslavách 1. Máje. ČSSD je dále aktivní v činnosti zastupitelstva a poradních orgánů města, stejně jako je aktivní v různých pracovních skupinách potřebných k zajištění chodu města. Pořádá setkání s voliči v čase před volbami. Na rozdíl od hnutí Žijeme pro Hradiště nechce jít spolkovou cestou a tedy větším zapojování se do společenského

a kulturního života v Mnichově Hradiště. ČSSD chce naopak jít dále cestou směrem k občanům vytvářením osvěty, poukazováním na problémy a angažování se v navrhování řešení těchto problémů, jako je v Mnichově Hradišti vzdělávání, apod. Chod strany má na starost především tříčlenný výbor, ve kterém je zvolený předseda strany a místopředseda. Podle stanov se jedenkrát za tři měsíce schází výbor a další členové strany, intenzivněji pak před volbami a po volbách. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

Při sestavování kandidátek pro volby se vytvoří desetičlenný koordinační tým, tvořený z většiny nestraníky, který vytvoří seznam možných kandidátů, které osloví. Například pro poslední volby čítal seznam celkem padesát potencionálních kandidátů. Následně se postupně se všemi setká předseda strany a po té je vybráno 23 kandidátů na obsazení kandidátky. S kandidáty je diskutována jejich představa o pozici na kandidátce a následně, zda s pořadím stanoveným koordinační skupinou souhlasí. Na závěr je kandidátka předložena k tajnému hlasování v členské základně místní organizace, včetně nezávislých kandidátů na kandidátce. Zvlášť se hlasuje pro lídra kandidátky a zvlášť o pořadí ostatních 22 členů kandidátky. Před letošními volbami se však nově muselo o kandidátní listině paralelně jednat se Stranou zelených, se kterou ČSSD společně do místního zastupitelstva kandidovala. Oslovení nezávislí kandidáti pak měli na výběr, zda chtějí na kandidátce kandidovat za ČSSD nebo za SZ. Mezi straníky a nestraníky se nedělá žádný rozdíl a lídr kandidátky nemusí být nutně straník. Rovněž vzájemné vztahy mezi straníky a nestraníky jsou zcela bezproblémové. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

Vztahy s ostatními stranami politického spektra v Mnichově Hradišti jsou také bezproblémové, s možností konstruktivního jednání s kýmkoliv a záleží především na lidech reprezentujících danou stranu. Pouze by se místní organizace ČSSD a její zastupitelé neúčastnili koalice s SPD a KSČM z důvodu vzájemné velké odlišnosti stranických programů, obdobně jako na úrovni národní. Na rozdíl od národní úrovně si zde jsou představitelé a členové jednotlivých stran blíže a velmi dobře se zde umějí dohodnout. Zde je předseda místního sdružení přímo přesvědčen, že se centrální politika, včetně svých vztahů napříč politickým spektrem, nepromítá do místní politiky. Avšak i na místní úrovni je období, kdy se s některými stranami hůře komunikuje, což platí například v poslední době ve vztahu ČSSD se sdružením SNK Žijeme pro Hradiště, kdy před 4 lety byl

vzájemný vztah na velmi dobré úrovni, nyní je však aktuálně na bodu mrazu. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

Ve volbách 2010 ČSSD zvítězila s velkou převahou, dvojnásobkem zisku hlasů než druhý a třetí v pořadí, avšak neměla koaliční potenciál a koalici s těsnou většinou dvanácti mandátů sestavily ostatní strany ODS, TOP 09 a VV. ČSSD tak s deseti mandáty zůstala v opozici společně s KSČM, která získala jeden mandát. Jazyček na vahách byly tehdy Věci veřejné. Tato těsná koalice všech nevydržela celé období, především díky Věcem veřejným, a došlo zhruba v polovině volebního období ke změně členů rady a koalice a ke vstupu zastupitelů ČSSD do rady. V roce 2014, kdy zvítězilo s velkým náskokem naopak nové sdružení SNK Žijeme pro Hradiště, se ČSSD rozhodla respektovat vítěze voleb, ačkoliv byla oslovena nabídkou ostatních subjektů, které získaly mandát do zastupitelstva, k vytvoření koalice bez vítězného subjektu. Vítěze voleb by místní ČSSD nerespektovala pouze v případě, kdyby se jednalo o SPD či jiné extremistické hnutí či o politickou stranu s extremistickým programem. Vzhledem k tomu, že vítězná sdružení SNK Žijeme pro Hradiště mělo v radě města čtyři radní z celkového počtu sedmi, ČSSD dva a ODS jednoho radního, a vzhledem k síle osobnosti pana starosty z vítězného sdružení, v některých názorech, kde úplná shoda nepanovala, docházelo k prosazení názoru, či směru, nebo realizace dle vítězného sdružení. V hlavních a zásadních hodnotách se však na úrovni města všechny tři strany koalice shodli. ČSSD nabídku postu místostarosty pro období 2014-2018 odmítla, s tím že navrhla, aby si vítězná sdružení obsadilo oba posty. ODS však po té, co nabídku místostarosty ČSSD odmítla, jako třetí koaliční strana nabídku postu místostarosty přijala. I vzhledem k výše uvedeným neshodám a vždy prosazení názoru vítězného sdružení osobností starosty, nad názory a návrhy ČSSD v méně zásadních bodech, postupně vztah mezi ČSSD a SNK Žijeme pro Hradiště ochladl. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

Volby do zastupitelstva města Mnichova Hradiště v roce 2018 skončili, jak uvedl v rozhovoru Haas, naprostým triumfem SNK Žijeme pro Hradiště, které získalo patnáct mandátů do 23 členného zastupitelstva města, oproti tomu ČSSD, ač skončila druhá, získala pouze tři mandáty. Takto silnou podporu voličů vítězného sdružení spatřuje Haas především v osobě starosty, který je pracovitý, šikovný v PR (Public relations) a ve své podstatě „tvrdý“. Dále i v efektivním propojení sdružení SNK Žijeme pro Hradiště se spolkem Žijeme pro Hradiště, který je velice aktivní ve společenském a kulturním životě

v Mnichově Hradišti. Pro místní organizaci, ačkoliv z pohledu mladoboleslavská skončila ve voličské podpoře celkově na druhém místě, za místní organizací Dobrovice, se jedná pro tyto volby o neúspěch. Nabídku ze strany vítězného sdružení pro vstup do koalice místní ČSSD odmítla a to především vzhledem k již zmíněnému zhodnocení předchozí čtyřleté spolupráce, kdy nyní by byla její pozice pro prosazování svého programu ještě slabší. Do budoucna se chce místní organizace ČSSD zaměřit na činnost ve třech směrech a to v první řadě, resp. směru, na roli důsledné opozice, kdy výbor místní organizace je přesvědčen, že i z opozice, pokud je aktivní, důsledná a konstruktivní, se dají prosadit dobré věci pro město. A to v důsledku může vést i k posílení mandátu s výhledem k dalším volbám. Druhým směrem pro nadcházející období je pak cesta osvěty a třetím směrem poukazování na problémy, jako je např. v Mnichově Hradišti vzdělávání a pod. A samozřejmě s předkládáním návrhů, jak tyto problémy řešit. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

ANO 2011. Vznik místního sdružení se datuje do roku 2014, před volbami, nikdo není členem, ale pouze sympatizanty strany a spolupracují s buňkou ANO v Mladé Boleslavi. Prvním registrovaným členem místního sdružení nyní bude Robin Panuš, který již doteď byl jako hlavní osoba místního sdružení. Současnými zástupiteli za ANO pro období 2018 – 2022 jsou Aleš Jirásek, se kterým byl jako současným lídrem místní kandidátky ANO veden rozhovor, a Věra Vlasáková. Místní sdružení má nyní cca 25 sympatizantů, více aktivních je ale pět až šest lidí, kteří se pravidelně scházejí, prezentuje své názory a má potenciál se případně zapojit i do vedení města. Mezi sympatizanty a potenciálními členy místního sdružení jsou zastoupeni i mladí, v současné době studující na vysokých školách. Od svého vzniku do současné doby dosud nedochází k odchodu členů, resp. sympatizantu místního sdružení. Mezi stěžejní aktivity sdružení patří podpora rozumných věcí a aktivita úrovni města, dále se zástupci hnutí zúčastňují i různých významných městských společenských či kulturních akcí. Sdružení má dále snahu podporovat „mladé techniky“, a to už od základního školství, a tímto směrem investuje do technické vzdělanosti místní mládeže. Jako vizi má sdružení v tomto směru technického vzdělávání patronaci středoškoláků nad žáky základních škol a vysokoškoláků nad středoškoláky. Jako opozice je hnutí aktivní ve sledování různých stavebních projektů, od projekce až ke konečné realizaci, hodnocení rentability pro město,

a s tím spojeným kompletním financováním města, např. z pozice kontrolního a finančního výboru. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

Vedení místního sdružení má na starost zmíněných pět až šest členů, kteří se starají o chod místní organizace a zároveň jsou aktivní ve výborech či komisích města. Asi rok před volbami začíná proces vybírání kandidátů pro nastávající volby, kdy se začnou oslovovat předchozí kandidáti, jestli mají zájem opět kandidovat, jaký mají další náhled na směřování strany na úrovni města. Zhruba od ledna před volbami se pak tři nejaktivnější lidé Panuš, Jirásek a Vlasáková pravidelně a častěji scházejí a jednání o programu a kandidátce, jejím postupném obsazování. Mimo jiné probíhá i předvolební jednání s dalšími subjekty politického spektra v Mnichově Hradišti, před letošními volbami to bylo jednání s ČSSD o výhledu na volby a případném dalším povolebním směřování. Zde byl konkrétně s ČSSD zjištěn shodný názor jak morální, tak i v náhledu na potřeby města. V konečné sestavě kandidátky pro letošní volby bylo patnáct až šestnáct lidí z kandidátky pro volby 2014, ostatní kandidáti byli noví. Strana kandidátku jen doplnila, k výběru nedocházelo, jelikož více kandidátů nebylo. Do čela kandidátky byli obsazeni kandidáti s potenciálem být aktivní v zastupitelstvu města a v případě úspěchu ve volbách a vstupu do koalice i na úrovni vedení města. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

Rozdíly mezi členy, resp. sympatizanty místního sdružení a ostatními kandidáty, kteří nespolupracují v místním sdružení, se žádné nedělají. Jak Jirásek k tomuto bodu uvedl, na komunální úrovni je to úplně jedno kdo je člen a kdo není, je to vše jen o lidech. Co se místnímu sdružení ANO nelíbí, je spojení nepolitické spolku Žijeme pro Hradiště a politického subjektu SNK Žijeme pro Hradiště. Podobnou cestou, ačkoliv je z pohledu získávání voličů efektivní, však jít ANO v Mnichově Hradišti nechce. Vztahy s ostatními stranami místního politického spektra je bezproblémový, záleží na lidech, konstruktivně, ale i na přátelské úrovni jsou schopni bavit se s každým, určité problémy v komunikaci zde v současné době mají pouze s předsedou SNK Žijeme pro Hradiště a starostou města v jedné osobě, Lochmanem. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

Při zhodnocování voleb 2014 Jirásek uvedl, že se jednalo o první volby, kterých se ANO v Mnichově Hradišti, po svém vzniku a vstupu do místního politického spektra, účastnilo. Hned tyto volby zde byly pro ANO úspěch, když v konkurenci dalších subjektů obsadilo se ziskem téměř patnácti procent hlasů a čtyř mandátů třetí místo v konkurenci dalších šesti politických subjektů, těsně za druhou ČSSD. Tento výsledek jim umožnil

adekvátní povolební vyjednávání, kdy se velmi vážně vyvíjela koalice stran ANO, ČSSD, ODS a SNK MH, bez vítězného sdružení SNK Žijeme pro Hradiště, které rovněž vedlo koaliční vyjednávání. Tímto hnutím bylo ANO rovněž osloveno ke vstupu do koalice, ale bylo to ze strany ANO odmítnuto s tím, že by se jednalo o dva zcela nové subjekty ve vedení města, bez jakékoliv zkušenosti některého z nich s místní komunální politikou. Plánovaná koalice však nevznikla, jelikož se zástupci jednotlivých uskupení nemohli shodnout na případném personálním obsazení vedení města a vyústilo to tím, že se ODS rozhodla pro vstup do koalice s SNK Žijeme pro Hradiště, kam následně vstoupila i ČSSD. Pro ANO to znamenalo, že se stalo pro období 2014-2018 opozičním subjektem, s tím že jeho členové, především zvolení zastupitelé, byli aktivní ve výborech a komisích města. Jirásek byl ve finančním výboru, v dopravně-bezpečnostním výboru byl Panuš a ve školském Vlasáková. Po celé volební období nedocházelo na úrovni zastupitelstva a výborů, ve kterých ANO působilo, k žádným problémům, a vždy dokázali najít s ostatními konstruktivní řešení. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

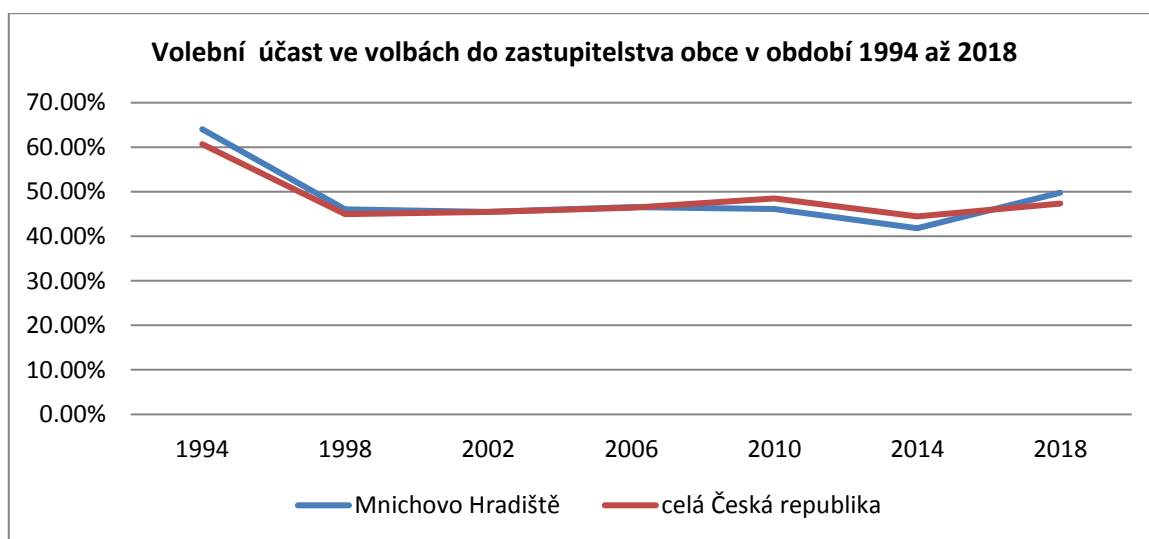
Volby 2018 znamenaly velký úspěch a zisk většinového mandátu do zastupitelstva pro sdružení SNK Žijeme pro Hradiště. Výsledek, jak Jirásek uvedl, byl asi částečně ovlivněn v neprospěch ANO neadekvátním chováním sdružení SNK Žijeme pro Hradiště, ohledně roznášení letáků do schránek občanů nepravdivě kritizujících program ANO, který, včetně návrhů na řešení některých stěžejních současných a budoucích projektů města, označili zástupci SNK Žijeme pro Hradiště ve svém letáku za lživý. Na tento leták už nebylo možno ze strany ANO z časových důvodů před volbami plošně reagovat. Výsledek současných voleb tak byl pro místní sdružení ANO neúspěchem a i pro další volební období strana zůstává v opozici, žádných koaličních jednání se neúčastnila, ani k nim ze strany vítězného sdružení nebyla oslovena. Vize pro práci na úrovni zastupitelstva pro toto volební období je být konstruktivní opozicí a být aktivní v komisích a výborech města, do kterých byli její členové nominováni. (Rozhovory se zástupci politických subjektů, 2018)

4.3 Volby do zastupitelstva města Mnichovo Hradiště

Analýza výsledku voleb do zastupitelstva obce Mnichovo Hradiště je zpracována s volebními daty voleb z let 1994, 1998, 2002, 2006, 2010 a nyní 2018. Město Mnichovo Hradiště je tvořeno jedním volebním obvodem s jedenácti volebními okrsky.

Počet obyvatel města Mnichovo Hradiště ve sledovaném období od roku 1994 do současnosti kumuluje kolem 8500 obyvatel, přičemž nejvyšší počet v uvedeném období byl k 1.1.2018, současných 8684 obyvatel. Před sledovaným obdobím v roce 1990 bylo ve volbách do obecního zastupitelstva voleno 25 zastupitelů, od roku 1994 do současnosti se do zastupitelstva obce volí 23 zastupitelů. Uvedených dvacet tři zastupitelů je u horní hranice možného počtu zastupitelů, v návaznosti na ustanovení § 68 odst. 1 zákona o obcích, kde je stanovena pro obce s počtem obyvatel od 3000 do 10000 možnost volit jedenáct až pětadvacet zastupitelů. Uvedeným počtem zastupitelů obce je splněna i podmínka pro vznik rady města, kde zákon o obcích pro volbu rady stanovuje minimální počet 15 členů zastupitelstva obce. Počet členů rady města je v návaznosti na počet zastupitelů 7, v souladu s ustanovení § 99 odst. 3 zákona o obcích, kde je stanoveno, že „počet členů rady obce je lichý a činí nejméně pět a nejvýše jedenáct členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce“. (Mnichovo Hradiště), (Zákon č. 128/2000 Sb.), (Český statistický úřad)

Graf 2: Znázornění vývoje volební účast ve sledovaném období v komunálních volbách v Mnichově Hradišti a celkově v ČR

(Český statistický úřad, vlastní zpracování)

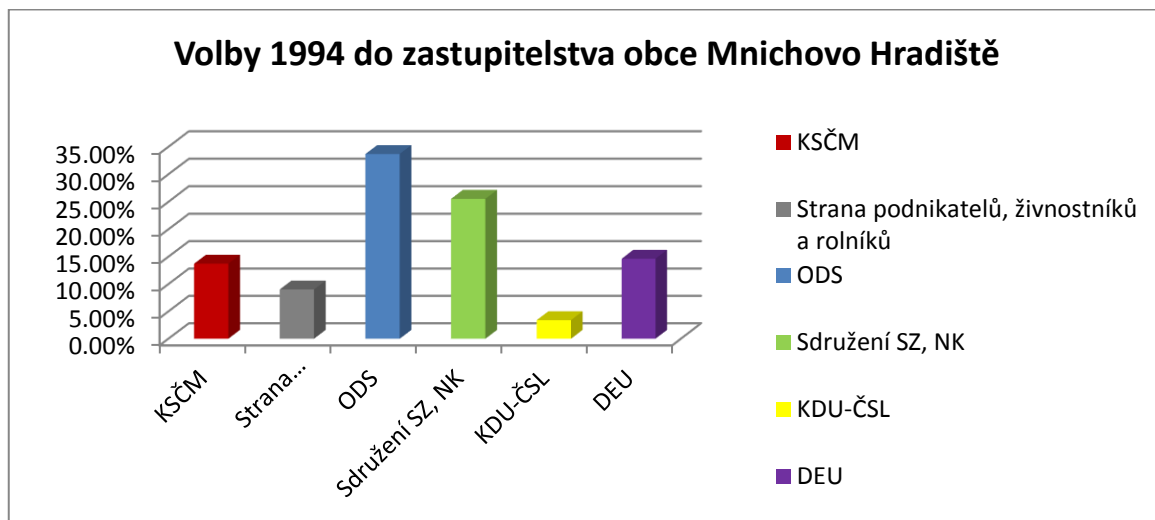
4.3.1 Komunální volby v roce 1994

Komunální volby do zastupitelstva města Mnichova Hradiště proběhly v roce 1994 v řádném termínu v pátek 18. a v sobotu 19. listopadu. Do voleb sestavilo kandidátky celkem šest politických subjektů ucházejících se o hlasy voličů a mandáty do 23 členného zastupitelstva obce. Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) postavila na kandidátku celkem 21 kandidátů. Z toho celkem sedmnáct členů strany a čtyři kandidáty bez politické příslušnosti. V pořadí dalším subjektem, který sestavil kandidátku pro volby do zastupitelstva, byla Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků, která do voleb na kandidátní listinu zapsala dvanáct kandidátů. Občanská demokratická strana (ODS) obsadila všech třináct míst na kandidátní listině. Pouze pět míst obsadila členy strany a na zbylá místa nominovala kandidáty bez politické příslušnosti. Další politický subjekt Sdružení Strany zelených (SZ) a Nezávislých kandidátů (NK) obsadilo na kandidátce rovněž všech 23 možných míst. Za sdružení kandidovalo šest členů Strany zelených a zbývající byli kandidáti bez politické příslušnosti. S číslem pět do voleb kandidovala Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová (KDU-ČSL), která na kandidátku zapsala pouze sedm kandidátů, z toho pět členů a sedm kandidátů bez politické příslušnosti. A posledním kandidujícím subjektem pro volby do zastupitelstva města Mnichovo Hradiště byla Demokratická unie, které stejně jako ODS a Sdružení SZ, NK nominovala na kandidátní listinu všech 23 kandidátů. Pět míst na kandidátce obsadila kandidáty z vlastních řad strany, ostatní pak obsadila kandidáty bez politické příslušnosti. (Český statistický úřad)

Volební účast v obci při komunálních volbách v roce 1994 byla ještě poměrně vysoká 64,04 % a byla těsně, o 2 %, nižší než volební účast v celém Středočeském kraji, ale zároveň o téměř 4 % vyšší než byl republikový průměr volební účasti. Volby s náskokem cca osmi procent na druhou stranu vyhrála ODS, která získala téměř 34 % hlasů a za to jí náleže osm mandátů do zastupitelstva. Druhé skončilo Sdružení SZ, NK se ziskem více než 25 % hlasů a ziskem šesti mandátů. Třetí Demokratická unie se ziskem přes 14 % hlasů, stejně jako čtvrtá KSČM se ziskem téměř 14 % hlasů, shodně získaly po třech mandátech. Pátá Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků za 9 % hlasů získala dva mandáty a poslední KDU-ČSL získala 3,4 % hlasů a jeden mandát do zastupitelstva

obce. Nejvyšší počet hlasů získal kandidát Strany podnikatelů, živnostníků a rolníků Eduard Havránek, bez politické příslušnosti, z druhého místa na příslušné kandidátní listině strany. Po volbách ve městě vznikla koalice ODS a Sdružení SZ, NK, starostou byl zvolen Jaroslav Myška za ODS a místostarostou Karel Žižka za Sdružení SZ, NK. (Český statistický úřad), (Mnichovo Hradiště)

Graf 3: Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města

(Český statistický úřad, vlastní zpracování)

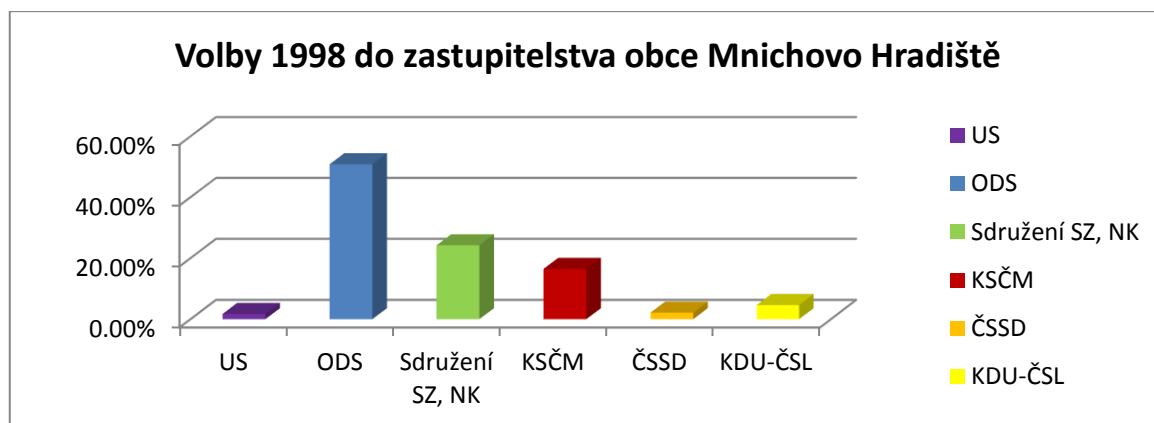
4.3.2 Komunální volby v roce 1998

Komunální volby do zastupitelstva města Mnichova Hradiště proběhly v roce 1994 v řádném termínu v pátek 13. a v sobotu 14. listopadu. Do voleb sestavilo kandidátky opět šest politických subjektů ucházejících se o hlasy voličů a mandáty do 23 členného zastupitelstva obce. Unie svobody (US) nominovala na kandidátku pět kandidátů. Občanská demokratická strana (ODS) obsadila všech třiatdvacet míst na kandidátní listině, ale pouze tři místa obsadila členy strany a na zbylá místa nominovala kandidáty bez politické příslušnosti. Další politický subjekt Sdružení Strany zelených (SZ) a Nezávislých kandidátů (NK) obsadilo na kandidátce rovněž všech 23 možných míst. Za sdružení kandidovalo tenkrát již dvanáct členů Strany zelených a zbývající byli kandidáti bez politické příslušnosti. Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) do těchto voleb již využila plný počet míst na kandidátce, přičemž všech 23 kandidátů bylo členy KSČM. V pořadí dalším subjektem, který sestavil kandidátku pro volby

do zastupitelstva obce, byla Česká strana sociálně demokratická(ČSSD), která na kandidátku zapsala pouze tři kandidáty, členy strany. A posledním kandidujícím subjektem pro volby do zastupitelstva města Mnichovo Hradiště v roce 1998 byla Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová (KDU-ČSL), která na kandidátku zapsala deset kandidátů, z toho čtyři členy a šest kandidátů bez politické příslušnosti. (Český statistický úřad)

Volební účast v obci při komunálních volbách v roce 1998 byla o čtvrtinu nižší než v předchozích volbách v roce 1994 a to konkrétně 46,08 % a těsně tentokrát nad republikovým průměrem účasti ve volbách, který činil 45,02 %. Volby, tentokrát jednoznačně, s nadpoloviční většinou 50,82 % hlasů a s dvojnásobným počtem hlasů, než v pořadí druhá strana, vyhrála ODS, které za tento volební výsledek náleželo dvanáct mandátů do zastupitelstva (z celkových 23). Druhé skončilo Sdružení SZ, NK se ziskem necelých 25 % hlasů a ziskem šesti mandátů. Třetí KSČM se ziskem téměř 14 % hlasů získala čtyři mandáty do zastupitelstva obce. Posledním subjektem, který se dostal do zastupitelstva obce, byla KDU-ČSL, která se ziskem 4,64 % hlasů voličů získala jeden mandát do zastupitelstva obce. Strana Unie svobody, stejně jako Česká strana sociálně demokratická, se svými kandidáty do zastupitelstva neprošly. Nejvyšší počet hlasů získal kandidát ODS Jaroslav Myška, za ním následovali Jaroslav Koloc, kandidující za ODS bez politické příslušnosti a Václav Vopat, rovněž kandidující za ODS bez politické příslušnosti. Po volbách ve městě vznikla koalice ODS a Sdružení SZ, NK, starostou byl zvolen Jaroslav Myška za ODS a místostarostou Jaroslav Koloc rovněž za ODS. (Český statistický úřad), (Mnichovo Hradiště)

Graf 4: Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města

(Český statistický úřad, vlastní zpracování)

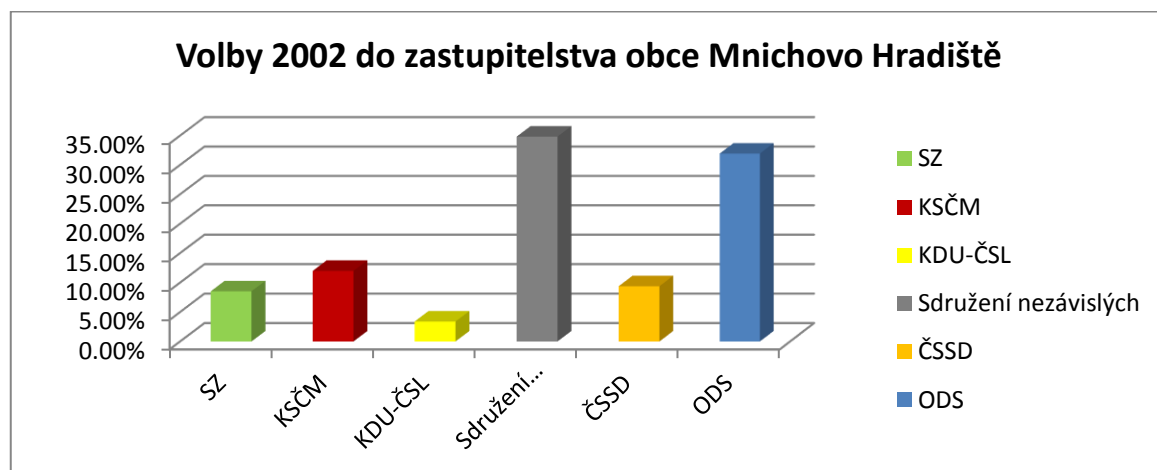
4.3.3 Komunální volby v roce 2002

Komunální volby do zastupitelstva města Mnichova Hradiště proběhly v roce 2002 v řádném termínu v pátek 1. a v sobotu 2. listopadu. Do voleb sestavilo kandidátky opět celkem šest politických subjektů ucházejících se o hlasy voličů a mandáty do 23 členného zastupitelstva obce. Tentokrát samostatně kandidující Strana zelených (SZ) nominovala na kandidátku všech možných 23 kandidátů. Z toho pouze tři kandidáty se členstvím ve straně a dvacet kandidátů bez politické příslušnosti. Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) postavila na kandidátku celkem 22 kandidátů. Z toho celkem 15 členů strany a 7 kandidátů bez politické příslušnosti. V pořadí dalším subjektem, který sestavil kandidátku pro volby do zastupitelstva, byla Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová (KDU-ČSL), která na kandidátku zapsala pouze osm kandidátů. Sdružení nezávislých (SNK-ED) obsadilo na kandidátce rovněž všech 23 možných míst, všechna místa kandidátky přirozeně, vzhledem k charakteru sdružení, obsadili kandidáti bez politické příslušnosti. V pořadí dalším subjektem, který sestavil kandidátku pro volby do zastupitelstva obce, byla Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), která na kandidátku zapsala již čtrnáct kandidátů. Za sdružení kandidovalo deset členů ČSSD a zbývající čtyři byli kandidáti bez politické příslušnosti. Občanská demokratická strana (ODS) obsadila jako dosud každé volby všech třiadvacet míst na kandidátní listině. Pouze pět míst obsadila členy strany a na zbylá místa nominovala kandidáty bez politické příslušnosti. (Český statistický úřad)

Volební účast v obci při komunálních volbách v roce 2002 byla stejně jako předchozí volby pod 50 %, konkrétně s 45,21% volební účasti o necelé 1 % nižší než republikový průměr volební účasti. Volby tentokrát vyhrálo Sdružení nezávislých, se ziskem téměř 35% hlasů voličů a s náskokem necelých 3 % na druhou ODS. Sdružení nezávislých, stejně jako druhé ODS, náleželo za získané hlasy voličů 8 mandátů do zastupitelstva. Třetí KSČM se ziskem 12 % hlasů získala tři mandáty do zastupitelstva obce. Čtvrtá ČSSD se ziskem přes 9 % hlasů, stejně jako pátá Strana zelených se ziskem necelých 9 % hlasů, shodně získaly po dvou mandátech. KDU-ČSL pak s volebním výsledkem 3,39 % hlasů žádný mandát do zastupitelstva obce pro toto období nezískala. Nejvyšší počet hlasů získal kandidát Eduard Havránek, bez politické příslušnosti, kandidující nyní za Sdružení

nezávislých. Za ním následovali Jaroslav Koloc, člen ODS a Václav Vopat, bez politické příslušnosti, nyní, stejně jako Havránek, kandidující za Sdružení nezávislých. Po volbách ve městě vznikla koalice ODS a Sdružení nezávislých, starostou byl opět zvolen Jaroslav Myška za ODS a místostarostou opět Jaroslav Koloc rovněž za ODS. (Český statistický úřad), (Mnichovo Hradiště)

Graf 5: Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města

(Český statistický úřad, vlastní zpracování)

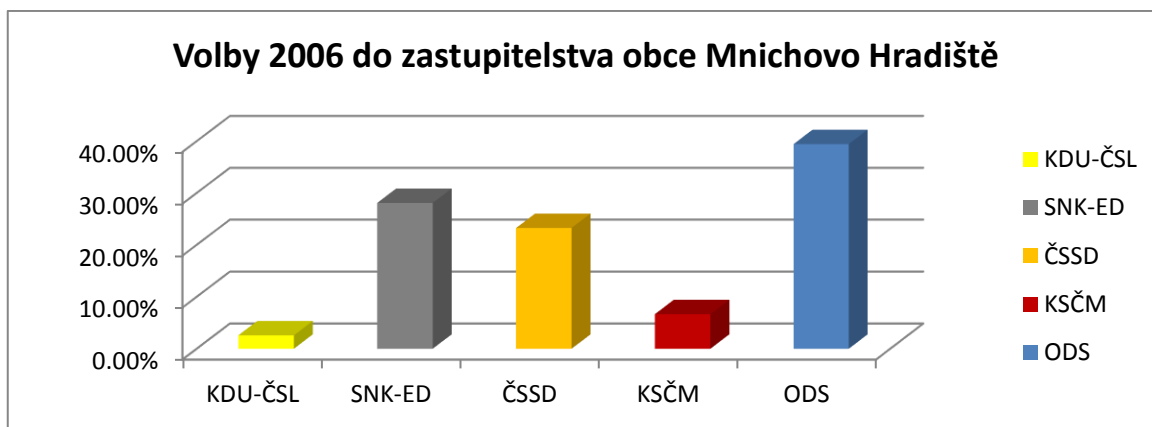
4.3.4 Komunální volby v roce 2006

Komunální volby do zastupitelstva města Mnichova Hradiště proběhly v roce 2006 v řádném termínu v pátek 20. a v sobotu 21. října. Do voleb sestavilo kandidátky v tomto roce pouze pět politických subjektů ucházejících se o hlasy voličů a mandáty do 23 členného zastupitelstva obce. S číslem jedna do voleb kandidovala Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová (KDU-ČSL), která nyní pro volby do zastupitelstva města sestavila již kompletní 23 člennou kandidátku. Další v pořadí Sdružení nezávislých kandidátů – Evropští demokraté (SNK-ED) obsadilo na kandidátce rovněž všech 23 možných míst, všechna místa kandidáty bez politické příslušnosti. V pořadí dalším subjektem, který sestavil kandidátku pro volby do zastupitelstva, byla Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), která sestavila téměř plnou kandidátku, kdy konkrétně zapsala 22 kandidátů. Za sdružení kandidovalo šest členů ČSSD a zbývajících šestnáct byli kandidáti bez politické příslušnosti. Komunistická strana Čech a Moravy

(KSČM) postavila na kandidátku celkem osmnáct kandidátů. Z toho dvanáct členů strany a šest kandidátů bez politické příslušnosti. A jako v pořadí páté a poslední uskupení pro volby v roce 2006 Občanská demokratická strana (ODS) obsadila jako dosud každé volby opět všech třiatdvacet míst na kandidátní listině. Sedm míst obsadila členy strany a na zbylá místa nominovala kandidáty bez politické příslušnosti. (Český statistický úřad)

Volební účast v obci při komunálních volbách v roce 2006, ve výši 46,52 %, byla přibližně stejná jako ve volbách minulých a zároveň i na téměř stejné úrovni jako byl republikový průměr s hodnotou volební účasti 46,38 %. Volby se ziskem 39% hlasů voličů a s náskokem více než 11% procent na v pořadí druhý subjekt, vyhrála ODS, a za to ji náleželo deset mandátů do zastupitelstva obce. Druhé skončilo Sdružení nezávislých kandidátů – Evropští demokraté se ziskem 28% hlasů a sedmi mandátů. Třetí ČSSD ziskem více než 24 % hlasů získala pět mandátů do zastupitelstva obce. Jako čtvrtý a zároveň poslední politický subjekt do zastupitelstva obce pro volební období 2006 – 2010 vstoupila KSČM se ziskem 7,26 % hlasů voličů, za co ji náležel jeden mandát zastupitele. KDU-ČSL se ziskem pouhých dvě a půl procenta hlasů voličů, stejně jako v minulých volbách, nepodařilo získat mandát pro vstup do zastupitelstva města. Nejvyšší počet hlasů tentokrát získali pouze kandidáti za ODS v pořadí Jaroslav Koloc, člen ODS, Jaroslav Myška, člen ODS a Jiří Bína, bez politické příslušnosti. Po volbách ve městě vznikla koalice ODS a SNK – Evropští demokraté, starostou byl zvolen znovu Jaroslav Myška za ODS a místostarostou Arnošt Vajzr rovněž za ODS. (Český statistický úřad), (Mnichovo Hradiště)

Graf 6: Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města

(Český statistický úřad, vlastní zpracování)

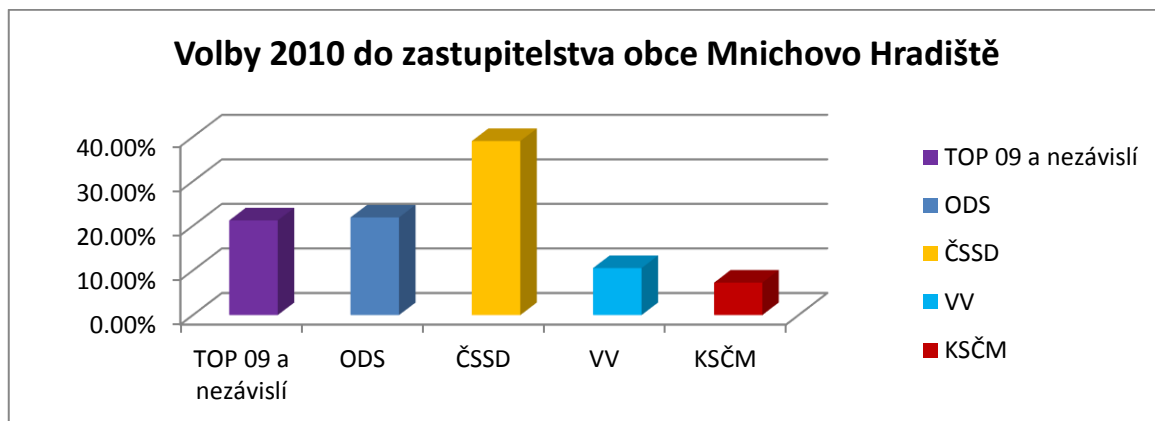
4.3.5 Komunální volby v roce 2010

Komunální volby do zastupitelstva města Mnichova Hradiště proběhly v roce 2010 v řádném termínu v pátek 15. a v sobotu 16. října. Do voleb sestavilo kandidátky opět pět politických subjektů ucházejících se o hlasy voličů a mandáty do 23 členného zastupitelstva obce. Sdružení TOP 09 a nezávislí nominovalo na kandidátku plný počet 23 kandidátů. Z toho celkem dva členy strany a 21 kandidátů bez politické příslušnosti. V pořadí druhým subjektem pro volby do zastupitelstva města byla Občanská demokratická strana (ODS) obsadila jako dosud každé volby opět všech třidvacet míst na kandidátní listině. Devět míst obsadila členy strany a na zbylá místa nominovala kandidáty bez politické příslušnosti. V pořadí dalším subjektem, který sestavil kandidátku pro volby do zastupitelstva, byla Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), která nominovala rovněž 23 kandidátů. Za sdružení kandidovalo osm členů ČSSD a zbývajících patnáct byli kandidáti bez politické příslušnosti. Poprvé, a s pohledem k dalším volbám asi naposledy, postavila v Mnichově Hradišti kandidátku do zastupitelstva města strana Věci veřejné a rovněž nominovala 23 kandidátů, přičemž pouze dva byli členy strany a zbývajících 21 kandidátů bylo bez politické příslušnosti. Posledním kandidujícím subjektem pro volby do zastupitelstva města Mnichovo Hradiště v uvedeném roce byla Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM), která postavila kandidátní listinu rovněž s 23 kandidáty. Z toho třináct členů strany a deset kandidátů bez politické příslušnosti. (Český statistický úřad)

Volební účast v obci při komunálních volbách v roce 2010 byla 46,11 %, což znamenalo o více než 2 % nižší účast, než byl republikový průměr volební účasti s hodnotou 48,50 %. Volby s vysokým náskokem, téměř dvojnásobkem hlasů voličů oproti straně na druhém místě, vyhrála ČSSD, která získala 39,07 % hlasů a za to ji náleže deset mandátů do zastupitelstva. Druhá ODS se ziskem 21,89 % hlasů, stejně jako třetí TOP 09 a nezávislí se ziskem 21,23 % hlasů, shodně získali po pěti mandátech do zastupitelstva. Čtvrté Věci veřejné získali 10,54 % hlasů, za což jim náležely dva mandáty. Poslední KSČM se ziskem 7,27 % hlasů získala jeden mandát do zastupitelstva obce. Nejvyšší počet hlasů získali kandidáti za ČSSD v pořadí Jaroslav Koloc, Miroslav Kolomazník a Josef Luka, všichni bez politické příslušnosti. I pře vítězství s vysokým náskokem ČSSD, kdy ji k sestavení většinové koalice chyběly 2 mandáty do zastupitelstva, nedokázala vyjednat koalici a po volbách ve městě vznikla koalice ODS, TOP 09 a Věci veřejné.

Starostou byl zvolen Arnošt Vajzr za ODS a místostarostou Jiří Bína rovněž za ODS. (Český statistický úřad), (Mnichovo Hradiště)

Graf 7: Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města

(Český statistický úřad, vlastní zpracování)

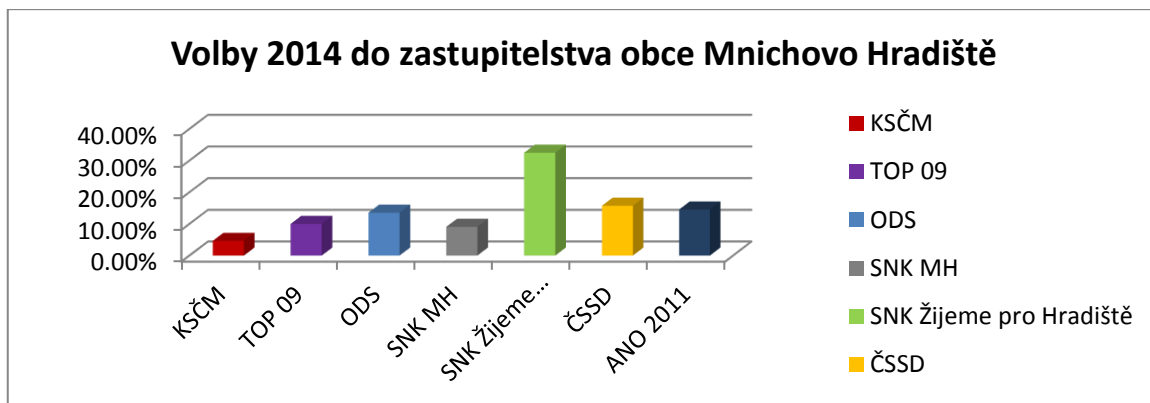
4.3.6 Komunální volby v roce 2014

Komunální volby do zastupitelstva města Mnichova Hradiště proběhly v roce 2014 v řádném termínu v pátek 10. a v sobotu 11. října. Do voleb sestavilo kandidátky, ve sledovaném období rekordních, sedm politických subjektů ucházejících se o hlasy voličů a mandáty do 23 členného zastupitelstva obce. KSČM postavila na kandidátku celkem 23 kandidátů, z toho osm členů a patnáct kandidátů bez politické příslušnosti. V pořadí další strana TOP 09 nominovala na kandidátku rovněž 23 kandidátů. Z toho jednoho člena strany a 22 kandidátů bez politické příslušnosti. ODS obsadila také 23 míst na kandidátní listině. Z toho šest míst obsadila členy strany a na zbylá místa nominovala kandidáty bez politické příslušnosti. Další politický subjekt Sdružení nezávislých kandidátů Mnichova Hradiště (SNK MH) obsadilo na kandidátce rovněž všech 23 možných míst kandidáty bez politické příslušnosti. S číslem pět do voleb kandidovalo Sdružení nezávislých kandidátů Žijeme pro Hradiště (SNK Žijeme pro Hradiště), které na kandidátku obsadilo rovněž všech 23 možných míst, přičemž všichni kandidáti byli bez politické příslušnosti. S číslem šest do voleb zastupitelstva Mnichova Hradiště v roce 2014 kandidovala Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), která nominovala rovněž 23 kandidátů. Za stranu kandidovalo šest členů ČSSD a zbývajících sedmnáct byli

kandidáti bez politické příslušnosti. A posledním sedmým subjektem kandidujícím do obecních voleb bylo hnutí ANO 2011, které stejně jako všechny ostatní subjekty nominovalo na kandidátní listinu 23 kandidátů, všechny bez politické příslušnosti. (Český statistický úřad)

Volební účast v obci při komunálních volbách v roce 2014 byla nejnižší za sledované období od roku 1994 a to 41,81% a zároveň téměř tři procenta pod republikovým průměrem volební účasti, který činil 44,46 %. Volby s náskokem, více než dvojnásobkem získaných hlasů před druhým subjektem v pořadí, vyhrálo zcela nové politické uskupení SKN Žijeme pro Hradiště, která získalo 32,4 % hlasů voličů a za to mu náleželo osm mandátů do zastupitelstva. Druhá ČSSD se ziskem přes 15,7 % hlasů, stejně jako třetí ANO 2011 se ziskem 14,5 % hlasů, shodně získaly po čtyřech mandátech do zastupitelstva. Čtvrtá skončila ODS se ziskem 13,54 % hlasů a získanými třemi mandáty do zastupitelstva. Na pátém místě se umístila TOP 09 se ziskem 9,99 % hlasů a ziskem dvou mandátů do zastupitelstva. Z šestého místa se do zastupitelstva ještě dostalo SNK MH, které za 9,08 % hlasů voličů získalo, stejně jako TOP 09, dva mandáty do zastupitelstva. Poslední KSČM se poprvé v novodobé historii, tedy od změny režimu po roce 1989, nedostala v Mnichově Hradišti do zastupitelstva obce. Nejvyšší počet hlasů připadl kandidátům za SKN Žijeme pro Hradiště v pořadí Ondřej Lochman, Lenka Sosnovcová a Hana Otáhalová, všichni bez politické příslušnosti. Po volbách ve městě vznikla koalice SKN Žijeme pro Hradiště, ODS a ČSSD, starostou byl zvolen Lochman za SKN Žijeme pro Hradiště a místostarostou Bína za ODS. (Český statistický úřad), (Mnichovo Hradiště)

Graf 8: Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města

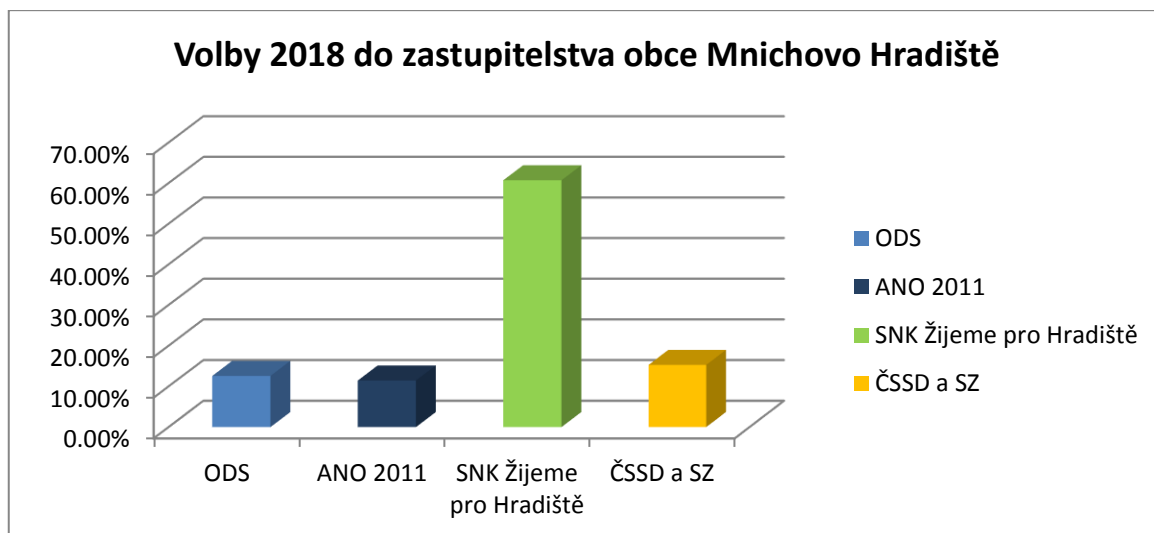
(Český statistický úřad, vlastní zpracování)

4.3.7 Komunální volby v roce 2018

Komunální volby do zastupitelstva města Mnichova Hradiště proběhly v roce 2018 v řádném termínu v pátek 5. a v sobotu 6. října. Do voleb sestavilo kandidátky dosud nejméně politických subjektů a to pouze čtyři subjekty ucházející se o hlasy voličů a mandáty do 23 členného zastupitelstva obce. ODS obsadila všech třidvacet míst na kandidátní listině, přičemž šest míst obsadila členy strany a na zbylá místa nominovala kandidáty bez politické příslušnosti. Hnutí ANO 2011 obsadilo na kandidátce rovněž 23 míst a to všechna kandidáty bez politické příslušnosti. SNK Žijeme pro Hradiště na kandidátku zapsalo rovněž všech 23 možných míst, přičemž všichni kandidáti byli bez politické příslušnosti. S číslem čtyři pak do voleb zastupitelstva Mnichova Hradiště v roce 2018 kandidovalo sdružení Česká strana sociálně demokratická/Strana zelených (ČSSD/ZS), které nominovalo rovněž 23 kandidátů, přičemž sedm kandidátů bylo členy ČSSD nebo Strany Zelených a zbývajících 16 byli kandidáti bez politické příslušnosti. Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) pro tyto volby již kandidátku nepostavila, stejně jako TOP 09. (Český statistický úřad)

Volební účast v obci při komunálních volbách v roce 2018 byla vyšší než posledních několik předcházejících voleb a to konkrétně 49,81%. Byla i o více než 2 % vyšší než byl republikový průměr volební účasti s hodnotou 47,34 %. Volby jednoznačně a se ziskem nadpoloviční většiny hlasů voličů vyhrálo, teprve v druhých volbách se angažující, sdružení SNK Žijeme pro Hradiště, které získala 60,71 % hlasů a s tím spojenou nadpoloviční většinu patnácti mandátů do zastupitelstva obce. Druhé skončilo sdružení ČSSD/SZ se ziskem více než 15,28 % hlasů a ziskem tři mandátů. Rovněž třetí ODS získala za 12,57 % hlasů voličů tři mandáty do zastupitelstva. Na čtvrtém místě skončilo hnutí ANO 2011 se ziskem 11,44 % hlasů a s tím spojených dvou mandátů do zastupitelstva obce. Nejvyšší počet hlasů připadlo pět kandidátům za SNK Žijeme pro Hradiště v pořadí Lochman, Sosnovcová a Otáhalová, všichni bez politické příslušnosti. Po volbách ve městě vznikla koalice SKN Žijeme pro Hradiště a ODS, starostou byl zvolen Lochman za SKN Žijeme pro Hradiště a místostarostou Jan Mareš rovněž za SKN Žijeme pro Hradiště. (Český statistický úřad), (Mnichovo Hradiště)

Graf 9: Volební výsledek získaných hlasů při volbách do zastupitelstva města

(Český statistický úřad, vlastní zpracování)

4.4 Vývoj místního stranického systému v Mnichově Hradišti

Náhled na stranický systém Mnichova Hradiště z hlediska jeho základní skladby, tedy statických a dynamických prvků, když statická úroveň je představována samotnými politickými stranami a dynamický prvek pak interakcemi vně stran, resp. mezi stranami a uvnitř stran, otvírá zajímavý obraz jeho dynamického prvku, kterým je fluktuace některých vrcholných kandidátů mezi jednotlivými stranami, respektive politickými uskupeními, přičemž se jedná o kandidáty pravidelně získávajícími mandát v zastupitelstvu. Většinou se jedná o fluktuaci z jedné strany do jiné, ve které již kandidát setrvává, jako je příklad Jana Patočky od 1994 kandidující za ODS, v roce 2006 již kandidoval za SNK – ED. Opačnou cestou ze Strany zelených do ODS šli místostarosta za ODS z období 2010 – 2018 Bína a místostarosta a následně starosta za ODS z období 2006 až 2014 Vajzr. Koloc, místostarosta za ODS z období 1998 až 2006, nyní ve volbách 2018 kandidoval za ČSSD se ziskem mandátu do zastupitelstva. Kandidáti Marek Jansta a Tomáš Rakouský přešli z SKN – ED do TOP 09. Nejzajímavější je fluktuace mezi stranami u voličů Mnichova Hradiště oblíbeného Eduarda Havránka. Ten prošel postupně Stranou podnikatelů, živnostníků a rolníků, přes Sdružení nezávislých, následně SNK–ED, až do TOP 09. Vždy ho i z míst níže, než nejvyšší čelo kandidátky, preferenční hlasy voličů vynesly do zastupitelstva obce, ať kandidoval za jakékoliv politické uskupení. (Český statistický úřad), (Mnichovo Hradiště)

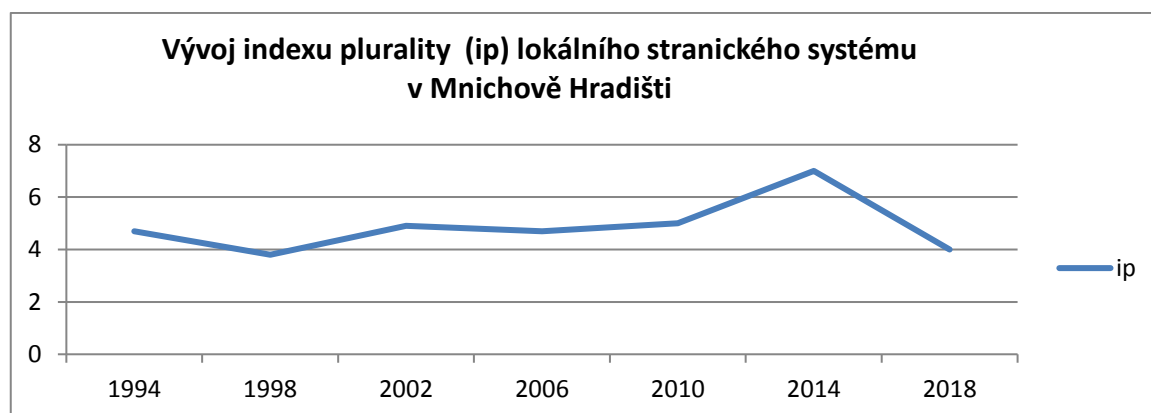
Tato fluktuace některých kandidátů je způsobena i neustálou proměnou politického spektra v Mnichově Hradišti. Ve volbách do zastupitelstva obce vždy kandidovalo pět až šest politických subjektů, v roce 2014 pak kandidovalo sedm politických a hned následně do letošních voleb 2018 sestavily kandidátku pouze čtyři politické subjekty. Přičemž se ale za uvedené období od roku 1994, do současné doby, voličům na politické scéně města Mnichova Hradiště představilo celkem patnáct politických subjektů. Některé strany, především vzniklé místní organizace strany na národní úrovni, jako byly Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků, či Věci Veřejné, ale i Unie svobody a Demokratická unie, měly zde velmi krátký politický život, všechny čtyři kandidovaly pouze pro jedno volební období a následně místní organizace zanikla. Stejně jako zanikla strana na národní úrovni, případně ustoupila do ústraní voličského zájmu. Rovněž místní organizace TOP 09, která vznikla v Mnichově Hradišti před volbami 2010, byla v místním politickém spektru aktivní krátce a to pouze dvě volební období, od roku 2010 do letošních voleb 2018 a nyní již místní sdružení zaniklo a strana již ve volbách 2018 nekandidovala. Zajímavostí je, že z místní politické scény odešla nyní i KSČM. Tato strana po té, co ve volbách v roce 2014 nezískala žádný mandát, jelikož se ziskem 4,63 % hlasů voličů, jako jediná, ze sedmi kandidujících politických uskupení v daných volbách, nepřekročila práh 5 % hlasů, zde pro poslední volby v letošním roce 2018 již kandidátku nesestavila a přestala být na místní úrovni aktivní. Ze sledovaného období tedy vyplývá, že stále, od vzniku svých místních sdružení v Mnichově Hradiště a i nadále jsou v Mnichově Hradišti aktivní pouze místní sdružení dvou klíčových stran národní úrovně a to ODS a ČSSD, ačkoliv i tyto strany, stejně jako na úrovni národní, své silné pozice na opačných pólech politického spektra, tedy pravice v případě ODS a levice v případě ČSSD, v posledních volebních obdobích, přičemž zlomem byly v Mnichově Hradišti volby 2014, počali přenechávat alternativním, spíše středovým politickým hnutím či uskupením. Jak vyplynulo z vedených rozhovorů, stejně jako na národní úrovni hnutí ANO, tak i v Mnichově Hradišti sdružení SNK Žijeme pro Hradiště, je založeno na silné osobnosti svého předsedy. Tato osobnost, i z hlediska preferenčních hlasů, je pak hlavním stavebním kamenem úspěchu strany. Předseda SNK Žijeme pro Hradiště, od svého vstupu na místní politickou scénu, získal vždy nejvíce preferenčních hlasů elektorátu Mnichova Hradiště, tedy jak ve volbách do zastupitelstva města v roce 2014, tak i ve volbách letošních 2018. (Český statistický úřad), (Mnichovo Hradiště)

Z kandidátních listin za sledovaná volební období je patrná stálost členské základny, z hlediska kandidátky i podporovatelů jednotlivých stran z řad nestraníků, u stálých stran místního politického spektra a to u ODS, ČSSD a KSČM. Naopak fluktuace členů byla nejvíce patrná u nezávislých kandidátů, kteří přecházeli z různých hnutí nezávislých mezi zde krátce působící politická uskupení, s působností v dané době i na národní úrovni, jako byla Demokratická unie, Unie svobody, Věci veřejné nebo TOP 09. Zaznamenány jsou pouze přesuny kandidátů bez politické příslušnosti, s případy, kdy v poslední straně kandidát přistoupil ke členství, jako např. starosta z období 2010 až 2014 Arnošt Vajzr, který, původně jako nezávislý za Stranu zelených, se po přestoupení do ODS stal jejím členem a následně později i předsedou strany.

Při zjišťování plurality lokálního stranického systému je možné vycházet z několika metod. Ke zjištění plurality místního stranického systému v Mnichově Hradišti byl užit jednoduchý index plurality. Jednoduchý index plurality je postaven na poměru celkového počtu kandidujících vůči velikosti zastupitelstva, tedy přepočtení podílu kandidátů na jeden mandát. Pluralitní prostředí je takový místní politický prostor, pro který přepočtený index plurality dosahuje hodnoty 2,0 a více. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 108-113)

Hodnoty indexu plurality (ip), s hodnotami pro volby v roce 1994 ip=4.7, v roce 1998 ip=3.8, v roce 2002 ip=4.9, v roce 2006 ip=4.7, v roce 2010 ip=5.0, v roce 2017 ip=7.0 a v roce 2018 ip=4.0, pak za sledované období shledávají prostředí místního, resp. lokálního stranického spektra v Mnichově Hradišti jako zcela pluralitní, z čehož plyne stabilita místního stranického systému. (Český statistický úřad)

Graf 10: Vývoj indexu plurality lokálního stranického systému v Mnichově Hradišti v období 1994 - 2018

(Český statistický úřad, vlastní zpracování)

5 Diskuse

Zjištěné údaje ze zkoumání stranického systému města Mnichova Hradiště ukazují, že se místní stranický systém v čase proměňuje a vyvíjí. Při použití Sartoriho typologie lze místní stranický systém v Mnichově Hradišti zařadit do umírněného pluralismu. Ve zmapovaném období lze vysledovat, že je zde, tak jak Sartori podmiňuje, pro tento systém typická existence tří až pěti, pro systém významných, politických stran. V roce 1994 mezi tyto strany nebo politické subjekty patřily Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků, ODS, Sdružení Strany zelených a nezávislých kandidátů a Demokratická unie, v roce 2002 Sdružení nezávislých, ODS, Strana Zelených a ČSSD, v roce 2006 Sdružení nezávislých kandidátů – Evropští demokraté, ČSSD a ODS, v roce 2010 pak sdružení TOP 09 a nezávislí, ODS, Věci veřejné a ČSSD a v roce 2014 TOP 09, ODS, Sdružení nezávislých kandidátů MH, SNK Žijeme pro Hradiště, ANO 2011 a ČSSD. Stejně, jak uvádí Sartori v charakteristice umírněného pluralismu, jednalo se zde o bipolární systémovou strukturu, jejichž základem jsou strana ODS na pravici politického spektra a strana ČSSD na levici. Ostatní strany a subjekty, resp. sdružení nezávislých kandidátů, vyjma levicové KSČM, působí středově a je zde možnost vytvoření koalice jak s pravicovou, tak levicovou stranou. Ve sledovaném období až do voleb 2010 tyto strany či subjekty mezi pravici reprezentovanou ODS a levici reprezentovanou ČSSD, vytvářely koalice s ODS, u které je tedy sledován větší koaliční potenciál. I tak ale je možné, jak Sartori podmiňuje u umírněného pluralismu, hovořit o dvou skupinách alternativních koalic, protože ČSSD v případě vyjednávacích úspěchů, nejbližší byla po volbách 2010, měla potenciál sestavit koalici sama s ostatními stranami místo ODS. Nebylo zde ale zjištěno, jak vyplývá z předchozího, střídání u moci na úrovni zmíněných alternativních koalic. Všechny existující politické strany místního politického spektra uznávají legitimitu daného politického systému, včetně jeho pravidel a jejich chování směřuje tak, aby měly potenciál podílet se na moci, jakožto součást nějaké z vládních koalic. A to platilo i u KSČM, ačkoliv nebyla ve sledovaném období nikdy součástí vládnoucí koalice, byla schopná spojit se jako celistvá opozice, bez ohledu na směřování jednotlivých stran napravo, či nalevo a stejně tak byla vnímána ostatními stranami místního politického spektra, což je další z důležitých znaků umírněného pluralismu podle Sartoriho a tento znak je na úrovni místního stranického systému splněn, resp. nebyla zde zjištěna existence

antisystémové strany vedoucí k bilaterální opozici. Mírný výkyv byl zjištěn ve volbách v roce 1998, kdy ODS získala nadpoloviční většinu hlasů, avšak i přesto oslovila další subjekt ke koaliční spolupráci. Stejný případ lze vysledovat i ve výsledku voleb 2018, kdy vítězné sdružení SNK Žijeme pro Hradiště získalo nadpoloviční většinu, tentokrát až téměř na dvou třetinách voličských hlasů a i přesto oslovilo další strany k utvoření koalice. I po těchto volbách vznikla tedy vládnoucí koalice a oproti ní konstruktivní spolupracující celistvá opozice. V posledních dvou volebních obdobích zde byla sice zjištěna relevantní středová formace, která v posledních volbách ještě posílila, ale soutěž je nadále dostředivá a stejně jako u systému dvou stran, místní systémový mechanismus nadále směřuje k umírněné politice. (Sartori, 2005, s. 190–192)

Při použití rozdělení stranických systémů podle Duvergera, tedy nejjednoduššího rozdělení stranických systémů založeném na principu počtu stran, se místní stranický systém Mnichova Hradiště řadí do třetí kategorie, tedy do více stranického systému, tzv. multipartismu, tedy systému, kde jsou více jak dvě strany a který je jedním z typických systémů pro demokratické zřízení. (Duverger, český překlad 2016, s. 203)

Další významnou osobností zabývající se stranickými systémy je Blondel, rozeznávající systémy nesoutěživé a systémy soutěživé, které dále rozděluje. Místní stranický systém v Mnichově Hradišti, tak jak byl v této práci zkoumán, rozhodně náleží do systému soutěživého, to je především v návaznosti na současné demokratické uspořádání. Při dalším řazení v soutěživém systému, pak místní systém lze zařadit spíše do multipartismu, v převážné části sledovaného období se stranou dominující. K tomuto shrnutí vedou zjištěné znaky místního stranického systému, shodného s popisem multipartismu s dominující stranou podle Blondela. V systému jsou více než dvě strany, avšak jedna velká strana má stálý volební zisk více než třicet, až kolem čtyřiceti procent hlasů elektorátu a tak většinou jasně dominovala nad ostatními stranami, avšak zpravidla nedosáhla na většinu a musela jít do vládní koalice. Postupně se v této pozici prostřídalo ODS od roku 1994 do 2006, avšak v roce 2002 se o tuto pozici dělilo s koaličním partnerem SNK. V roce 2010 v této pozici dominantní strany byla ČSSD, elektorát Mnichova Hradiště tak dal najevo přesun vlevo. ČSSD však, jako jediná ve sledovaném období v jednotlivých volbách dominující strana, nedokázala využít koaliční potenciál

a se ziskem téměř 40% hlasů zůstala v opozici. Od roku 2014, tedy poslední dvě volební období, je v této pozici dominantní strany v místním stranickém spektru zcela nový subjekt SNK Žijeme pro Hradiště. Ačkoliv bylo možné ve sledovaném období zaregistrovat náklon k přechodu na multipartismus bez dominující strany, nejvýrazněji v roce 2002, poslední volby 2014 a 2018 mnichovohradištský stranický systém v hodnocení podle Blondela opět jednoznačně potvrzují do kvalifikace multipartismu s dominující stranou. (Strmiska, Hloušek, Kopeček, 2006, s. 40-42)

Při hodnocení typu koalic byla použita typologie koalic podle Balíka. Zjištěné údaje ze zkoumání koalic municipality Mnichova Hradiště ukazují, že i zde se systém sestavování, resp. typologie koalic v čase proměňuje a vyvíjí. Od začátku sledovaného období, až do volebního období 2010 – 2014 včetně, zde spatřujeme koalice se zařazením do třídy minimální vítězné. Přičemž ve všech případech k této třídě lze přiřadit i stejný typ a hovoříme tedy o minimální vítězné ideově propojené koalici. Typické pro tento typ koalice je, že má přesně takový počet členských subjektů, kolik je zapotřebí, v přepočtu na mandáty, k získání většiny v zastupitelstvu. Členové této koalice musí mít k sobě i ideově blízko. Jak Balík přímo charakterizuje, koalice tohoto typu jsou právě těmi, které z hlediska teorie racionální volby a stejně tak z hlediska ideové propojenosti lze shledat jako nejlogičtější řešení při sestavování koalic po volbách. Obě podmínky pro tento typ koalice byly v uvedených obdobích splněny. Vždy bylo pouze tolik členů koalice, aby byla dosažena většina, resp. nebyl v koalici přítomen žádný nadbytečný člen a členové koalice si byly ve všech těchto případech ideově blízcí a vždy v rozpětí maximálně pravice až střed. Konkrétně, při hodnocení jednotlivých povolebních koalic, to byla ve volebním období 1994 – 1998 koalice ODS a sdružení SZ/NK, s počtem čtrnácti mandátů z celkově třiatváceti členného zastupitelstva. Ve volebním období 1998 – 2002 rovněž koalice ODS a sdružení SZ/NK, s počtem osmnácti mandátů z celkově třiatváceti členného zastupitelstva. Ve volebním období 2002 – 2006 koalice ODS a Sdružení nezávislých, s počtem šestnácti mandátů z celkově třiatváceti členného zastupitelstva. Ve volebním období 2006 – 2010 koalice ODS a SNK-ED, s počtem sedmnácti mandátů z celkově třiatváceti členného zastupitelstva. Ve volebním období 2010 – 2014 koalice ODS, TOP 09 a Věcí veřejných, s počtem dvanácti mandátů z celkově třiatváceti členného zastupitelstva, tentokrát tedy pouze s nejtěsnější většinou. Tento typ koalice lze hodnotit

jako nejvíce podporující soutěživost stranického systému a s výhledem k příštím volbám otevírá prostor elektorátu na možnost změny politiky odlišným hlasováním ve volbách. Volební období 2010 – 2014, symbolicky s nejtěsnější většinou, bylo posledním obdobím, kdy na úrovni municipality v Mnichově Hradišti byla sestavena koalice třídy minimální vítězné. (Balík, 2009, s. 188 – 196)

Pro následující dvě volební období, resp. do současnosti, se systém sestavování koalic na místní úrovni přesunul ke třídě nadměrné koalice, zároveň se změnil i nejsilnější koaliční subjekt, kterým se stalo zcela nové sdružení SNK Žijeme pro Hradiště. Pro třídu nadměrné koalice je zásadní, na rozdíl od třídy minimální vítězné, že je zde přítomen alespoň jeden nadbytečný člen, bez kterého by koalice měla stále většinu mandátů. Pro uvedená poslední dvě sledovaná období je tedy třída shodná a mluvíme o nadměrné koalici, avšak v každém z těchto dvou období s odlišným typem. Ve volebním období 2014 – 2018 se jedná o typ koalice nadměrné ideově nepropojené. Koalici vytvořilo SNK Žijeme pro Hradiště (osm mandátů), ČSSD (čtyři mandáty) a ODS (tři mandáty), tedy celkem s patnácti mandáty v třiadvacetičlenném zastupitelstvu. I bez ODS by koalice měla většinu, konkrétně těsnou většinu dvanácti mandátů. Jsou zde splněny i další podmínky pro tento typ koalice a to ideově vzdálení členové, co splňuje přítomnost ODS a ČSSD. Rovněž je splněna i podmínka, že v opozici působí více než jeden člen (v opačném případě by se jednalo o koalici širokou) a alespoň jeden z těchto opozičních členů se nachází na ideovém spektru mezi členy koalice, což je při pohledu na strany opozice TOP 09, SNK MH a ANO 2011 splněno. Rovněž pro současné období byla sestavena koalice ve třídě nadměrné koalice a však typ nadměrná ideově propojená koalice. Tuto koalici sestavilo opět SNK Žijeme pro Hradiště a ODS, s celkovým počtem osmnácti mandátů v 23 členném zastupitelstvu. I v tomto případě je zde nadbytečný člen v podobě ODS, vzhledem ke skutečnosti, že SNK Žijeme pro Hradiště se ziskem nadpoloviční většiny hlasů a patnácti mandátů v zastupitelstvu nemělo nutnou potřebu sestavovat koalici a mohlo pro volební období 2018 – 2022 zvolit cestu jednobarevné exekutivy. Na rozdíl od předchozí koalice z období 2014 – 2018 zde ale můžeme o subjektech koalice hovořit jako o ideově blízkých. Stejně tak je i splněna další podmínka pro tento typ koalice, tedy že v opozici je více než jeden člen, co je v podobě opozičních stran ČSSD a ANO 2011 splněno. (Balík, 2009, s. 188 – 196)

6 Závěr

Politické spektrum města Mnichova Hradiště, ve sledovaném období let 1994 až 2018, obsahovalo hlavní politické strany, resp. místní sdružení či výbory parlamentních stran. Alternativou k nim bylo místní družení či sdružení nezávislých kandidátů. Období téměř čtvrt století ukazuje proměnlivost místního spektra, se dvěma stranami ODS a ČSSD, které zde působí po celé sledované období až do současnosti, ačkoliv vstup ČSSD do místního politického spektra byl datován až rokem 1998. K těmto stranám bylo možné řadit i KSČM, která však na místní úrovni v Mnichově Hradišti v období mezi volbami 2014 a 2018 zanikla a ve volbách 2018 již nekandidovala. V případě KSČM to lze vysvětlit snižujícím se zájmem voličů, resp. stárnutím jejich voličské základny, přičemž snížený voličský zájem vyvrcholil tím, že v roce 2014 nedosáhla KSČM jako jediná ze sedmi kandidujících subjektů v Mnichově Hradišti hranici 5 % hlasů a nezískala poprvé žádný mandát. V uvedeném sledovaném období vstupovala do politického spektra nově vznikající politická uskupení a naopak některá zanikla. V případech místních sdružení parlamentních stran tyto zcela viditelně vznikaly a zanikaly v souvislosti s jejich úspěchem a naopak neúspěchem či zánikem na úrovni národní. To lze vysledovat např. z krátkých působení v místním politickém spektru Strany podnikatelů, živnostníků a rolníků, Demokratické unie, Unie svobody, Věcí Veřejných, SNK-ED či TOP 09. Tyto strany zde působily zpravidla pouze jedno období, z uvedených pouze TOP 09 zde byla aktivní dvě volební období. O znovu zapojení se do místní komunální politiky se pokusila Strana zelených, působící v místním stranickém systému v období 1994 až 2006, a nyní pro volby 2018, po dlouhé odmlce, opětovně kandidující, nikoliv však samostatně, ale na společné kandidátce s ČSSD. Převážnou část sledovaného období, až do voleb 2010 včetně, kandidovalo pět nebo šest subjektů, k výkyvu dochází až ve volbách do zastupitelstva obce v roce 2014, kdy (oproti pěti subjektům z roku 2010) kandidovalo sedm subjektů a hned následující volby v roce 2018, kdy naopak kandidovaly pouze čtyři subjekty. I tak však stále hovořit o stranickém systému města Mnichova Hradiště jako pluralitním, s nejvyšší hodnotou indexu plurality $ip=7.0$ v roce 2014 a nejnižším $ip=4.0$ v roce 2018. Zjištěný index plurality tak poukazuje na dynamiku, resp. soutěživost místního stranického systému. Do současné doby se voličům na politické scéně města Mnichova Hradiště představilo celkem patnáct politických subjektů. Volební účast elektorátu města Mnichova Hradiště téměř kopíruje celorepublikový průměr, včetně vysoké účasti ve volbách v roce

1994, nad šedesát procent, a následným propadem a setrváním až do současné doby v rozmezí 40 až 50%, ačkoliv v posledních volbách v roce 2018 byl na místní úrovni v Mnichově Hradišti, stejně tak jako na úrovni národní, mírný vzestup z necelých 42% volební účasti v roce 1994 na těsně pod hranic 50% volební účasti.

Při zkoumání uplatnitelnosti teorie stranických systémů na místní stranický systém Mnichova Hradiště lze konstatovat, že všechny teorie vybraných autorů, se kterými bylo pracováno, je možné uplatnit i na místní stranický systém města Mnichova Hradiště. Je tedy možné uplatnit jak nejjednodušší Duvergerovo rozdělení, podle kterého se místní stranický systém řadí do více stranického systému, tzv. multipartismu, systému s více jak dvěma stranami a který je jedním z typických systémů pro demokratické zřízení. Ale i Blondelovu typologii stranických systémů, rozeznávající systémy nesoutěživé a soutěživé, s následným dalším rozdělením. Podle tohoto rozdělení byl stranický systém města Mnichova Hradiště shledán jako soutěživý a v dalším řazení v soutěživém systému jako multipartismus. Na zkoumání místního stranického systému municipality Mnichova Hradiště lze použít i dosud jednu z nejpropracovanějších teorií stranických systémů, kterou je typologie stranických systémů podle Sartoriho. Při uplatnění této typologie bylo možné zjistit setrvalý stav a zařadit místní stranický systém po celé sledované období do systému umírněného pluralismu. Vždy byly splněny všechny podmínky pro tuto kvalifikaci, ačkoliv se systém v uvedeném období neustále vyvíjí. Z posledních dvou volebních výsledků můžeme usuzovat, že je zde i možnost, že by se místní stranický systém mohl přesunout k systému predominantní strany, avšak to záleží na vývoji minimálně v dalších dvou volebních obdobích, aby byla splněna zásadní podmínka Sartoriho u tohoto stranického systému.

Při pohledu na sestavování koalic a při použití typologie koalic podle Balíka, byla rovněž zjištěna její uplatnitelnost i v místním politickém spektru municipality Mnichova Hradiště. Zde se však vývoj v čase více promítl a vyústil po volbách v roce 2014 přechodem z typu minimální vítězné do typu koalice nadměrné a toto rozdělení zde platí od uvedeného roku, tedy po obě poslední volební období. Pouze je zde rozdíl ve skutečnosti, že zatímco pro všechna období koalice minimální vítězné se jednalo vždy o typ koalice minimální vítězné ideově propojené, u nynější třídy koalice nadměrné se typ nadměrné ideově nepropojené, platící pro volební období 2014 – 2018, přesunul po letošních volbách k typu současné koalice nadměrné ideově propojené, což bylo

způsobeno, tak jak vyplynulo z rozhovoru s představiteli ČSSD, která již nepřijala nabídku vstupu do koalice, ideovým odklonem ČSSD od politiky ostatních dvou politických subjektů, středového SNK Žijeme pro Hradiště a pravicové ODS.

Závěrem lze říci, že zjištění studie v předkládané práci, zaměřující se na stranický systém Mnichova Hradiště, ukázalo uplatnitelnost používaných typologií klasifikací stranických systémů z úrovně národní politiky i v případě municipality Mnichova Hradiště. Výsledky jsou platné pro Mnichovo Hradiště a práce je tak příspěvkem k diskusi o podobě lokálních stranických systémů a pouze při studiu velkého množství takových prací lze závěry zobecňovat.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literární zdroje

BALÍK, Stanislav, HOSKOVEC Libor. Formáty českých lokálních stranických systémů. *Evropská volební studia*, Brno: ISPO FSS MU, 2010, ISSN 1801-6545.

BALÍK, S. (2009). Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. 1 vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2908-4.

BERNARD, J. (2012). Individuální charakteristiky kandidátů ve volbách do zastupitelstev obcí a jejich vliv na volební výsledky. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 48(4), s. 613-640. ISSN 0038-0288.

BUDIL, Vladimír, ČERVINKA, Josef, HNÍZDIL, Stanislav. 700 let Mnichova Hradiště. Turnov: Severografia n. p., 1979.

ČMEJREK, J.; BUBENÍČEK, V.; ČOPÍK, J. (2010). Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3061-5.

DAHL, R. A. (2005). What Political Institutions Does Large-Scale Democracy Require? *Political Science Quarterly*. 2/2005

JÜPTNER, P. (2004). Komunální koalice a politické modely. *Politologická revue*. Vol. 10, no. 2, s. 81-101. ISSN 1211-0353.

KLÍMA, Michal. Volby a politické strany v moderních demokraciích. 1 vydání dotisk. Praha: RADIX s.r.o., 1998. ISBN 80-86031-13-6

KOPŘIVA, R. Analytické možnosti využití preferenčních hlasů při výzkumu volebního chování ve volbách zastupitelstev obcí. *Acta Politologica (on-line verze)*, 2012, roč. 4, č. 3, s. 315-333. ISSN 1803-8220.

KOPŘIVA, R. Stabilita volební podpory politických stran v komunálních volbách. *Acta Politologica (on-line verze)*, 2010, roč. 2, č. 3, s. 3 - 16. ISSN 1803-8220.

MALÍŘ Jiří, MAREK Pavel, akolektiv. Politické strany, 1938-2004. Brno: Doplněk, 2005. ISBN 80-7239-179-8.

PAVLÍČEK, Václav. Ústavní právo a státověda: Obecná státověda. Praha, Linde, 1998

REISER, M., HOLTMANN, E. (eds.) (2008): Farewell to the Party Model? Independent locallists in East and West European countries. Wiesbaden: VS Verlag. ISBN 978-3-531-90923-3.

RINGELOVÁ, Z. (2009). Typologie komunálních systémů. In JÜPTNER, P.; POLINEC, M.; (eds). Evropská lokální politika 2. Praha: Institut politologický studií FSV UK, 2009. 413 s. ISBN 978-80-254-3510-6.

RYŠAVÝ, D.; ŠARADÍN, P. (2010). Straníci, bezpartijní a nezávislí zastupitelé na českých radnicích. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 46(5): 719:744. ISSN 0038-0288.

SARTORI, G. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-062-4.

SISK, Timothy D. *Democracy At theLocalLevel: The International IDEA Handbook on Participation, Representation, Conflict Management, and Governance*. Stockholm: International IDEA, 2001. ISBN 91-89098-73-0

7.2 Elektronické publikace a zdroje

Český statistický úřad [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/>>.

Český statistický úřad [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/>>.

Český statistický úřad. Sčítání lidu, domů a bytů. [online]. Dostupné z www: <<http://www.czso.cz/csu/czso/scitani-lidu-domu-a-bytu>>.

Město Mnichovo Hradiště [online]. Dostupné z www: <<http://www.mnhradiste.cz/mesto/historie>>.

Město Mnichovo Hradiště [online]. Dostupné z www: <<http://www.mnhradiste.cz/mesto/vizitka>>.

Regionální informační servis. [online]. Dostupné z www: <<http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=536326>>.

Sketchplanations. [online]. [2016-07-29]. Dostupné z www: <<https://www.sketchplanations.com/post/148150419096/direct-and-representative-democracy-in-direct>>.

Středočeský kraj, [online]. [2018-07-20]. Dostupné z www: <<http://www.stredozeme.cz/cs/zpravy/rekordne-nizka-nezamestnanost-ve-stredoceskem-kraji.html>>

7.3 Seznam zákonů

Česko. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ze dne 16. 12. 1992 Ústava České republiky.

Česko. Zákon č. 128/2000 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení).

Česko. Zákon č. 131/2000 ze dne 13. dubna 2000 o hlavním městě Praze.

Česko. Zákon č. 314/2002 Sb. ze dne 13. 6. 2002 o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností.

Česko. Zákon č. 491/2001 ze dne 6. prosince 2001 o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů.

7.4 Ostatní zdroje

Rozhovory se zástupci politických subjektů v obci Mnichovo Hradiště, říjen-listopad 2018
Zápisy ze zasedání zastupitelstva obce Mnichovo Hradiště

8 Přílohy

Záznamový arch rozhovorů s vrcholnými politickými představiteli Mnichova Hradiště

- 1) Na kdy se datuje vznik místního sdružení strany?
- 2) Jak velká je členská základna místního sdružení - strany v Mnichově Hradišti?
- 3) Můžete zhodnotit vývoj členské základny?
- 4) Uveďte výčet stěžejních aktivit strany?
- 5) Kolik členů má na starost chod strany - sdružení?
- 6) Charakterizujte postup strany při sestavování kandidátních listin pro komunální volby?
- 7) Jaký je vztah a chování strany ke kandidátům bez politické příslušnosti?
- 8) Zhodnoťte vztah Vaší strany s ostatními jak politickými, tak nepolitickým subjekty v Mnichově Hradišti?
- 9) Jak stručně zhodnotíte výsledky v minulých volbách, včetně následných koaličních vyjednávání a působení v zastupitelstvu obce, či ve vedení města.
- 10) Jaké je Vaše hodnocení výsledků posledních komunálních voleb?